

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER VE TÜRKÇE ÖĞRETMEN
ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİLERİNİN
İNCELENMESİ

Zeynep APTEKİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRŞEHİR-2019

©2019-Zeynep APTEKİN

T.C.
KIRŐEHİRAHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER VE TÜRKÇE ÖĞRETMEN
ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİLERİNİN
İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF COMMUNICATION SKILLS OF
SOCIAL STUDIES AND TURKISH PRESERVICE
TEACHERS

Hazırlayan
Zeynep APTEKİN

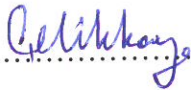
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doç. Dr. Tekin ÇELİKKAYA

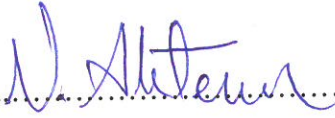
KIRŞEHİR-2019

KABUL VE ONAY

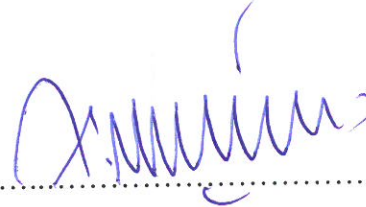
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi, Zeynep APTEKİN tarafından hazırlanan “*Sosyal Bilgiler Ve Türkçe Öğretmen Adaylarının İletişim Becerilerinin İncelenmesi*” adlı tez çalışması 21/06/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından oybirliği/oyçokluğu ile **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman ....

Doç. Dr. Tekin ÇELİKKAYA

Üye..... .....

Doç. Dr. Vedat AKTEPE

Üye..... .....

Doç. Dr. Tercan YILDIRIM

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım..../.../2019

Doç.Dr.Hüseyin ŞİMŞEK

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin .....yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

21/06/2019

Zeynep APTEKİN

ÖZET

SOSYAL BİLGİLER VE TÜRKÇE ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİLERİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan: Zeynep APTEKİN

Danışman: Doç. Dr. Tekin ÇELİKKAYA

2019 – (xix+84)

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

Sosyal Bilimleri Enstitüsü

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Jüri

Doç. Dr. Tekin ÇELİKKAYA

Doç. Dr. Vedat AKTEPE

Doç. Dr. Tercan YILDIRIM

İletişim kişinin kendisini dışa aktarması, duygu, düşünce, bilgi paylaşımı kısacası insanların birbirleri ile paylaştıkları bilgi aktarma sürecidir. İletişim insanoğlunun var olduğu andan itibaren hayatımızda olmuştur. İletişim öncelikle insan için, toplum için eğitim için öncelikli bir süreçtir. İletişim toplumların dönüşmesinde, gelişmesinde, bilgileri sonraki nesillere aktarmada rolü büyüktür.

İletişim becerisi insanın hayatı boyunca sahip olup yaşamında kullandığı bir beceridir. Eğitim hayatımızda da iletişim önemli bir yere sahiptir. Eğitim öğretimin temel hedeflerinden birisi nitelikli insan gücü yetiştirmektir ve bu amaç doğrultusunda program planlanmıştır. İletişim hem eğitim hayatımızda hem de günlük yaşamımızda önemliyen akademik araştırmalara da konu olmuştur. Literatür incelendiğinde (2009), Baykara Pehlivan (2005) ve Tepeköylü (2007) gibi çalışmaların olmasına karşın Bu çalışmayı önemli kılan husus Türkçe öğretimi ve sosyal bilgiler öğretimi için önemli olan iletişim becerisinin incelenmesine dair bir araştırma bulunmamasıdır. İletişim becerisi ile ilgili yeterli çalışmanın olmadığı görülmüştür. Yapılan bu çalışma ile sosyal bilgiler ve Türkçe öğretmen adaylarının iletişim becerisinin tespit edilmesi hedeflenmiştir.

Bu araştırmanın amacı; Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi'nde öğrenim gören Sosyal Bilgiler ve Türkçe öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeylerini belirlemektir. Bu araştırmanın evrenini; 2018-2019 eğitim öğretim yılında Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören öğretmen adayları, örneklemi ise aynı yıl ve üniversitede Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler ve Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğretmen adayları oluşturmaktadır.

Araştırmada nicel verilerin elde edilme sürecinde tarama yöntemi (survey) kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen ölçekle toplanan verilerin çözümlenmesinde betimleyici veri analizi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında nicel verilerin analizinde yüzde (%)

tabloları, korelasyon analizi (pearson), tek yönlü varyans analizi (ANOVA), regresyon analizi ve bağımsız gruplar için t testi kullanılmıştır.

Sonuç olarak; öğretmen adaylarının iletişim becerisi 7 alt boyutta (sözlü, sözsüz, dinleme, empati, güvengenlik, çatışma çözme, duygusal zekâ) ele alınmış olup bağımsız değişkenlerde ise genel iletişim becerileri puanları üzerinden değerlendirmeler yapılmıştır. Türkçe ve sosyal bilgiler öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri cinsiyete, bölüme, sınıf düzeyi, kardeş sayısına, anne ve baba eğitim durumu, baba meslek durumuna, kitle iletişim aracı kullanımına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Sosyal medya araçlarından ise öğrenciler tarafından Whatsapp ve Instagram kullanma oranları daha yüksek çıkmıştır. Öğretmen adaylarının toplamı ile sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal medyada geçirdikleri vakit ile iletişim becerileri arasında sosyal bilgiler öğretmen adayları lehine anlamlı bir farklılık varken benzer durum Türkçe öğretmen adayları için söylenemez. Sosyal medya kullanan öğretmen adaylarının, kullanmayan öğretmen adaylarına göre iletişim becerileri yüksek çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: İletişim Becerisi, Sosyal Bilgiler, Türkçe, Öğretmen Adayı.

ABSTRACT

INVESTIGATION OF COMMUNICATION SKILLS OF SOCIAL STUDIES AND TURKISH PRESERVICE TEACHERS

POSTGRADUATE THESIS

Preparer: Zeynep APTEKİN

Preparer: Assoc. Prof. Tekin ÇELİKKAYA

2019 – (xix-84)

Kirsehir Ahi Evran University

Graduate Social of Sciences

Department of Turkish and Social Sciences Education

Division of Social Studies Education Jury

Assoc. Prof. Dr. Tekin ÇELİKKAYA

Assoc. Prof. Dr. Vedat AKTEPE

Assoc. Prof. Dr. Tercan YILDIRIM

Communication is transferring feelings, thoughts and open himself, in short it is a process of transferring information which people share with each other. Communication is in our lives since the existence of human beings. Communication is a priority process for humans, society and education. Communication has a major role for the transformation of societies, their development and transferring the information for the next generations.

Communication skill is the skill that a Person has throughout his life and used in his life. Communication has an important place in our education. One of the main objectives of education is to train qualified manpower and in line with this purpose, the program has been planned. While communication is important both in our Daily life and education it has been the subject of academic research. Although literature Baykara Pehlivan (2005), Tepeköylü (2007) have been studied, what makes this study important is the lack of research on the communication skills that are important for teaching Turkish and Social studies it was seen that there is not enough studies about communication skills. The aim of this study is to determine the social skills and communication skills of prospective Turkish teachers.

The communication skills levels of Turkish and social studies teachers preservice do not show a significant difference according to gender, department, class level, number of siblings, mother and father education level father occupation status and mass media use.

The aim of this research is to determine the levels of communication skills of the Social Sciences and Turkish teachers and ideas who are currently studying at Kirsehir Ahi Evran University. The universe of this research is formed of the preservice teacher who are studying at Kirsehir Ahi Evran University Faculty of Education in 2018-2019 education year. The sampling of this research is formed of the 1st, 2nd, 3rd and 4th grade students who are studying at Kirsehir Ahi Evran University Faculty of Education Department of Social Sciences and Turkish Education Department in 2018-2019 education year. During the quantitative data collection process survey method has been used in this research.

Descriptive data analysis has been used to analyse the data collected using the scale developed by there searcher. As a part of research, % tables, correlation analysis (pearson), one way variant analysis (ANOVA), regression analysis are used for quantitative data analysis and t test for the independent groups.

As a result, the communication skills of the preservice teachers has been studied under 7 subextentions (oral, tacit, listening, empathy, assertiveness, conflictresolution, emotional intelligence), and the independent variables are evaluated on general communication skills. It is seenthattherates of WhatsAppandInstagramusageamongthestudents has beenhigh. There is a meaningful difference about the total of preservice teacher and the social studies preservice between their time spent on social media and their communication skills, on the other hand this cannot be said for the Turkish preservice teachers. The communication skills of the preservice teachers who do not use social media is higher than those whouse social media. In this direction it means that it would be contribute to the communication skills on the condition of limited time frame.

Keywords: Communication Skills, Social Studies, Turkish, Preservice Teacher.

ÖN SÖZ

İletişime kişilerin karşılıklı olarak birbirlerini anlama ve anlamlandırma süreci diyebiliriz. İletişimin insanın hayatındaki varlığı çok eski süreçlere dayandığı görülmektedir. Sahip olduğumuz duygu düşünce ve bilgileri karşımızdaki insanlara aktarma sürecidir. Bu süreçte ne kadar kendimizi iyi açarsak insanlar ile iletişimimiz o kadar güçlü olur. İletişim toplumun gelişmesi için, eğitimin iyileşmesi için ve elde edilen bilgi birikiminin diğer nesillere aktarılması için önemli bir konuma sahiptir.

Araştırmanın birinci bölümünde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve araştırmada verilen çeşitli kavramların tanımları üzerinde durulmuştur.

Araştırmanın ikinci bölümünde ise kuramsal açıklamalar ve ilgili literatüre yer verilirken, üçüncü bölümde yöntem başlığı altında araştırma modeli, çalışma grubu ve veri toplama araçları yer almıştır.

Araştırmanın dördüncü bölümünde Öğretmen Adaylarının iletişim beceri düzeyleri; cinsiyete, öğrenim gördükleri bölüme, kardeş sayısına, anne ve baba eğitim durumuna, anne ve baba meslek durumuna, sosyal medyaya ayırdıkları vakte, sosyal ağ kullanma durumlarına, kitle iletişim araçları kullanma durumuna, ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Araştırmanın beşinci bölümünde araştırmaya ait sonuç, tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

Yapılan araştırma ile, öğretmen adaylarının iletişim becerisi 7 alt boyutta (sözlü, sözsüz, dinleme, empati, güvengenlik, çatışma çözme, duygusal zekâ) ele alınmış olup bağımsız değişkenlerde ise genel iletişim becerileri puanları üzerinden değerlendirmeler yapılmıştır. Sosyal medya araçlarından ise öğrenciler tarafından WhatsApp ve Instagram kullanma oranları daha yüksek çıkmıştır. Öğretmen adaylarının toplamı ile sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal medyada geçirdikleri vakit ile iletişim becerileri arasında anlamlı bir farklılık varken benzer durum Türkçe öğretmen adayları için söylenemez. Sosyal medya kullanan öğretmen adaylarının, kullanmayan öğretmen adaylarına göre iletişim becerileri yüksek çıkmıştır bu doğrultuda uygun bir zaman dilimi ile sınırlı olmakla birlikte iletişim becerisine katkı sağlayacağı anlamına gelmektedir. Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında yapılan bu araştırma sonucunda elde edilen bilgiler daha sonra bu alanda çalışma yapacak araştırmacılara ışık tutması açısından önemlidir.

Öncelikle araştırmamın her aşamasında görüşleri, önerileri ve eleştirileriyle beni yönlendiren, katkı ve yardımlarını zaman ve mekân gözetmeksizin hiçbir zaman esirgemeyen, lisans eğitimimden tez dönemine kadar desteğini hep hissettiren saygıdeğer danışman hocam, Doç. Dr. Tekin ÇELİKKAYA' ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmalarım sırasında görüş ve önerileri ile destek olan değerli hocalarım Doç.Dr. Vedat AKTEPE' ye, Doç. Dr. Tercan YILDIRIM'a minnet ve şükranlarımı sunarım. Ayrıca çalışmalarım sırasında birçok konuda fikir alışverişinde bulunduğum, yardım ve desteğini asla esirgemeyen arkadaşım Osman SEYHAN ve Mutlu KÜRÜMLÜOğLU'na çok teşekkür ederim.

Hayatımın her anında olduğu gibi yüksek lisans eğitimim süresince de desteklerini hep üzerimde hissettiğim, beni yetiştirip bu günlere getiren kıymetli aileme ve eşime sonsuz teşekkürler. Yaptığım bu çalışmanın Sosyal Bilgiler Eğitimine katkı sağlaması ve bu alanda yapılacak yeni çalışmalara örnek olması temennisiyle.

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
ÖN SÖZ	vii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ	xv
SİMGELER VE KISALTMALAR	xix
BÖLÜM I	1
1.GİRİŞ	1
1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ	1
1.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE AMACI	1
1.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	2
1.4. VARSAYIMLAR	2
1.5. TANIMLAR	3
BÖLÜM II	5
2. KAVRAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ LİTERATÜR	5
2.1. İLETİŞİM	5
2.2. İLETİŞİMİN ÖNEMİ	6
2.3. İLETİŞİM ENGELLERİ	8
2.4. İLETİŞİMİN SÜRECİ VE ÖĞELERİ	10
2.4.1.Kaynak	10
2.4.2. Mesaj.....	11
2.4.3.Kanal	11

2.4.4. Alıcı.....	12
2.4.5. Dönüt (Geri-Bildirim)	12
2.5. İLETİŞİM MODELLERİ.....	13
2.6.İLETİŞİMİN ÖZELLİKLERİ	14
2.7. İLETİŞİM TÜRLERİ.....	17
2.7.1. Kitle İletişimi	17
2.7.2. Örgüt-içi İletişim.....	17
2.7.3. Kişi-içi İletişim	18
2.7.4. Kişilerarası İletişim	18
2.8. İLETİŞİM BECERİSİ.....	19
2.8.1 Sözlü İletişim	20
2.8.2. Sözsüz İletişim	21
2.8.3.Kişilerarası İlişkiler ve İletişimde Dinleme	23
2.8.4.Kişilerarası İlişkiler İletişimde Empati Becerisi	23
2.8.5. Kişilerarası İlişkiler Ve İletişimde Güvengenlik Becerisi	23
2.8.6.Kişilerarası İlişkiler Ve Çatışma Çözme Becerisi.....	23
2.8.7.Kişilerarası İlişkiler ve Duygusal Zeka Becerisi.....	24
2.9. SOSYAL BİLGİLERDE İLETİŞİMİN YERİ VE ÖNEMİ	24
2.10. ALANLA İLGİLİ YAPILAN YURTİÇİ VE YURTDIŞI ÇALIŞMALAR	26
BÖLÜM III	29
3. YÖNTEM	29
3.1. ARAŞTIRMA MODELİ	29

3.2. ÇALIŞMA GRUBU	29
3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	31
3.4. VERİLERİN ANALİZİ.....	32
BÖLÜM IV.....	34
4. BULGULAR	34
4.1. ÖĞRETMEN ADAYLARININ SÖZLÜ İLETİŞİM BECERİLERİNE İLİŞKİN BULGULAR	34
4.2. ÖĞRETMEN ADAYLARININ SÖZSÜZ İLETİŞİM BECERİLERİNE İLİŞKİN BULGULAR	35
4.3. ÖĞRETMEN ADAYLARININ KİŞİLERARASI İLİŞKİLER VE İLETİŞİMDE DİNLEME BECERİLERİNE İLİŞKİN BULGULAR	36
4.4. ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİMDE EMPATİ BECERİLERİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	37
4.5. ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÜVENGENLİK BECERİLERİNE İLİŞKİN BULGULAR	38
4.6. ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÇATIŞMA ÇÖZME BECERİLERİNE İLİŞKİN BULGULAR	40
4.7. ÖĞRETMEN ADAYLARININ DUYGUSAL ZEKA BECERİLERİNE İLİŞKİN BULGULAR	41
4.8. ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, CİNSİYETE GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR	42
4.9. ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, BÖLÜME GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR.....	43
4.10. ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, SINIFLARA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR.....	43
4.11. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM	

BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, SINIFLARA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR	44
4.12. TÜRKÇE ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, SINIFLARA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR.....	45
4.13. ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, KARDEŞ SAYISINAGÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR.....	46
4.14. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, KARDEŞ SAYISINA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR.....	46
4.15. TÜRKÇE ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, KARDEŞ SAYISINA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR.....	47
4.16. ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, ANNE EĞİTİM DURUMUNA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR	48
4.17. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, ANNE EĞİTİM DURUMUNA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR.....	49
4.18. TÜRKÇE ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, ANNE EĞİTİM DURUMUNA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR	49
4.19. ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, BABA EĞİTİM DURUMUNA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR	50
4.20. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, BABA EĞİTİM DURUMUNA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR.....	51
4.21. TÜRKÇE ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, BABA EĞİTİM DURUMUNA GÖRE FARKLILIĞINA	

İLİŞKİN BULGULAR	52
4.22. ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, ANNE MESLEK DURUMUNA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR	52
4.23. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, ANNE MESLEK DURUMUNA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR	53
4.24. TÜRKÇE ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, ANNE MESLEK DURUMUNA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR	54
4.25. ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, BABA MESLEK DURUMUNA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR	55
4.26. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, BABA MESLEK DURUMUNA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR	56
4.27. TÜRKÇE ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, BABA MESLEK DURUMUNA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR	57
4.28. ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, SOSYAL MEDYADA GEÇİRDİKLERİ VAKİTLERE GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR	57
4.29. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, SOSYAL MEDYADA GEÇİRDİKLERİ VAKİTLERE GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR	59
4.30. TÜRKÇE ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, SOSYAL MEDYADA GEÇİRDİKLERİ VAKİTLERE GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR	61
4.31. ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, SOSYAL AĞLARA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR.....	61

4.32. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, SOSYAL AĞLARA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR	63
4.33. TÜRKÇE ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, SOSYAL AĞLARA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR.....	63
4.34. ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR	65
4.35. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR.....	65
4.36. TÜRKÇE ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR	66
BÖLÜM V	68
5.SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	68
5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA	68
5.2. ÖNERİLER.....	71
KAYNAKÇA.....	72
EKLER	77
EK 1. İZİN BELGESİ	77
EK 2. ANKET (ÖN UYGULAMA).....	78
EK 3. ANKET (SON UYGULAMA).....	81
ÖZGEÇMİŞ	84

Tablo 3.1. Araştırmaya Katılan Öğretmen Adaylarının Demografik Özellikleri	30
Tablo 4.1. Öğretmen Adaylarının Sözlü İletişim Becerilerine İlişkin Bulgular	34
Tablo 4.2. Öğretmen Adaylarının Sözsüz İletişim Becerilerine İlişkin Bulgular.....	35
Tablo 4.3. Öğretmen Adaylarının Kişilerarası İlişkiler ve İletişimde Dinleme Becerilerine İlişkin Bulgular	36
Tablo 4.4. Öğretmen Adaylarının İletişimde Empati Becerilerine İlişkin Bulgular.....	37
Tablo 4.5. Öğretmen Adaylarının İletişimde Güvengenlik Becerilerine İlişkin Bulgular	39
Tablo 4.6. Öğretmen Adaylarının Çatışma ve Çatışma Çözme Becerilerine İlişkin Bulgular	40
Tablo 4.7. Öğretmen Adaylarının İletişimde Duygusal Zeka Becerilerine İlişkin Bulgular	41
Tablo 4.8. Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Cinsiyetle İlişisini Gösteren t -testi Sonuçları	42
Tablo 4.9. Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Bölümle İlişisini Gösteren t -testi Sonuçları	43
Tablo 4.10. Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Sınıf Düzeyi İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi	44
Tablo 4.11. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Sınıf Düzeyi İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi	44
Tablo 4.12. Türkçe Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Sınıf Düzeyi İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi	45
Tablo 4.13. Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Kardeş sayısı İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi	46
Tablo 4.14. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Kardeş Sayısı İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi.....	47

Tablo 4.15. Türkçe Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Kardeş Sayısı İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi.....	47
Tablo 4.16. Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Anne Eğitim İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi.....	48
Tablo 4.17. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Anne Eğitim Durumuna İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi	49
Tablo 4.18. Türkçe Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Anne Eğitim Durumuna İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi.....	50
Tablo 4.19. Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Baba Eğitim Durumuna İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi.....	50
Tablo 4.20. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Baba Eğitim Durumuna İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi	51
Tablo 4.21. Türkçe Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Baba Eğitim Durumuna İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi.....	52
Tablo 4.22. Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Anne Meslek Durumuna İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi.....	53
Tablo 4.23. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Anne Meslek Durumuna İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi	53
Tablo 4.24. Türkçe Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Anne Meslek Durumuna İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi.....	54
Tablo 4.24.1. Türkçe Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Anne Meslek Durumuna Göre Hangi Alt Grupları Arasında Farklılaştığını Gösteren Post-Hoc Tamhane's T2 Testi Sonuçları	55
Tablo 4.25. Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Baba Meslek Durumuna İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi.....	55
Tablo 4.26. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Baba Meslek Durumuna İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans	

Analizi	56
Tablo 4.27. Türkçe Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Baba Meslek Durumuna İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi.....	57
Tablo 4.28. Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Sosyal Medyada Geçirdikleri Vakit İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi.....	58
Tablo 4.28.1. Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Sosyal Medyada Geçirdikleri Vakit Düzeylerinin Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Gösteren Post- Hoc Scheffe Testi Sonuçları.....	58
Tablo 4.29. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Sosyal Medyada Geçirdikleri Vakit İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi	59
Tablo 4.29.1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Sosyal Medyada Geçirdikleri Vakit Düzeylerinin Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Gösteren Post- Hoc Scheffe Testi Sonuçları.....	60
Tablo 4.30. Türkçe Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Sosyal Medyada Geçirdikleri Vakit İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi	61
Tablo 4.31. Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Sosyal Ağ İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi.....	62
Tablo 4.31.1. Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Sosyal Ağ Düzeylerinin Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Gösteren Post- Hoc Tukey Testi Sonuçları.....	62
Tablo 4.32. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Sosyal Ağ İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi	63
Tablo 4.33. Türkçe Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Sosyal Ağ İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi.....	64
Tablo 4.33.1. Türkçe Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Sosyal Ağ Düzeylerinin Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Gösteren Post- Hoc Scheffe Testi Sonuçları.....	64
Tablo 4.34. Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Kitle İletişim	

Araçları İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi..... 65

Tablo 4.35. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Kitle İletişim Araçları İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi 66

Tablo 4.36. Türkçe Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Kitle İletişim Araçları İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi 66

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
BT	Belirsiz Tarih
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
TDK	Türk Dil Kurumu
YÖK	Yüksek Öğretim Kurumu
ÖAİBC	Öğretmen Adaylarının İletişim Becerileri Ölçeği

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve araştırmada verilen çeşitli kavramların tanımları üzerinde durulmuştur.

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Bu çalışmanın, problem cümlesi Sosyal Bilgiler ve Türkçe Öğretmen adaylarının iletişim becerileri hangi düzeydedir? sorusunun cevabını bulmaktır.

1.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE AMACI

Tüm derslerde olduğu gibi Sosyal Bilgiler dersinde de 2005-2006 eğitim-öğretim yılından itibaren yapılandırmacı yaklaşım hayata geçirilmiştir. Öğrenci etkinlik merkezli olan bu yeni yaklaşımda öğretmen, öğretim sürecinde bir rehber konumundadır. Her öğrencinin kendine özgü olduğunu kabul eden anlayış doğrultusunda hazırlanan programla, öğrencilerin eğitim-öğretim faaliyetlerine aktif katılmalarını sağlamak esas alınmıştır.

Verimli birey yetiştirmek için okullara ve üniversiteler büyük görev düşmektedir. Bunun için de iletişim becerisi yüksek bireyler yetiştirmek eğitimin hedefleri arasında yer almaktadır. Bu hedef doğrultusunda da eğitim verilmektedir. İletişim becerisine sahip olan insanlar kendini ifade edebilen, iletişim halinde olduğu kişinin ne anlatmak istediğini duygu ve düşüncelerini anlayabilen, ifadelerini açık, net ve anlaşılır bir şekilde aktarabilmektedirler.

Literatür incelendiğinde Öğretmen Adaylarının İletişim Becerileri (Acar 2009), Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Algıları üzerine Bir Çalışma (Baykara Pehlivan 2005), Sınıf Öğretmenlerinin Benlik Saygıları İle İletişim Becerileri Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Eskil Örneği) (Derici Cevap2017), Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin İletişim Becerilerinin Belirlenmesi Ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Kılıç 2013), Türkçe Öğretmenlerinin Sınıf İçi Etkili İletişim Becerileri Algılarının İncelenmesi (Aksungur 2018), İletişim Becerileri Eğitim Programı'nın Okul Öncesi Dönem Çocuklarının İletişim Beceri Düzeylerine Etkisi (Ergin 2003), İletişim becerileri Eğitiminin ilköğretim 8. sınıf Öğrencilerinin İletişim Becerisi Düzeylerine Etkisi (Deniz 2003), Öğretmen adaylarına yönelik hazırladığı Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin İletişim Becerisi Algılarının Değişkenler Açısından

incelenmesi (Tepeköylü 2007) gibi çalışmaların olmasına karşın Bu çalışmayı önemli kılan husus Türkçe öğretimi ve sosyal bilgiler öğretimi için önemli olan iletişim becerisinin incelenmesine dair yeterli çalışmanın olmadığı görülmüştür. Yapılan bu çalışma ile sosyal bilgiler ve Türkçe öğretmen adaylarının iletişim beceri düzeyinin tespit edilmesi hedeflenmiştir.

Bu amaç çerçevesinde, araştırmada başlıca şu sorulara cevap aranacaktır.

1. Sosyal bilgiler ve Türkçe öğretmen adaylarının sözlü, sözsüz, dinleme, empati, güvengenlik, çatışma çözme, duygusal zekâ becerileri hangi düzeydedir?
2. Sosyal Bilgiler ve Türkçe Öğretmenliği adaylarının iletişim beceri düzeyleri nedir?

- ✓ Cinsiyete,
- ✓ Sınıf düzeyine,
- ✓ Kardeş sayısına,
- ✓ Öğrenim görülen bölüme,
- ✓ Anne babanın eğitim ve meslek durumuna,
- ✓ Günlük sosyal medya kullanma düzeyine,
- ✓ En sık kullandıkları kitle iletişim araçlarına,
- ✓ En çok kullandıkları sosyal ağlara,

Göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

✓ Araştırmacı tarafından geliştirilen nicel veriler için kullanılan veri toplama aracının uygulanması 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler ve Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı 1-4.sınıf öğrencilerinden 342 öğretmen adayı ile sınırlıdır.

- ✓ Uygulama süresi, 2 hafta ile sınırlıdır.

1.4. VARSAYIMLAR

✓ Araştırmada, nicel verileri toplamak amacıyla kullanılan “*Öğretmen Adaylarının İletişim Becerileri Ölçeği*” uygulanmasında öğretmen adaylarının, maddeleri samimi olarak değerlendirdiği ve derecelendirdiği varsayılmaktadır.

- ✓ Seçilen örneklemin evreni temsil edecek nitelikte olduğu varsayılmaktadır.

1.5. TANIMLAR

Sözlü İletişim: Sözlü iletişim, “gündelik yaşantımızda konuşarak gerçekleştirdiğimiz” iletişimidir (Işık, 2013: 27).

Sözsüz İletişim: Sözsüz iletişim, “konuşma ya da yazı olmaksızın insanların birbirlerine birtakım mesajlar iletmesi” olarak tanımlanır. Bu iletişim şeklinde insanların ne söylediği değil ne yaptığı ön plana çıkar (Dökmen, 2006: 19).

Dinleme Becerisi: İletişim becerisi çok kolay görünen “dinleme becerisi” ile başlamasına rağmen iletişimdeki anlaşmazlıkların çoğunun temel nedeni dinlememektir. Dinlemek sadece duymaktan ibaret olmayıp iletilenlerin altında yatan mesajları anlamaktır (Korkut, 2004:129).

Empati Becerisi: Empati becerisi karşımızdaki bireylerin hislerine, duygularına, düşüncelerine ortak olmaktır. Kısacası kendimizi karşımızdaki kişinin yerine koyarak onu anlayarak, hayata onun bakış açısıyla bakarak, ne anlatmak istediğini anlamaktır. Eğer kişiyi anlamak istiyorsak karşılıklı empati kurmamız gerekmektedir. (Oğuz, 2012:88).

Güvengelik Becerisi: Güvengelik, her insanın eşit değerinde olduğu inancına dayanan, ilişkilerde karşılıklı saygı ve değeri esas alan bir ilişki biçimine işaret etmektedir (Uz Baş, 2017:182).

Çatışma- Çözme Becerisi: İnsanın yaşamın ayrılmaz doğal bir parçası olan çatışma, taraflar arasında ki anlaşmazlık ve uyumsuzluklar nedeniyle oluşan durumlardır. (Koruklu, 2017:232).

Duygusal Zekâ Becerisi: İletişim sürecinde bireyler, iletişim halinde oldukları sözel ve sözel olmayan yollarla birçok ileti gönderir. Bu mesajı alışı-verişi sırasında daha birçok başka mesajın yanı sıra, güçlü bir ileti olarak duygular ve duyguları içeren ruh halleri de yansıtılır. Kişi iletişim sırasında mutlu, üzgün, öfkeli, tedirgin, şaşkın gibi içinde bulunulan zamanda yaşamakta olduğu duygularını yansıtmaktadır (Taylı,2017:236).

İletişim Becerisi: Bireylerin belirlediği hedeflere ulaşmak için yazılı ya da sözlü bilgi sağlama becerisine iletişim becerisi denir. Çok sayıda değişik türde tekrar tekrar gerçekleştirilen iletişim eylemleri sonucu katılımcı iletenler ve alıcı iletenlerin elde ettiği becerilere veya geliştirilip kazanıma dönüştürdükleri yetilere” iletişim becerileri” veya “iletişim” yetileri denir (Açıköz, 2005:80-81).

Beceri: Elinden iş gelme durumu, ustalık, maharet (TDK, 2019).

Türkçe: Türkiye Türkçesi. (TDK, 2019).

Öğretmen Adayı: Mesleği bilgi öğretmek olan kimse, hoca, muallim, muallime adayı. (TDK, 2019)

BÖLÜM II

2. KAVRAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ LİTERATÜR

Bu bölümde üzerinde çalışılan konunun literatürdeki yeri, konu ile açıklamalara ve araştırma kapsamında incelenen konularla ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılmış olan bazı araştırmalara yer verilmiştir.

2.1.İLETİŞİM

İletişim yüzyıldır var olan bir sözcüktür. İletişim sözcüğü, latince “ortak” anlamına gelen “communis” kökünden türetilmiş olup “Communication” kelimesinin dilimizdeki karşılığı iletişimdir. “Communication” sözcüğü, kökeninden dolayı ortaklığı, toplumsallaşmış olmayı, birlikteliği ifade etmektedir. Kişinin yaşadığı toplum içerisindeki kuralları, değer ve inançları kuşaktan kuşağa aktarması iletişimle gerçekleşmektedir (Gülbahçe,2010:13).

İletişim hayatın birçok alanında yer aldığı için iletişimin içeriğine her alandan anlam yüklenmektedir. Bundan dolayı iletişimin genel geçer bir tanımı bulunmamaktadır (Küçük,2012:4). Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğü de “iletişim, davranış, duygu ve düşüncelerin, bilgilerin akla uygun şekilde her türlü yolla insanların birbirine aktarılması, bildirim ve haberleşme” olarak Açıköz (2005:24), “Kişinin kendisini dışa (diğerlerine, bir gruba, topluluğa, topluma ve bunların çoğullarına) açması” şeklinde, Akgöz ve Sezgin (2009:2), “Bireyler arasında bilgi alıp vermek amacıyla kullanılan iletişim kavramı, en basit ifade ile değişik semboller yardımıyla anlamların aktarılma süreci” olarak, Özkan (2010:16), “Duygu, düşünce ve bilgilerin farklı tekniklerle kişilere aktarılma ve anlamlandırma süreci” şeklinde, Işık, (2013:6) “Bireyler arasındaki karşılıklı her türlü fikir, düşünce ve duygu aktarımı” şeklinde, Dökmen (2006:15) “Bilgi üretme, aktarma ve anlamlandırma süreci” şeklinde, Cüceloğlu (2006:43), ise “Karşılıklı bireyler arasında birbiriyle ilişkili mesaj alışverişi” olarak tanımlamıştır.

Bilgi aktarmak için kullanılan iletişim, kişilerin kendisini anlatabilme ve anlaşılma çabası sonucunda ortaya çıkar. Bu tanımlar doğrultusunda iletişim hakkında şunları aktarabiliriz (Tutar, Yılmaz ve Eroğlu 2017: 15).

- ✓ İletişim toplumun ana yapısını oluşturan bir birimdir,
- ✓ Kişilerarası ilişkilerin düzenli olarak ilerlemesini sağlayan bir sistem,
- ✓ Kişinin davranışlarını yönlendiren bir sistem,
- ✓ Sosyal ortamların gerçekleşmesi için zorunlu bir bilim ve

✓ Sosyal uyumu sağlayan bir sanattır.

Canlılar dünyasında karşılıklı geri dönüşümlü olarak iletişim kurma becerisine sahip tek tür insan değildir. İletişim kavramı üzerine araştırma yapan bazı uzmanlar genel geçer bir tanım üzerinde dururken bazı uzmanlarda direk insanoğlunun hareketleri üzerine çalışmışlardır. Canlılar içinde simge oluşturma becerisine sadece insan sahiptir. Sahip olduğu beceri ile insan duygularını, düşüncelerini, bilgi birikimini arttırarak kuşaktan kuşağı aktarabilmektedir. İnsanın iletişim kurabilmesinin toplumun her türlü gelişime ve değişime açık olmasını sağlamaktır. İşte bu ilgi birikimi sayesinde iletişim, yazı öncesi dönemlerde mağaralara çizilen resimler aracılığı ile gerçekleşirken günümüzde televizyon, radyo, bilgisayar, cep telefonu, internet, sosyal medya gibi iletişim teknolojileri ile daha etkin ve katılımlı bir şekilde gerçekleşebilmektedir (Küçük,2012:4-5).

İletişim akademik literatürde pek çok disiplinle yakından bağlantısı vardır. Bunlar arasında sosyoloji, sosyal psikoloji, siyaset bilimi, dilbilimi, tarih, antropoloji ve psikoloji ilk sırada yer almaktadır. İletişim bilim dalı haline gelmesinde önemli rol oynayan bu bilim dallarının kitle iletişim araçlarının gelişmesiyle birlikte, iletişim konusunda pek çok saha araştırmasının da yapılmasına da katkıda bulunduğu bilinmektedir (Çağlar ve Kılıç,2014:1).

Tüm bu tanımlardan hareketle iletişimi tanımlamak gerekirse, iletişim karşılıklı insan ya da insan grubu arasında gerçekleşen duyu bilgi ve düşünce akışı olarak tanımlanabilir. İnsan hayatı boyunca ruhsal ve bedensel olarak sağlıklı mutlu bir yaşam sürdürebilmek için gelişmiş bir iletişim becerisine ihtiyacı vardır. İletişim konuşma, yüzleşme ve anlaşma şeklinde başlamıştır. Günümüzde ise gelişen teknolojinin getirdiği yeniliklerle kitle iletişim araçları, sosyal ağlar ile iletişim daha farklı bir boyut kazanmış daha hızlı ve daha kolay bilgi akışı gerçekleşmeye başlamıştır.

2.2. İLETİŞİMİN ÖNEMİ

İletişimin önemi, sosyal hayatın bir parçası olan bütün bireyler için önemli olan bir konu olmasından kaynaklanmaktadır. İletişim; anne, baba, çocuk, akraba, arkadaşı, öğrenci-öğretmen, işveren-işçi ve yöneticiler açısından anlamlı ve önemlidir. Toplumsal yaşamın parçası olan ve örgütsel yapının özünde yer alan iletişim düzeni, gruplar ve örgütler arasında ilişkiler kurmayı amaçlayan bir süreçtir. Kişiler hayatta kalabilmek için kendilerine gerekli olan bilgiyi, beceri ve tutumları ancak iletişim yoluyla öğrenebilirler (Çağlar ve Kılıç, 2014:3-4).

Toplumların dönüştürülmesinde iletişim; ileriye yönelik gelişmeleri, birikimlerini kuşaktan kuşağa iletebilmesi için rolü büyüktür. Bilgilerin yazı yoluyla kayıt altına alınması, nesilden nesile aktarılması zaman içerisinde gelişen teknolojik araçlarla sağlanmaktadır. Mağaralarda bulunan duvar yazılarından, bugün televizyon, radyo, sinema, bilgisayar, gazete, cep telefonları ve sosyal medya gibi iletişim teknolojileri ile bilginin yayılması ve aktarılması daha etkili ve geniş çaplı bir şekilde devam etmiştir. (Tuna,2012:5). İletişim insanın sosyal çevresinde sağlıklı ve mutlu bir birey olabilmesi için karşısındaki kişilerle duygu ve düşünce alışverişi halinde olarak hayatta kalma becerisini de geliştirmektedir.

Günümüzde iletişimin önemi, “örgütlerin büyümelerine ve yönetimin gittikçe karmaşık bir görünüm kazanmasına, uzmanlaşmanın artmasına, yerinden yönetim ilkesinin uygulanmasına, teknolojik gelişmelere, örgütlerin toplumsal sorunlara eğilmelerine ve örgütlerde uyumsuzlukların insancıl ilişkiler yöntemleriyle çözümlenmesine son zamanlarda verilen öneme paralel olarak artmıştır”. Buna göre, örgütün etkili olabilmesi ve etkililiğini sürdürebilmesi için iletişim sistemini etkin çalıştırması zorunludur (Kılıç,2013:18).

İnsan doğası gereği kendini açabilen anlatabilen bir varlık olması sebebi ile karşısındaki insanı da anlamak ister. İnsan; arkadaş edinme, aile kurma gibi en temel amaçları gerçekleştirebilmek için iletişime gereksinim duyar. Yani insanın sosyal ortamda var olması için iletişime ihtiyacı vardır. Bu durumda iletişimin hayatımızdaki rolünü öne çıkarır. Çünkü insanoğlu; acı, sevinç, öfke, mutluluk gibi duygularını paylaşamadığı sürece yaşayamaz. İletişimin temel görevi sadece duyguların ifade edilmesi ile sınırlı kalmaz. İletişim bilgi ve birikimin aktarılma sürecinde olduğu için eğitim hayatında da önemli bir yerdedir. İletişim olmadan bunlar gerçekleşmeyeceğine göre sadece insanın değil toplumların da var olması ve varlığını devam ettirebilmesi yine iletişime bağlıdır (Kılıç, 2013:25-26).

İletişim yaşamımızın merkezinde yer alan önemli öğelerden biridir bu sebeple her bireyin iletişim konusunda temel düzeyde de olsa bilgi sahibi olması gerekmektedir. Etkili iletişim becerisi kişilerin mesleki yaşamlarında sorunları çözmelerine yardımcı olurken kişisel yaşamlarında da ilişkilerini iyileştirmelerine ve sürdürmelerine yardımcı olur. İletişim uzmanları İletişim sorunlarının başında zayıf iletişim gelirken bunun çözümünün ise etkili iletişim olduğunu düşünmektedirler. İletişim kuramlarını, araştırmalarını ve uygulamalarını anlamak arkadaşlar, aile ve hatta uluslararasıdaki sürtüşmeleri çözebilir.

Bu anlatılanlar iyi bir iletişim becerisine sahip olmak dünyanın toz pembe olacağı manasına da gelmemektedir, ancak etkili iletişim becerisinin hayatımızda var olan sorunların çözülebileceği gibi yeni sorunların oluşmasını da engellemektedir. İletişim her yerde ve her zaman hayatımızın tüm aşamalarında da önemli bir rol oynamaktadır. Öncelikleriniz ve ilgi alanlarınız ne olursa olsun, iyi bir iletişim kurma becerisi hayatınızı kolaylaştırır ve konforlu bir hayat sunar (Küçük,2012:5).

İletişim, yaşamdaki en önemli olaylardan birisidir. Canlılar varlıklarını sürdürebilmek için iletişim kurmak zorundadırlar. İnsan diğer canlılardan farklı olarak, sürdürmekte olduğu iletişimlerini inceleme ve geliştirme şansına sahip olması nedeniyle bütün canlıların ihtiyaç duyduğu iletişimin insan yaşamındaki yerini farklı kılmaktadır. Ortak veya değişik zamanlarda ve ortamlarda gerçekleştirilen iletişim de şu konulara dikkat edilmesi gerekmektedir (Akgöz ve Sezgin, 2009:6).

- ✓ Neyi iletteceğimizin farkında olmak,
- ✓ En etkili ne şekilde iletteceğini bilmek,
- ✓ Nerede iletmenin etkili olacağını bilmek,
- ✓ İletmek istenileni anlaşılır biçimde söylemek,
- ✓ Anlaşılır bir dille ve alıcı ile göz kontağı kurarak konuşabilmek,
- ✓ Dikkati toparlamak ve iletmek istenilenin anlaşılıp anlaşılmadığını farkında olmaktır.
- ✓ İletmek istediğimizin hangi zamanda söylemenin daha yerinde olacağını belirlemek.

2.3.İLETİŞİM ENGELLERİ

İletişim engelleri mesajın alıcıya aktarılması sırasında karşılaşılan tüm sorunları kapsamaktadır. İnsanlar arası ilişkilerde olumsuz ortam oluşturabilecek engeller aşağıda verilmiştir. Bu olumsuzlukların sürekli yaşanması iletişimi kötü yönde etkileyeceği gibi her zamanda engelleyici değildir (Korkut,2004:133-134).

1. *Emir cümlesi ile konuşmak:* “Boş durmada dediklerimi yap.”
2. *Uyarmak, tehdit etmek:* “Bu ödevi yapmazsan, sözlüne zayıf vereceğim.”
3. *Ahlak dersi vermek:* “Ailevi sorunların beni ilgilendirmez, burası okul.”

4. *Öğüt vermek, çözüm ve öneri getirmek*: “Tekrar ederek anlattıklarımı daha kolay öğrenebilirsin.”

5. *Öğretmek, nutuk çekmek, mantıklı düşünceler önermek*: “Şu anki durum bu. Sınava çalışman için sadece üç günün kaldı.”

6. *Yargılamak, eleştirmek, suçlamak, aynı düşüncede olmamak*: “Ya sen beni anlamıyorsun ya da anlamak istemiyorsun.”

7. *Ad takmak, alay etmek*: “Ağustos böceği gibisin zamanında çalışmıyorsun.”

8. *Yorumlamak, analiz etmek, tanı koymak*: “Anlaşılan sen bu işi yapmamak için bahaneler üretiyorsun.”

9. *Övmek, aynı düşüncede olmak, olumlu değerlendirme yapmak*: “Senin gibi bir öğrencim olduğu için çok mutluyum. Seninle gurur duyuyorum.”

10. *Güven vermek, desteklemek, avutmak, duygularını paylaşmak*: “Bu konuda sorun yaşayan tek sen değilsin elbette. Bende senin yaşlarındayken zorlanmıştım. Zamanla zor olmadığımı göreceksin.”

11. *Soru sormak, sinamak, sorguya çekmek, çapraz sorgulamak*: “Bunu yapmak bu kadar mı zor? Bu saate kadar neredeydin? Bazı şeyler için çok geç kaldın.”

12. *Sözünden dönmek, oyalamak, alay etmek, şakacı davranmak, konuyu saptırmak*: “Bugün heyheylerin üzerinde galiba çatmak için yer arıyorsun resmen. Neyse bu konuyu kapatalım da sen Leyla'nın yaşadıklarını duydun mu?”

13. *Kıyaslamak*: “Komşunun kızı dereceye girmiş, sen daha yerinde say.”

Verilen maddelerden yola çıkarak; karşılıklı iletişim sırasında üslup, kullandığımız dil, ben dili yerine sen dili kullanmak iletişimi güçlü tutar. Emir vererek konuşmak, tehdit etmek, yargılamak, eleştirmek, suçlamak, karşımızdakini dinlememek gibi olumsuz öğeler iletişimi engellemektedir.

İletişim anında tamamen serbest bırakılan unsurlar, bir takım karışıklığa veya düzensizliğe neden olabilir. Bundan dolayı iletişim sürecinde, belirli kuralların olması kaçınılmaz zorunluluktur. Eğer, kural ve kaideler olmaz ise iletişim sürecini engelleyen çeşitli faktörler görülebilir. Bunlardan bazıları; tutarsızlık, güvensizlik, isteksizlik, eksik dinleme, aşırı bilgi yükü, semantik faktörler, sosyal statü, yaş, cinsiyet gibi demografik etkenlerdir (Akgöz ve Sezgin, 2009:166-167).

İletişim engellerinin ortadan kaldırmak için ise engelin ne olduğunun farkına varmak ve ortadan kaldırmak için yapılabilecekler ise; kişilerin özgüvenini desteklemek, algılama farklılıklarını ortadan kaldırmak, gürültü engelini ortadan kaldırmak, geri bildirim kullanmak, dil farklılıklarını ortadan kaldırmak, iletişim dilini basit hale getirmek, mümkünse yüz yüze iletişimi kullanmak, mesajı doğru ve uygun kanallar aracılığıyla iletmek, empati kurmak, dinleme becerilerini geliştirmek, örgütlerde statü farklılıklarından doğan engelleri en aza indirmek, mesajı belli aralıklarla yineleyerek pekiştirmek, korku ve kararsızlığı gidermek için taraflara açık davranıp onları cesaretlendirmek şeklinde sayılabilir (Işık, 2013:23).

2.4. İLETİŞİMİN SÜRECİ VE ÖĞELERİ

Yapılan araştırmalarda, iletişimin hayatımızın büyük bir bölümünde var olduğu, iş yaşamında ve günlük yaşamda okumak, dinlemek, yazmak, konuşmak gibi faaliyetlere ayırarak geçirmekteyiz. Sözlü ve yazılı iletişimin yanında vücut hareketlerimiz, yüz ifadelerimiz, sesimizin tonu, jest ve mimikler, çevremizdeki bireyler ile kurduğumuz iletişimde kişisel mesafe, kıyafetlerimiz, içinde bulunduğumuz ortamlar, İçinde bulunduğumuz duygu durumuna ilişkin sesimizin tonu, söylenilenin içeriğinden çok, ipucunu içinde barındırabilmekte ve iletinin niteliğini farklılaştırabilmektedir (Tuna, 2012: 6).

İnsanoğlu doğası gereği “bilgi, duygu ve düşüncelerini başkalarına, yani diğer bireylere aktarma isteği” duymuştur. Hayat boyu devam eden çok fazla insanla iletişim kurma isteği, yıllar içinde insan için vazgeçilmeyecek bir hal almıştır. İlk çağlardan itibaren ateş ve dumandan yararlanarak sözsüz olarak mesaj aktarma (iletme) yönetimini kullanan insanoğlu yaya olarak sözlü mesaj iletimi gibi yöntemleri de bir süre kullanılmıştır (Işık, 2013:7). Demirel (1999:160) iletişim sürecinin incelenmesinde dikkate alınan beş değişkenden söz ederek, bunları “Kaynak, Mesaj, Kanal, Alıcı ve Dönüt” olarak sıralamaktadır.

2.4.1. Kaynak

İletişim sürecinde mesajı gönderen ve iletişim sürecini başlatan, algılama, seçme, düşünme, yorumlama süreçlerinde ürettiği anlamlı iletileri simgeler aracılığı ile gönderen ögedir. Kaynak iletilmek istenen bilgiyi alıcıya ileten kişi, grup ya da kurum olabilirken, kaynak konumundakiler her ortamda konuşma, yazma yoluyla aktardıkları duygu ve

düşüncelerle alıcı/alıcıları belli davranışları göstermeleri için yönlendirmeye çalışmaktadırlar (Küçük,2012:7).

İletişim aşamaları kaynak, yani göndericinin niyeti üzerine kurulur. Gönderici iletilen mesaja göre bazen tek kişi, bazen de toplu bir grup olabilmektedir. İletişim boyutlarına veya düzeyine göre değişebilir. Kişilerarası iletişimde kaynak ve gönderici genelde aynı kişidir. Küçük grup düzeyindeki iletişimde de kaynak ve gönderici aynı kişidir. Ama kitle iletişim araçları yoluyla gerçekleşen iletişimde gönderici bazen tek bir birey, bazen bir grup olabilir, bazen de bütün bir toplum kaynak ve de gönderici konumunda olabilmektedir (Güngör, 2013:29).

Kaynağın iletişime girdiği kişi ya da kişileri iyi tanınmasında; geçire geldiği yaşantıları, sosyo-kültürel ve ekonomik durumlarını, eğitim düzeylerini vb. özelliklerini bilmesi onlarla sağlıklı bir iletişime girmesinde ve onlarda istenilen davranışların oluşturulmasında büyük destek sağlayacaktır. Öğretmenlerin daha iyi iletişim kurabilmeleri için öğrencilerini çok iyi tanımaları gerekmektedir. İletişim kuran bireyin kendi özelliklerini ve alıcının özelliklerini iyi bilmesi ve aktarılacak bilgi hakkında bilgi sahibi olmasıyla iletişim süreci güçlenir (Kılıç,2013:11).

2.4.2. Mesaj

Mesaj, bir ya da birden fazla kişinin, duyuşsal ya da psikomotor davranışlarında değişiklik yapmak amacıyla düzenlenen işaretler örüntüsüdür. Bir başka söyleyişle kaynağın alıcısıyla paylaşmak istediği düşünce, duygu ve davranışları aktaran sembollerdir (Ergin, 2012:43).

Bilgilere ek olarak göndericinin duygu, düşünce ve davranışlarını sözlü (yazarak ve konuşarak) ve sözsüz (jest ve mimikler) olarak iletişim kurarak aktardığı görülmektedir. İletişim olması için öncelikle uygun bir mesajın oluşması gerekmektedir. “Dil ve konuşma yoluyla ortaya konulanlar, yazıda kullanılan, kalemle kâğıda dökülenler, bir gülümseme, bir cep telefonu mesajı, bir gazete haber başlığı, sosyal paylaşım sitesindeki bir gülümseme işareti”, mesaja örnek olarak gösterilebilir. Yazı olarak ortaya konulan harflerden oluşan örüntüler, sözlü olarak anlatılanlar sırasında bu anlatımlara eşlik eden el, yüz, göz, kol, vücut hareketleri yanında jest ve mimikler” de mesajdır (Küçük,2012:8).

2.4.3.Kanal

İletinin kodlandıktan sonra, kod açma sürecinin gerçekleştiği ana kadar izlediği yol kanal olarak adlandırılmaktadır. Bir başka ifade ile kanalı; “bilgi, duygu, düşüncelerin

kaynak ve alıcı tarafından paylaşımının gerçekleşmesi sürecinde, iletilerin üzerine yüklendiği araçlar” şeklinde tanımlamak mümkündür (Küçük,2012:11).

Kanal, iletişim sürecinde kaynağın amaçları doğrultusunda alıcıya gönderdiği mesajları taşıyan ortam, yöntem ve tekniklerdir. Eğitim öğretim sürecinde alıcıya iletilmek istenen içerik bazı yöntemlerle iletmeye çalışılmaktadır (Ergin, 2012:69). İletişim süreci birçok aracı ile sağlanır bunlar konuşma, ses tonu, yazılar, beden hareketleri, jest ve mimikler olabilir (Özkan,2010:17).

2.4.4. Alıcı

Alıcı, işaret biçimine dönüşmüş olarak kanaldan gelen mesajları alan ve merkeze aktaran öge olarak kabul edilmektedir. Bir iletişim sürecinde iletişime geçmek isteyen kişi olarak da belirtilmektedir. Diğer bir ifade ile kaynak tarafından kodlanan mesajı kod açarak algılayan, yeni kodlar kullanarak gelen iletiye tepkide bulunandır (Akgöz ve Sezgin, 2009:21).

Bilindiği gibi, iletişim eyleminde kaynağın ve mesajın muhatabı alıcı, iletilen veya dinleyendir. Alıcı iletilen kendine aktarılan mesaj veya mesaj yumağı karşısında en azından iki durumla karşı karşıyadır (Açıköz, 2005:35). Alıcı hedef kişi ya da kitle olarak iletilere destekleyen ya da yadsıyan tepkiler verir. İnanmaları ya da tutum, tavır değiştirmeleri, bir ölçüde, kaynağa duydukları saygı ve güvenle orantılıdır. Etkin bir iletişim için alıcının aktif bir dinleyici olması gerekir (Kılıç,2013:15).

2.4.5. Dönüt (Geri-Bildirim)

Dönüt alıcının mesajı anladığına ilişkin basit bir cümle olabileceği gibi, alıcının hareketlerinden çıkartılabilecek dolaylı bir kanıt da olabilir. Bu dönütle birlikte iletişim süreci tekrarlanmış olur ve geri bildirilen mesaj kodlanır, iletilir, karşı tarafça alınır ve kod çözümlenir (Toy,2007:9).

Dönüt aracılığıyla kaynak, aldığı cevaplar doğrultusunda iletilerini yeniden düzenleme fırsatı bulur. Karşınızdaki kişiye söylediğiniz bir kelime sonrası yüzünde oluşan tebessüm ifadesi, sözsüz geri bildirimdir. Bu cümlede anlatılmak istenen gönderici olarak amacınız karşınızdaki kişiye bu duyguyu hissettirmek değilse, aldığımız dönüt sonucuna göre iletişim sürecini düzenleme şansına sahip olursunuz (Küçük,2012:12).

Yüz yüze iletişim sürecinde geri beslenmenin birçok yararı bulunmaktadır. İlk olarak konuşmacı geri beslenme yoluyla kendisini ve mesajın etkinliğini test

edebilmektedir. Dinleyicilerden gelen tepkiler tekrar değerlendirilerek konuşmaya yeni bir şekil ve bir içerik verilebilmektedir. Diğer bir ifade ile kaynak hedef kitlenin istek, beklenti ve tepkilerine göre mesajlarını yeniden şekillendirebilmektedirler (Işık, 2013;13).

2.5. İLETİŞİM MODELLERİ

İletişimin ne olduğunu tanımlayan birçok iletişim modelleri vardır. Bu modeller; *Shannon ve Weaver* modeli, *Lasswell* modeli, *Osgood ve Schramm* modeli *Aristo* modeli *Cüceloğlu* modeli şeklindedir.

✓ *Shannon ve Weaver'a* modeli, iletişimi basit ve doğrusal bir süreç olarak görmektedir. Model matematiksel bir kuram niteliğinde olup iletişim sürecini kaynaktan gönderilen iletinin kanal aracılığı ile hedef kitleye ulaşması olarak nitelendirmektedir. Bilgi kuramı üzerine temellendirdikleri bu modelde, bilgi aktarımı teknik bir sistem olarak görülmekte, insanın duygusal durumu tamamen göz ardı edilmektedir. Shannon ve Weaver anlamın iletide içerildiğini düşünürler. İletişim modeli iletinin kusursuz şekilde gönderilmesi için ortaya çıkan teknik sorunların çözülebilmesi için ortaya atılmıştır. İletişimin tek yönlü bir süreç olduğunu savunarak, toplumdaki bireyleri etkilemeye yönelik kitle iletişim araçları politikalarına kapı açmışlardır (İplikçi,2015:18). İletişimin çizgisel ya da doğrusal biçimde işleyiş gösterdiğini, dolayısıyla da bir süreç olduğunu savunanlar genellikle Shannon ve Weaver'ın modelini temel alırlar. Çünkü bu model hem iletişimin doğrusal işleyişini en açık biçimde ortaya koymakta, hem de iletişimin işleyişinde işlevsel olan temel öğelerin tümüne yer vermektedir (Güngör, 2013:43).

✓ *Lasswell* modeli, temelde formüle edilecek olursa kim, hangi kanal ile kime, ne gibi bir etki ile ne söyler şeklinde açıklanabilir. Shannon ve Weaver modelini takip eden doğrusal süreçlerden biridir. İletişim eyleminin hedefi etkilemek amacıyla yapılan bir faaliyet olduğunu vurguladığı için eleştirilmiştir. İletişimin tek yönlü yapılan bir faaliyet olduğunu belirttiği için siyasal propaganda analizine oldukça uygundur. Etki sorununu odak noktası olarak belirleyen bu model yine hedef kitleyi pasif, iletiyi olduğu gibi alan bir taraf olarak görmektedir (İplikçi,2015:19). Lasswell iletişimi kitle iletişimi ve bireysel iletişim olarak ayırmaz. Geliştirdiği formül bütünsel bir analize olanak vermektedir. Modelde kaynak veya gönderici analizine kim, içerik analizine ne, alıcı ya da izleyici analizine kime, araç analizine hangi kanaldan, etki analizine ise hangi etkiyle sorusuyla alan açar. Aslında geliştirilen bütünsel yaklaşımla Lasswell'in modeli bugün bile önemli

bir işlevselliğe sahiptir. Daha sonra geliştirilen pek çok modelin çıkış noktasının da Lasswel'in modeli olduğu görülmektedir (Güngör, 2013:57).

✓ *Osgood ve Schramm* modelinde iletişim yorumlanabilir karşılıklı eylem olarak ele alınmıştır. Bu modelde iletişime katılanlar, kodlama yorumlama ve kod açma işlemini yerine getiren eşit taraflar olarak görülmektedir. Bu modele göre kaynak, mesajı kendi bilgi ve becerilerine göre kodlar, alıcıda gelen mesajı kendi yaşantısına göre çözerek yorumlar. Alıcı, aldığı işarete verdiği yorumu da katarak dönütünü kaynağa gönderir. Taraflar sürekli biçimde ve aynı anda hem kaynak hem de alıcı rolünü üstlenir (Ergin,2012:299). Kaynak ve alıcı arasında süreklilik gösteren bir döngü halinde sürüp giden iletişimsel bir ilişki vardır. Döngüsel işleyiş, iletilerin gönderilmesi, yorumlanması, karşı tarafa gönderilmesi şeklinde gerçekleşmektedir. Bu yönüyle model, kitle değil kişisel iletişimi açıklamaya uygun bir modeldir (Çağlar ve Kılıç, 2014:32).

✓ *Aristo* modeli, günümüzde, iletişim sürecini ve öğretme- öğrenme ortamında gerçekleşen iletişimi tümüyle açıklama açısından yetersiz kalmaktadır; ancak, iletişimde model oluşturma çabalarının ne denli eskiye dayandığını vurgulamak için önemli bir örnek olarak görülmektedir (Ergin, 2012:287). Aristo modeline göre, gönderici olan konuşmacı, mesajı olan düşüncesini, karşı taraf olan dinleyicinin anlayacağı biçimde kodlamakta ve hedefe iletmektedir. Mesaj yazılı ya da sözlü olarak karşı tarafa iletilir (Kılıç, 2013:27).

✓ Cüceloğlu (2006:46) tarafından tasarlanan iletişim modeli de doğrudan kişilerarası iletişimi açıklamaya yönelik olması nedeniyle önemli bir modeldir. Konuşan iki kişiden biri kaynak, biri de hedef birimi oluşturur. Bu iki birim arasında, mesajların gidip gelebileceği bir kanal vardır. Örnekte, kaynak ve hedef birimlerin her ikisi de insan olduğu için, yapı ve işlev bakımından birbirlerine benzerler. Her birimde bir merkez, gönderici ve alıcı vardır. İletişim modelindeki öğeler ve süreçler: kaynak ve hedef birimlerle kanal ve iletişim ortamı olmak üzere üç ana başlık altında toplanabilir.

2.6.İLETİŞİMİN ÖZELLİKLERİ

İletişim insanın doğasını oluşturan bir beceridir. Doğanın acımasız gücü karşısında İnsanlar var oldukları günden bu yana gruplar, topluluklar halinde hayatta kalabilmek için yardımlaştılar, dayanışma içinde birbirlerine destek oldular ve iş bölümü yaparak hayatın yükünü hafiflettiler. İnsanlığın var olduğu günden beri, bir topluluğun bünyesinde olmayan kişinin hayatta kalma şansı neredeyse yoktu. Bir topluluğa kabul edilme çabası, iletişim, paylaşma, yardım etme, destek olma, birlik beraberlik içinde olma gibi “iyi geçinme” davranışlarının gelişmesine yol açtı. “İyi geçinmek, ilişkileri kuran, geliştiren, sürdüren, iş

birliğini teşvik eden ve başkaları tarafından onaylanan davranışlar olarak tanımlanır”. İletişim ise iyi geçinme davranışlarının temelini oluşturur. Bu bağlamda, iletişimin temel özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz (Eroğlu, 2015:7).

- ✓ İletişim karşılıklı olarak yapılır.
- ✓ İletişim farklı basamaklarda gerçekleşir.
- ✓ İletişimde amaç çevre üzerinde etkin olmaktır.
- ✓ İletişim anlamlandırılan bilgilerin paylaşılmasıdır.
- ✓ İletişim, hayatın her anında her zaman her ortamdadır.
- ✓ İletişimde iletilmek istenenler sözlü ve sözsüz olarak iletilir.
- ✓ İletişim, karşılıklı kişilerin etkin olarak var olduğu bir ortamdır.
- ✓ Bu mesajları nasıl ve neden anladığımız, algılarımız tarafından belirlenir.

Sosyal medya, sürekli güncellenebilmesi, çoklu kullanıma açık olması, sanal paylaşımına olanak tanınması vb. açısından en ideal mecralardan biri olarak kendini göstermektedir. İnsanlar sosyal medyada günlük yaşantılarını paylaşmakta, duygu ve düşüncelerini paylaşabilmekte ve bu düşüncelerle alakalı tartışabilmekte ve yeni düşüncelere açık bir şekilde kullanılmaktadırlar. Ayrıca kişisel bilgilerinin yanında “çeşitli fotoğraflar, videolar, paylaşabilmekte, iş arayabilmekte ve hatta bulabilmekte ayrıca sıklıkla gerçek dünyayı sanal ortamda yaşayabilmektedirler”. Bu durum gün geçtikçe tüm dikkatlerin bu alana yönelmesine sebep olmakta ve yenilenen sanal dünyaya yeni bir kavramsal çerçeve çizmektedir (Vural ve Bat,2010,3349).

Sosyal medyanın olumlu etkileri;

- ✓ Sosyal medya sayesinde, yeni iş imkânları oluşmuştur. Bunlar sosyal medya uzmanı, içerik yöneticisi, topluluk yöneticisi gibi meslek dalları ve birçok kişiye istihdam sağlamıştır.
- ✓ Hızlı bilgi aktarımına farklı bir boyut kazandırılmış, dünyada meydana gelen yeni gelişmelerden çok daha hızlı haberdar olabilmemiz sağlanmıştır.
- ✓ Sosyal medya tabakalar arasındaki sınırları kaldırdı. Artık bireyler yaşadıkları toplumsal sıkıntıları tweet atıp sesini duyurabiliyor. Aynı kültüre, yaşam koşullarına sahip olmadığımız insanlarla tanışabiliyoruz.
- ✓ Önceden bilgiye ulaşmak için çok emek sarf ederken şimdi bir tek tuş ile istediğimiz bilgiye ulaşabiliyoruz.
- ✓ İnsanların duygu ve düşünceleri daha özgürdür. Her birey düşüncesini başkalarıyla özgürce paylaşabiliyor. Bu durumda insanlar arasında farklı görüşlere saygı

duyabilme ve kabul edebilme durumunu geliştiriyor.

- ✓ Sosyal medya iletişimi yaygınlaştırdı ve kolaylaştırdı. Sosyal medyanın büyüklüğü artık ilkokul arkadaşlarımızla uzun zaman sonra tekrar buluşabilmenin ötesinde. Ülkeler arası ticaret yapan şirketler arttı ve bu şirketler geleneksel şirketlere oranla daha fazla satış yapıyor.

Sosyal medyanın olumsuz etkileri;

- ✓ Sosyalleşmenin aksine, yabancılaşma ve yalnızlaşmayı ortaya çıkarmasıdır. İnsanların yüz yüze kurduğu iletişimin boyutları günden güne azalıyor ve sosyal medya üzerinde birbirini sürekli gören insanlar yüz yüze konuşmak için birbirlerine vakit ayırmıyorlar.
- ✓ Sosyal medya ve sosyal ağ ortamları günümüz gençliği üzerinde etkileri artmakla birlikte sosyal ağ kullanma düzeyleri git gide artış göstermektedir ve bu durumda gençlerin sosyalleşmesini engellemektedir.
- ✓ İnsanların karşılıklı ilişkileri zayıf, pasif, güçsüz, monoton ve mutsuz ilişkiler ortaya çıkabiliyor.
- ✓ Gereksiz gruplaşmalar eylemler de sosyal medya üzerinden gerçekleşebiliyor.
- ✓ Sanal ortamdaki gerçek olmayan bir olay çok hızlı bir şekilde dünyaya yayılıyor. Bu tarz yalan haberlerin önüne geçilmezse sanal ortam git gide kirlenmeye devam edecektir.
- ✓ Kişinin özel bilgilerini paylaşması ortaya bazı sorunların çıkmasına sebep oldu.
- ✓ Kişiler kendi kimlikleri dışında fake hesaplar ile insanların özel hayatlarına sızmaya başladılar.
- ✓ Günümüz de sanal alem bağımlılığı adı altında birçok hastalıklar türedi.
- ✓ İnsanlar sosyal medya gruplarında “Facebook, Instagram” gibi ortamlarda sürekli birbirlerini takip etme, like’lama ve paylaşım yapma hastalığı ortaya çıktı.

Özetle iletişim tarafların bilgi/sembol üreterek birbirlerine iletme ve bu iletileri anlama, yorumlama sürecidir. İletişim sürecinde insanlar birbirleriyle fikir, bilgi alışverişi içindedirler ve karşılıklı her birey aktiftir. İletişim bireylerin sosyal ve fizyolojik ihtiyaçlarının ortaya çıkardığı sosyal bir süreçtir. Bu sosyal sürecin üç temel özelliği bulunmaktadır (Çağlar ve Kılıç 2014:3).

- ✓ Birincisi, iletişim insanın davranışlarının sonucu gerçekleşen bir süreçtir. Bütün insan topluluklarında iletişim bir ihtiyaç olarak var olmuş ve olmaya da devam edecektir.

- ✓ İkincisi, iletişim statik bir olgu değil, dinamik bir olgudur. Maddi ve manevi kültür yapısındaki değişmelerle birlikte gelişir. Kültürel değişimi sonucu yeni çevresel olgular, deyimler ve kelimeler ortaya çıkar.
- ✓ Üçüncüsü, iletişim belirli kalıplara bağlıdır. İletişim kalıpları, toplumsal kültüre bağlı olarak sosyal gruplarca oluşturulur ve bireylerin kabullenmeleri oranında devamlılık kazanır.

2.7. İLETİŞİM TÜRLERİ

İletişimin ileti merkezli iki uçlu bir eylem olduğu ve değişik kalkış noktalarından hareketle çeşitli türlere ayrılıp bunlar dört başlık altında toplanır (Açıköz,2005:51).

1. Kitle iletişimi
2. Örgüt içi iletişim
3. Kişi içi iletişim
4. Kişilerarası iletişim

2.7.1. Kitle İletişimi

Toplumsal alanda gerçekleşen bu tür iletişim, toplumu bilgilendirmek, herhangi bir konuyu tanıtmak, birbirlerini suçlamak korumak, kollamak amacıyla gerçekleşebilir. İlk çağlarda ağızdan ağza, kuşaktan kuşağa, kitaplar aracılığıyla son yıllarda da teknolojik araç ve geçler kullanarak toplumsal iletişim sağlamaktadır (Akgöz ve Sezgin, 2009:31).

Yalın bir anlatımla birtakım bilgilerin/sembollerin, bir takım hedefler tarafından üretilmesi, geniş insan topluluklarına iletilmesi ve bu insanlar tarafından yorumlanması sürecine “kitle iletişimi” adı verilir (Dökmen,2006:24).

Kitle iletişiminde kaynak ve hedef birimler karşı karşıya gelmezler; gazeteler, dergiler, film, radyo ve televizyon, telefon, bilgisayar, internet, sosyal medya kitle iletişiminin kanallarını oluştururlar ve bu kanallar aracılığıyla bir tek kaynak çok sayıda hedefe geniş bir alan ve zaman içinde ulaşabilir. Sosyal değerler ve beklentilere bağlı olarak toplumsal yaşamın önemli öğelerinden birini oluşturan sosyal roller de kitle iletişimiyle değişim gösterebilmektedir (Cüceoğlu,2006:149-151).

2.7.2. Örgüt-içi İletişim

Her türlü örgüt (organizasyon) içerisinde gerçekleşen iletişimlerdir (Toy,2007:10). Örgütün iş görenleri ve departmanları arasında gerçekleşen iletişimdir. Özellikle iş

görenlerin amaçlarıyla örgütün amaçlarını birleştirme konusunda örgüt içi iletişim önemli görev üstlenir (Akgöz ve Sezgin, 2009:31).

Örgüt içi haber ve bilgilerin yayılmasına olanak sağlayan örgüt içi iletişim, kişiler ve süreçler arasında bir köprü vazifesi de görmektedir. Örgütlerin açık sistem anlayışı çerçevesinde işleyen yapılar olduğu düşünüldüğünde iletişimsiz kalan örgütlerin yaşayamayacağını söylemek mümkün olabilmektedir (Kocabaş, 2005:249). Ayrıca örgüt çalışanları arasındaki ilişkilerin düzeyi, örgütsel iletişimin yoğunluğu ve süresi; işletme içindeki bilgi akışının üst düzeylere ulaşmasında da etkilidir (Sağsan, 2002:21).

2.7.3. Kişi-içi İletişim

Simgelerin dışa vurulmayacak şekilde, kişinin kendi içinde üretilmesi, iletilmesi ve yorumlanması ile gerçekleşen iletişimdir. Kişinin kendisiyle iletişimi, insanın kendi içinde kurduğu iletişimdir (Akgöz ve Sezgin, 2009:30). Düşündüğümüz gibi davrandığımızı kabul edersek kişilerarası ilişkilerde iç iletişimin önemli bir rolü olduğunu söyleyebiliriz. Kişilerarası iletişim sürecinde insan aralıklarla hem bilgi kaynağı hem de hedef olmaktadır. Bilgi kaynağı olduğunda bilgi üretmeye, hedef olduğunda ise gelen bilgileri yorumlamaya çalışan bu kişi her iki durumda da iç iletişim gerçekleştirmek zorundadır (Dökmen, 2006:16).

2.7.4. Kişilerarası İletişim

Etkili ve sağlıklı iletişimi etkileyen pek çok etmen bulunmaktadır. İletişim halindeki bireylerin kişilikleri, iletişimin gerçekleştiği fiziksel ve psikolojik ortam, iletişimin içeriği ve önemi, kültürel farklılıklar, kişinin iletişim hakkındaki bilgisi, iletişimle ilgili ilkelere uyup uymama ve etkili iletişim becerilerini kullanıp kullanma gibi durumlar etkili ve sağlıklı iletişimi etkileyen temel etmenlerdir (Korkut- Owen & Bugay, 2014: 52).

Kişiler arası iletişim engellerine sebep olan bu faktörler ise yapılan alan yazın çalışmalarında farklı farklı ele alınmaktadır. Örneğin (Elgünler ve Fener, 2011:35) kişiler arası iletişim engellerini fiziksel ve teknik (iletişim kanalları ve kanalları etkileyen çevresel koşullar), psikolojik ya da sosyal (bireylerin, kendi kişisel özelliklerinden kaynaklanan iletişim engelleri) ve örgütsel (gruplarda oluşan iletişim engelleri) olarak sınıflandırmışlardır. Yazıcı ve Gündüz (2010:40) ise kişiler arası iletişim engellerini statü farklılıkları, kişisel engeller, dil güçlükleri, dinleme yetersizliği, açık olmayan ifade, empati kuramama, gürültü, aşırı bilgi yükleme, zaman baskısı, kesintiler, bilgi eksikliği,

geçmiş deneyimler, seçici algılama, önyargı ve varsayımlar ile fiziksel mesafe şeklinde belirlemişlerdir.

2.8. İLETİŞİM BECERİSİ

Çok sayıda değişik türde tekrar tekrar gerçekleştirilen iletişim eylemleri sonucu katılımcı iletenler ve alıcı iletenlerin elde ettiği becerilere veya geliştirilip kazanıma dönüştürdükleri yetilere” iletişim becerileri” veya “iletişim” yetileri denir (Açıköz, 2005:80-81).

İletişim insan hayatında yer alan en önemli beceri olmasına rağmen yine insanı en çok üzen ve zorlayan beceride iletişim becerisidir. Günümüzde her birey kendisinin iletişim becerisinin yüksek olduğunu düşünür ve karşısındaki bireylerinde öyle olması gerektiğini düşünür. Başka bir ifade ile her insan kendi duygu ve düşüncelerini “doğru” bulurken başkalarının duygu ve düşüncelerini ise “yanlış” görür. İnsanların sürekli hatalı davrandıklarını karşılıklı olarak iletişimde anlaşılmadıklarını belirtir. İnsanın bu doğası dikkate alındığında, insanın günlük hayatta bulunduğu ortamlardaki anlaşmanın bir mucize olduğunu düşünmek çok kolaydır. İletişim iki basamaklı bir süreçtir; iletişim kurduğumuz kişiyi empati yaparak dinleyip anlarsak mucize olarak gördüğümüz “anlaşmak” sağlanabilir. İletişim, anlayarak başlar (Eroğlu, 2015:3).

Gelişmiş bir ülke olabilmek için etkili iletişim becerileri kazanılması gereklidir. İnsan, ilişkileri içinde sürekli yeniden tanımlanan bir varlıktır; diğer insanlarla hiç ilişkisi olmayan bir insan düşünülemez. Toplumda düzenli karmaşasız bir ortam oluşturabilmek için her insanın farklı grup, duygu ve düşüncelere saygı duymayı öğrenmesi gerekir. Toplumda sağlıklı ortamı oluşturmak için geliştirilmiş iletişim becerileri, bireylerin hayatlarını kolaylaştırır. Bu amaç olmaksızın yapılan her iletişim anlamsız ve etkisiz olacaktır. Bilinçsiz bir temel üzerine kurulmuş zenginlik, dinamik gücünden yararlanılmayan bir çağlayana benzer. İnsan iletişimi, hem kafa hem de gönül zenginliği ister: Biri olmadan diğerinin etkinliği yoktur (Cüceloğlu,2006:6).

Bireylerin başta iç iletişim olmak üzere, çevresiyle ve diğer insanlarla iyi ilişkiler kurması, etkili iletişim becerileri kazanması kendilerine iç huzur, özgüven, psikolojik, rahatlama gibi duygu ve değerler kazandıracaktır. Bunları kısaca açıklayacak olursak (Bilgen,2014;42-43).

- ✓ İç Huzuru: İnsanın kendi özelliklerini bilip kendi içinde çatışma yaşamadan ve aynı zamanda toplumdaki bireylerle de olumsuz ilişki yaşamadan çevresi ile uyumu sağlamasıyla insan kendi iç huzuruna ulaşabilir.
- ✓ Öz Güven: Çevresiyle ve toplumla sağlıklı ilişkiler kuran kişiler böylelikle özgüven duygusuna da ulaşmış olurlar. İyi ilişkiler ve etkili iletişim yoluyla kazanılan bu duygu, hayattaki birçok başarının da temel güvencesidir.
- ✓ Psikolojik Rahatlık: İnsanlar arası iletişimde oluşan iletişim engellerinin birçok nedeni psikolojiktir. Hayatta başımıza gelen kötü olaylar sonucunda biriktirilen negatif duyguların bileşkesi olan kompleks ve karpisler, insan ilişkilerinin sağlıklı yürümesini engelleyen baş aktörlerdir. Kendi içinde ve etrafındaki insanlarla iyi bir iletişim sağlayan bireyler, psikolojik açıdan rahatlamaya ulaşabilirler. Hayatlarını çatışma, çekişme, hasetlik, fesatlık, kin ve nefret üzerine kuran bireyler, öncelikle hayatlarını karartan bu duygu ve davranışları terk edip etkili iletişim tekniklerine yönelmeleri gerekir. Kazandıkları iletişim becerileri sayesinde diğer insanlarla daha içten ve daha yakın ilişkiler kurarak öncelikle kendi psikolojilerini olumluya çevirirler.
- ✓ Hoşgörü: Toplumdaki ve çevremizdeki insanlar ile sağlıklı iletişim kurmanın öneminden biri de insanlara, fikir ayrılıklarına, düşüncelere hoşgörülü olmaktan geçer. Hoşgörülü olmak iletişim başarısını yükseltirken; diğer yandan da iletişim başarısı yükseldikçe hoşgörü alanı da genişlemektedir.
- ✓ Üslup ve Hitabet Rahatlığı: Birey ve kitlelerle iletişim kurarken nasıl bir üslup kullanacağımız, nasıl hitap edeceğimiz önem arz etmektedir. Deneyim sonucu elde edilen bu özelliğin kazanılması da yine iletişim becerisi ile ilgilidir. Bu durum; yöneticiler, eğitimciler, politikacılar, bürokratlar ve toplum önderleri için çok daha öncelikli bir ihtiyaçtır. Birey ve topluluklar karşısında çok bilgili olmak, dinleyenlere gereğince bilgi aktarmak anlamına gelmiyor. Dikkatleri toplamak, kulaklara değil yüreklere seslenmek insani iletişimin en önemli sırlarındandır. Bunun başarılabilmesi ise, üslup ve hitabet noktasındaki kazanımlara bağlıdır.

2.8.1 Sözlü İletişim

İnsan iletişiminin önemli bir boyutu da sözel iletişimdir. İnsanlar dil sayesinde duygu, düşünce ve birikimlerini birbirlerine aktarabilmektedirler. Dil toplumsal olarak bir arada kalabilmemizin önemli olanaklarını yaratsa da aynı zamanda dünyayı anlama, kavrama şeklimizi de belirleyen sınırlar getirir. Böylece dünyayı belirli bir hiyerarşi ve

düzen içinde algılarız. Bu da içine doğduğumuz kültür, ideoloji ve sistemin getirdiği bir biçimde algılamayı ve ifade etmeyi beraberinde getirir (Eriş,2012:21).

Sözlü iletişim pratikte kullandığımız konuşma dilidir. Sözlü iletişim kişilerarası iletişimde çok kullanılan ve güvenilen bir iletişim türüdür. İki insan arasındaki sözlü iletişim genellikle önemli bir ilişkinin başlangıcını oluşturur (Işık, 2013:27).

Dille iletişimde kişiler ürettikleri bilgileri birbirlerine ileterek anlamlandırır. Dil ötesi iletişim, ses ile ilgilidir; ses tonu, sesin hızı, şiddeti, hangi kelimelerin vurgulandığı, duraklamalar ve benzeri özellikler, dil ötesi iletişim sayılır. Dille iletişimde kişilerin “ne söyledikleri”, dil ötesi iletişimde ise “nasıl söyledikleri” önemlidir (Dökmen, 2006: 18).

(Akgöz ve Sezgin, 2009:38) Günlük hayatta önemli bir yere sahip olan sözlü iletişimin birçok avantajı ve dezavantajı olduğunu ifade etmektedir. Avantajları;

- ✓ Soru sorulabilir.
- ✓ Anında geribildirim sağlanabilir.
- ✓ Verilen cevaplar denetlenebilir.
- ✓ Anlaşılmayan konular tekrar iletilebilir.
- ✓ Verilen haberin anlaşılma durumu sorgulanabilir.

Dezavantajları ise;

- ✓ Söylenen kelimenin yazıyla ifade edilen bir kelimeye oranla, farklı anlaşılma ihtimali daha yüksektir.
- ✓ Planlar, politikalar ve stratejilerle ilgili kalıcı ve uzun süreli iletişim için uygundur.

Sözlü iletişim, gündelik yaşantımızda karşılıklı konuşarak gerçekleştirdiğimiz iletişimidir. Ancak iki kişinin karşılıklı konuşmasında olduğu gibi doğrudan ya da mektuplaşmalarda olduğu gibi dolaylı telefon görüşmelerinde olduğu gibi uzaktan da olabilir. Sözlü iletişim pratikte kullandığımız konuşma dilidir. Sözel iletişim olarak adlandırılır. Sözlü iletişim kişilerarası iletişimde çok kullanılan ve güvenilen bir iletişim türüdür. İki insan arasındaki sözlü iletişim genellikle önemli bir ilişkinin başlangıcını oluşturur (Işık, 2013:27).

2.8.2. Sözsüz İletişim

Sözsüz iletişim, konuşma ya da yazı olmaksızın insanların birbirlerine birtakım mesajlar iletmesidir. Bu iletişim şeklinde insanların ne söylediği değil ne yaptığı ön plana

çıkar (Dökmen, 2006: 19). Cüceloğlu'na, (2006:18) göre sözsüz iletişimle ilgili olarak, iletişim kurulan kişinin yalnız söylediklerini duymak değil, yüzü, eli, kolu, jest ve mimikleriyle ve bedeniyle yaptıklarını da anlamak gerektiğini söylemektedir. Yüz ifadeleri, el ve kol hareketleri, bedenin duruş tarzı, sesin tonu gibi sözsüz mesajlarla da iletişim kurulmaktadır.

İnsanlar sözsüz davranışları sırasında sürekli olarak birbirleriyle “konuşurlar”. Etkin danışmanlar bu “dili” ve bu “dilini”, danışanlarıyla etkileşimlerinde, nasıl kullanılacağını öğrenirler. Ayrıca, danışanlarının sözsüz davranışlarındaki, kendilerini ilgilendiren saklı mesajları nasıl “okuyacaklarını” da öğrenirler (Egan,2011:123).

Sözsüz İletişimin özellikleri, iletilmek istenilen iletinin vermek istediği mesajı güçlendirmekle birlikte, genellikle farkında olmaksızın geri planda kalan ayrıntıları da ortaya çıkarmaktadır. İnsan beden hareketleri, ses tonu, jest ve mimikler ile farkında olmadan bu tür işaretler iletişimde kullanılır ve iletişimi güçlendirir (Tayfun,2010:129).

Sözsüz iletişimin pek çok farklı tipleri vardır. Bunların en yaygın kullanılanları yüz ve göz hareketleridir, yani mimiklerdir. İnsan konuşurken yüz göz hareketleri de konuşmaya eşlik eder. Etkin ve etkili bir iletişim için tercih edilen durum ağızdan çıkan sözle yüz ve göz hareketlerinin aynı iletiyi vermesi, dolayısıyla aynı anlamsal üretimi yapmasıdır (Güngör,2013:79).

Sözsüz iletişim özelliklerinden bazıları (Ergin,2012:124-127);

- ✓ Duyguları belirleyici olarak aktarma.
- ✓ İletişim eyleminin yokluğunu olanaksız kılma.
- ✓ İnsanlar arasındaki ilişkileri tanımlama ve belirleme.
- ✓ Sözel içerik hakkında bilgi verme.
- ✓ Sözcüklerle baş edebilme.

İnsan bilerek ya da bilmeyerek, çoğunlukla farkında olmaksızın günlük hayatta sözsüz iletişimi ve beden dilini son derece etkili kullanır. Bedenimiz olaylara veya durumlara karşı çok daha kendiliğinden tepkiler verir ve insan bedenini kelimeleri kontrol ettiği gibi kontrol edemez. Gerçek hislerimizi kelimelerin ardına gizlememiz mümkündür ama beden dilimizi gizlememiz çoğu zaman mümkün değildir. Çünkü yüz ifadeleri, el ve kol hareketleri, bedenin duruş tarzı, jest ve mimikler, sesin tonu gibi sözsüz mesajlar kullanarak da iletişim kurulur (Yüksel,2015:205).

2.8.3.Kişilerarası İlişkiler ve İletişimde Dinleme

İletişim sürecinde en önemli etken dinlemedir. İnsanlar arasında dinlemek kolay bir etkinlik olarak görülse de sanıldığı kadar kolay değildir. Çünkü iletişim sürecinde oluşan tüm sorunların başında dinleyememek gelmektedir. Karşımızdaki kişiyi pasif dinlemek değil vermek istediği mesajı anlatmak istediğini anlamaktır (Korkut,2004:129).

İnsanlar birbirlerini dinlemede hayret verici bir ölçüde başarısız olmaktadırlar. Tam dinleme, bir anlam elde etmek için etkin ve doğru dinleme anlamına gelir. Dinleme yalnızca bir beceri değildir; hem yardım ilişkisi için hem de aslında bütün ilişkiler için çok farklı anlamlara bürünebilmektedir. Etkin dinleme mutlu ya da rahat olmak gibi bir ruh hali değildir.” Öylece oluveren” bir şeyde değildir. Bir eylemdir. Bir başka ifade ile etkin dinleme çaba gerektirir (Egan, 2011:128-129). İletişimde dinleme becerisi kişilerarası ilişkilerin başlaması, gelişmesi sürdürülmesi ve sona ermesinde kişilerarası iletişim, anahtar bir rol oynamaktadır (Kaya,2017:62).

2.8.4.Kişilerarası İlişkiler İletişimde Empati Becerisi

İletişimde empati becerisi kişinin olgu ve olaylara karşısındaki bireyin baktığı noktadan bakabilmesi, o kişinin hissettiklerini doğru olarak anlaması ve anladığını sözlü ya da sözsüz belirtmesi gerekir (Ergin, 2012:186).

2.8.5. Kişilerarası İlişkiler Ve İletişimde Güvengenlik Becerisi

İletişimde güvengenlik becerisi sağlıklı kişilerarası iletişim kurmak ve sürdürmek için önemli sosyal becerilerden biridir. Kişinin kendisine ve karşısındaki kişiye saygılı olarak, kendi hakları ve karşısındaki bireylerin de haklarını gözeterek kendisini kaygı duymadan dürüst bir şekilde anlatan davranış biçimidir (Uz Baş, 2017:205).

2.8.6.Kişilerarası İlişkiler Ve Çatışma Çözme Becerisi

Çatışma ve çatışma çözme becerisi yaşamın ayrılmaz doğal bir parçası olan çatışma, taraflar arasında ki uyumsuzluk ve tutarsızlıklar sonucunda ortaya çıkan durum olarak tanımlanır. İnsan doğasının ayrılmaz bir parçası olan çatışma aynı zamanda gelişmenin bir göstergesidir. Kişilerarası ilişkinin tanımladığı her ortamda çatışma kaçınılmazdır. Çünkü insan sosyal bir varlıktır. Sosyalleşme sürecinin gerekliliklerinden olan çalışmanın nasıl tanımlandığı da önemlidir (Koruklu, 2017:232)

2.8.7.Kişilerarası İlişkiler ve Duygusal Zeka Becerisi

Duygusal zekâ becerisi kişilerarası ilişkilerde güçlü bir iletişim aracı olan duyguların anlaşılması, ifade edilmesi ve yönetilmesi gibi temel beceriler, güçlü bir duygusal farkındalığı gösterir ve kişilerarası ilişkilerde daha sorunsuz, daha sağlıklı, daha doyum verici ve daha etkin kılınması anlamına gelmektedir. Kişilerarası ilişkilerde güçlü bir iletişim aracı olan duyguların anlaşılması, ifade edilmesi ve yönetilmesi gibi temel beceriler, güçlü bir duygusal farkındalığı gerektirir (Taylı, 2017:236).

2.9. SOSYAL BİLGİLERDE İLETİŞİMİN YERİ VE ÖNEMİ

Tüm ders programlarında olduğu gibi sosyal bilgiler dersi öğretim programında da iletişim becerilerine yer verilmiştir (MEB 2005; 2017). İlköğretim Sosyal Bilgiler programında iletişim becerisi,

- ✓ Dinleme,
- ✓ Tartışma,
- ✓ Bağlantı kurma,
- ✓ Açık fikirli olma,
- ✓ Farklı perspektiften bakma,
- ✓ Sözlü ya da yazılı olarak kendini ifade etme,
- ✓ Başkalarının düşünce ve duygularını anlama, farklılıklara saygı duyma, görüşlerini gerekçelendirme ve ortak bir amaç çevresinde toplanma şeklinde bu alt becerileri öğrencilere kazandırmayı amaçlamıştır.

Sosyal bilgiler ders programında iletişim dersine birebir 7. Sınıf 1.öğrenme alanı iletişim ve insan ilişkileri başlığı altında yer verilmiştir. Dersin kazanımları ise (MEB, 2017);

7.1.1.İletişimi, olumlu olumsuz etkileyen tutum ve davranışları fark ederek kendi tutum ve davranışlarıyla karşılaştırır.

7.1.2. İnsanlar arasında kurulan olumlu ilişkilerde iletişimin önemini fark eder.

7.1.3.İnsanlar arası etkileşimde kitle iletişim araçlarının rolünü tartışır.

7.1.4.Doğru bilgi alma hakkı, düşünceyi açıklama özgürlüğü ve kitle iletişim özgürlüğü arasındaki bağlantıyı fark eder.

7.1.5.Kitle iletişim özgürlüğü ve özel hayatın gizliliği kavramlarını, birbiriyle ilişkileri çerçevesinde yorumlar.

7.1.6.Atatürk'ün iletişime verdiği öneme kanıtlar gösterir.

Bu kazanımlar doğrultusunda; kişi iletişimi etkileyen olumlu olumsuz durumları kendi yaşamlarına katarlar, olumlu iletişim kişinin iletişim becerisini artırır, kitle iletişim araçları ve sosyal medya iletişimi her açıdan etkiler, iyi bir iletişim becerisine sahip olan birey sosyal çevresinde daha mutlu bir birey olur.

2006 lisans programında ise; Sosyal bilgiler öğretmen adayları eğitim dönemlerinde 6. yarıyıl döneminde “İnsan İlişkileri ve İletişim” dersini almaktadır. Dersin içeriği, İnsanlar arası iletişim (ailede, okulda, alışverişte, iş yerlerinde, vb.); etkin konuşma ve dinleme; beden dili; hak ve sorumluluklar; değer yargıları ve iletişimdeki rolü şeklinde açıklanmıştır. Türkçe öğretmen adayları ise 4. yarıyıl döneminde “Etkili İletişim” dersi almaktadır. Dersin içeriği; Kişilerarası iletişimin tanımı, iletişim modeli, iletişim unsurları ve özellikleri, etkili dinleme ve geri bildirim, kişilerarası iletişimi engelleyen etkenler (kaynak, kanal, alıcı, vb.), iletişimi kolaylaştıran etkenler, duyguların iletişimde rolü ve kullanılması, iletişimde çatışma ve önlenmesi, öğrenci, öğretmen, veli iletişimde dikkat edilmesi gereken önemli hususlar, iletişim uygulamaları şeklindedir Yüksek Öğretim Kurumu [YÖK],2006:23).

2018’de yapılan değişiklik ile sosyal bilgiler lisans programında insan ilişkileri ve iletişim dersi zorunlu ders olmaktan çıkarılıp genel kültür seçmeli dersi olarak yer verilmiştir. Programda dersin adı ders içeriği ise “İnsanlar arası ilişkilerin tanımı ve sınıflandırılması; insanlar arası ilişkilerle ilgili kuramsal yaklaşımlar (psikanalitik, bağlanma, çağdaş teoriler); kişilerarası ilişkilerle ilgili kuramsal yaklaşımlar (sosyal, psikolojik, bilişsel kuramlar); gelişimsel süreç olarak kişilerarası ilişkiler (bebeklik ve çocukluk dönemleri, ergenlik ve yetişkinlik dönemleri); insanlar arası ilişkilerde etkili olan faktörler; cinsiyet, cinsiyet rolleri ve kişilerarası ilişkiler; kişilerarası ilişkilerde kendini uyarılma ve kendini açma; iletişim ve iletişim hataları; etkili iletişim becerileri; kişilerarası problemler, çatışma ve çatışma çözüm yaklaşımları; kültürler arası farklılaşma yönünden insan ilişkileri” şeklinde açıklanmıştır (Sosyal Bilgiler Öğretim Lisans Programı[SBÖLP], 2018:21).

Üniversite gençliğinin toplumun sosyokültürel yapısının en dinamik ögesi olduğu belirtilmektedir. Ülke kalkınmasında en etkin unsurların; doğal kaynaklar, sermaye ve insan gücü olduğu ve bu unsurların verimli olarak kullanılması gerektiği kabul edilmektedir. Bu nedenle, nitelikli insan gücü yetiştirmek sorumluluğunu üzerine alan üniversiteler, öğrencilerine bilgi, beceri, ideal ve iyi alışkanlıklar kazandırma çabası içinde olmalıdırlar (Deniz, Sümer 2010:116-117). Bu anlamda geleceğe hazırlanmakta olan

üniversite öğrencilerinin öğrenim süreleri içinde iletişim becerileri konusunda eğitim almalarının gerekli ve önemli olduğu düşünülmektedir. Böylece öğrencilerin, gerek günlük yaşantılarında gerekse ileride sürdürecekleri meslek yaşantılarında yararlı olacak ve başarılarında önemli bir katkı sağlayacak olan iletişim becerileri konusunda farkındalık yaratmak mümkün olabilir (Erigüç, Şener ve Eriş,2013:46).

2.10. ALANLA İLGİLİ YAPILAN YURTDIŞI ÇALIŞMALAR

Yüksel (1997) tarafından yapılan “İletişim Becerileri Programının Üniversite Öğrencilerinin İletişim Beceri Düzeylerine Etkisi” isimli tez çalışmasında veri toplama aracı olarak Korkut (1996) tarafından geliştirilen “İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeği” (İBDÖ) kullanılmıştır. Araştırma kapsamına 32 öğrenci girmiş, 16 üniversite öğrencisinden oluşan dernek grubuna 12 oturumluk “İletişim Becerileri Eğitimi Programı” uygulanmış ve 16 kişilik kontrol grubu oluşturulmuştur. Araştırma bulguları, İletişim Becerisi Eğitimi Programına katılan öğrencilerin iletişim beceri düzeylerinin bu programa katılmayan öğrencilerin iletişim beceri düzeylerinden yüksek olduğunu ortaya koymuştur.

Dalen ve Ark. (1999) tarafından yapılan “İletişim Programının Etkinliğini Etkileyen Faktörlerin Neler Olduğu” isimli tez çalışmasında geniş kapsamlı iletişim becerileri eğitiminin, öğrenmeyi nasıl etkilediği, ardışık iki sınıfta, öğrencilerin bu konuyla ilgili görüşleri değerlendirilerek araştırılmıştır. Araştırma 771 tıp öğrencisi üzerinde yürütülmüştür. Dört yıl süren program dört ayrı bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler: iletişim becerileri eğitimi (öğretmen-bağımsız), hastayla karşılaşmış gibi yapma, her öğrencinin geri-bildirim alması ve davranışların farkına varma. Program tıp öğrencilerine dört yıl boyunca uygulanmıştır. İlk yıl davranışçı bilim adamlarıyla; ikinci yıl genel uygulayıcılarla; üçüncü yıl hem davranışçı bilim adamlarıyla hem de genel uygulayıcılarla; dördüncü yıl klinikçiler ve davranışçı bilim adamlarıyla çalışılmıştır. Araştırma sonuçlarında, öğretmenlerin farklı profesyonel tecrübeleriyle didaktik beceriler arasında anlamlı fark bulunmuştur. Genel uygulayıcılar, davranışçı bilim adamlarına göre ve her ikisi de klinikçilere göre daha başarılı bulunmuşlardır.

Türküm (1999) tarafından yapılan, “Bilişsel-Davranışçı Yaklaşımına Dayalı Grupla Psikolojik Danışmanın Bilişsel Çarpıtmalar ve İletişim Becerileri” isimli tez çalışmasında haftada bir gün 90 dakika olmak üzere 12 oturumluk program, kontrol ve deney grubundan oluşan 26 üniversite öğrencisinin deney grubuna uygulanmıştır. Araştırmaya katılan deneklerin bilişsel çarpıtma türleri ile ilgili bilgiler araştırmacı tarafından geliştirilen Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeğiyle; iletişim becerileri ise Dökmen (1986) tarafından geliştirilen

Çatışma Eğilimi Ölçeği ile ölçülmüştür. Araştırma sonuçlarında bilişsel çarpıtmalarla ilgili uygulanan psiko-eğitim programının, deneklerin bilişsel çarpıtmaları ile ilgili olumlu yönde etkisi olduğu görülmüştür. Uygulanan deneysel işlemin katılımcıların iletişim becerisi üzerinde etkisi olmadığı saptanmıştır.

Tarhan (2000) tarafından yapılan “Sınıf Öğretmenlerinin İletişim Becerilerinin İncelenmesi: Bir Meta Analiz Çalışması” isimli tez çalışmasında öğretmenlere yönelik hazırladığı Kişilerarası İlişkiler Eğitimi Programı’nın öğretmenlerin iletişim becerileri ve öz farkındalıkları üzerindeki etkisini incelemiştir. Thomas Gordon’un Etkili Öğretmenlik Eğitimi temel alınarak hazırlanan program deney grubuna 10 hafta süreyle uygulanmıştır. Araştırma sonuçları, eğitim alan öğretmenlerin öğretmenin veya öğrencinin sorun yaşadığı durumlarda uygun iletişim becerisiyle yanıt vermeyi ve iletişim engellerini yardımcı mesajlardan ayırt etmeyi öğrendiklerini göstermiştir.

Deniz (2003) tarafından yapılan “İletişim becerileri Eğitiminin ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin İletişim Becerisi Düzeylerine Etkisi” isimli tez çalışmasında kontrol gruplu ön test- son test modele dayalı deneysel bir çalışmadır. 2002-2003 eğitim-öğretim yılında Kırıkkale 50. Yıl İlköğretim Okulu’nda 8. sınıfa devam eden 150 öğrenciye kont haftada iki oturum olmak üzere, toplam 5 hafta ve 10 oturumluk İletişim Becerileri Eğitimi Programı uygulanmıştır. Araştırma sonunda 8. Sınıf öğrencilerine verilen iletişim becerileri eğitiminin öğrencilerin iletişim becerisi düzeyine olumlu etkisi olduğu görülmüştür.

Ergin (2003) tarafından yapılan “İletişim Becerileri eğitim Programı’nın Okul Öncesi dönem Çocuklarının İletişim Beceri Düzeylerine Etkisi” isimli tez çalışmasında kontrol gruplu ön test- son test modelle dayalı deneysel bir çalışmadır. Araştırma için 2002-2003 öğretim yılında İstanbul’da Perihan Atatürk Ana Okulu’na devam eden 32 çocuk çalışma grubu olarak seçilmiştir. Bunlardan 16’sı deney grubu, 16’sı ise kontrol grubundan oluşmuştur. Çalışmanın sonucunda elde edilen bulgulara dayanarak, ön test ve son test grubu arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ve iletişim becerileri eğitim programının iletişim becerilerini geliştirmede etkili bir programdır.

Baykara Pehlivan (2005) tarafından gerçekleştirilen “Öğretmen Adayı ile İletişim Becerisi Algıları Üzerine Bir Çalışma” isimli makale çalışmasında öğretmen adaylarının iletişim becerisi algılarının oldukça yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca 1. sınıf ile 4. Sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının iletişim becerisi algılarında anlamlı bir farklılık olduğunu saptamıştır.

Tepeköylü (2007) tarafından yapılan “Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu (Besyo) Öğrencilerinin İletişim Becerisi Algılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi” isimli tez çalışmasında bazı değişkenlerin istatistiksel olarak anlamlı farklılık yaratıp yaratmadığı belirlemeye yönelik 466 öğrenci ile betimsel ve karşılaştırmalı bir çalışma yapılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının iletişim becerisi algıları yüksek çıkmıştır.

Acar (2009) tarafından yapılan “Öğretmen Adaylarının İletişim Becerileri” isimli tez çalışmasında öğretmen adaylarının iletişim becerileri cinsiyet, yaş, öğrenim türü, bölüm, ailenin yaşadığı yer ve arkadaşlık ilişkisi değişkenlerine göre farklılık göstermesine rağmen aralarında anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır. Ancak öğretmen adaylarının mezun oldukları lise ve algılanan anne-baba tutumları ile iletişim becerileri arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kılıç (2013) tarafından yapılan “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin İletişim Becerilerinin Belirlenmesi ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi” isimli tez çalışmasında Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin genel olarak iletişim becerilerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre başkalarına yardım etmeye daha çok istekli olduğu saptanmıştır.

Derici Cevap (2017) tarafından yapılan “Sınıf Öğretmenlerinin Benlik Saygıları ile İletişim Becerileri Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” isimli tez çalışmasında; sınıf öğretmenlerinin iletişim becerilerine ilişkin algılarının “genellikle” düzeyinde olduğu, öğretmenlerin iletişim becerileri ile yaş, mesleki kıdem ve öğrenim durumuna göre anlamlı bir farklılık olmadığı ancak duygusal, davranışsal alt boyutlarda cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olduğunu saptamıştır. Ayrıca öğretmenlerin iletişim becerileri, duygusal ve davranışsal alt boyutları ile benlik saygıları arasında pozitif yönde ve düşük düzeyde anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aksungur (2018) tarafından yapılan “Türkçe Öğretmenlerinin Sınıf İçi Etkili İletişim Becerileri Algılarının İncelenmesi” isimli tez çalışmasında; kadın öğretmenlerin ve liderlik eğitimi alanların beden dillerini daha etkili kullandıkları saptanmıştır. Yönetici pozisyonunda çalışan Türkçe öğretmenlerinin etkili konuşma becerilerinin yüksek olduğu, mesleki kıdemi yüksek olanların ise etkin dinleme ve empati kurma becerilerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca sınıfında 30’dan fazla öğrencisi bulunan Türkçe öğretmenlerinin etkin dinleme ve empati kurma becerilerinin diğer öğretmenlere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Araştırmanın yöntem kısmında; araştırmanın modeli, yöntemi ve çalışma grubu, veri toplama araçları, toplanan verilerin analizi ve elde edilen bulgularla ilgili ayrıntılı bilgiler verilmiştir.

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Araştırmada verilerin elde edilme sürecinde tarama yöntemi (survey) kullanılmıştır. Tarama modeli, araştırmanın konusunun geçmişte ya da halen var olan durumuyla ilgili hipotezleri test etmek ya da soruları cevaplamak için veri toplamayı ya da betimlemeyi sağlayan bir araştırma modelidir (Karasar, 2000: 80).

3.2.ÇALIŞMA GRUBU

Bu araştırmanın evrenini; 2018-2019 eğitim öğretim yılının bahar döneminde Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören öğretmen adayları oluşturmaktadır. Bu araştırmanın örneklemini ise 2018-2019 eğitim öğretim yılının bahar döneminde Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler ve Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır (Tablo 3.1.)

Bu çalışmada nicel verilerin elde edilmesinde örneklem grubunu oluşturan toplam 342öğretmen adayı üzerinde tarama yöntemi kullanılmıştır.

Tablo 3.1. Araştırmaya Katılan Öğretmen Adaylarının Demografik Özellikleri

Bölüm	Sosyal Bilgiler Eğitimi		Türkçe Eğitimi		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Kişisel Bilgiler	Erkek	74	33,9	60	48,4	134	39,2
	Kız	144	66,1	64	51,6	208	60,8
	Toplam	218	100	124	100	342	100
Cinsiyet	1	60	27,5	32	25,8	92	26,9
	2	45	20,6	30	24,2	75	21,9
	3	64	29,4	29	23,4	93	27,2
	4	49	22,5	33	26,6	82	24
	Toplam	218	100	124	100	342	100
Sınıf Düzeyi	1	25	11,5	15	12,1	40	11,7
	2	63	28,9	31	25	94	27,5
	3	59	27,1	26	21	85	24,9
	4	37	17	26	21	63	18,4
	5 ve üzeri	34	15,6	26	21	60	17,5
	Toplam	218	100	124	100	342	100
Kardeş Sayısı	Okur-Yazar	24	11	15	12,1	39	11,4
	Değil	13	6	-	-	13	3,8
	Okuryazar	119	54,6	71	57,3	190	55,6
	İlkokul	34	15,6	24	19,4	58	17
	Orta	28	12,8	14	11,3	42	12,3
	Toplam	218	100	124	100	342	100
Anne Eğitim Durumu	Okuryazar	16	7,3	-	-	16	4,7
	İlkokul	90	41,3	49	39,5	139	40,6
	Ortaokul	56	25,7	28	22,6	84	24,6
	Lise	38	17,4	23	18,5	61	17,8
	Üniversite	18	8,3	24	19,4	42	12,3
	Toplam	218	100	82	100	342	100
Baba Eğitim Durumu	İşsiz	17	7,8	-	-	17	5
	İşçi	19	8,7	20	16,1	39	11,4
	Emekli	15	6,9	7	5,6	22	6,4
	Ev hanımı	167	76,6	97	78,2	264	77,2
	Toplam	218	100	124	100	342	100
	Anne Meslek Durumu	İşçi	66	30,3	34	27,4	100
Memur		24	11	21	16,9	45	13,2
Serbest meslek		50	22,9	49	39,5	99	28,9
Emekli		51	23,4	20	16,1	71	20,8
Diğer		27	12,4	-	-	27	7,9
Toplam		218	100	124	100	342	100
Baba Meslek Durumu	0-2	51	23,4	23	18,5	74	21,6
	2-4	85	39	45	36,3	130	38
	4-6	54	24,8	39	31,5	93	27,2
	6-8	23	10,6	12	9,7	35	10,2
	Kullanmıyorum	5	2,3	5	4	10	2,9
	Toplam	218	100	82	100	342	100
Sosyal Medya Saati	Facebook	20	9,2	11	8,9	31	9,1
	Instagram	149	68,3	76	61,3	225	65,8
	Twitter	8	3,7	7	5,6	15	4,4
	WhatsApp	41	18,8	30	24,2	71	20,8
	Toplam	218	100	124	100	342	100
Sosyal Ağlar	Televizyon	92	42,2	43	34,7	135	39,5
	Bilgisayar	14	6,4	13	10,5	27	7,9
	Telefon	112	51,4	68	54,8	180	52,6
	Toplam	218	100	124	100	342	100
	Kitle İletişim	Televizyon	92	42,2	43	34,7	135
Bilgisayar		14	6,4	13	10,5	27	7,9
Telefon		112	51,4	68	54,8	180	52,6
Toplam		218	100	124	100	342	100

Tablo 3.1 de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmen adaylarının 208'i (%60,8) kız ve 134'ü (%39,2) erkektir. Öğretmen adaylarının, 92'si (%26,9) 1.sınıf, 75'i (%21,9), 2. sınıf 93'ü (%27,2) 3. sınıf, ve 82'si (%24,0) ise 4. sınıf öğrencisidir. Yine öğretmen adaylarının, 40'ının (%11,7) 1 kardeşi, 94'ünün (%27,5) 2 kardeşi, 85'inin (%24,9) 3 kardeşi, 63'ünün (%18,4) 4 kardeşi, 60'sinin (%17,5) ise 5 ve üzerinde kardeşi vardır. Öğretmen adaylarının anne eğitim seviyesine bakıldığında, 39'unun (%11,4) okuryazar olmadığı, 13'ünün (%3,8) okuryazar olduğu, 190'unun (%55,6) ilkokul mezunu olduğu, 58'sinin (%17) ortaokul mezunu olduğu, 42'sinin (%12,3) lise mezunu olduğu görülmektedir. Baba eğitim durumuna bakıldığında ise 16'sının (%4,7) okuryazar olduğu, 139'unun (%40,6) ilkokul mezunu olduğu, 84'ünün (%24,6) ortaokul mezunu olduğu, 61'inin (17,8) lise mezunu olduğu, 42'sinin (%12,3) üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının annelerinin meslek durumuna bakıldığında, 17'sinin (%5) işsiz olduğu, 39'unun (%11,4) işçi olduğu, 22'sinin (%6,4) emekli olduğu, 264'ünün (%77,2) ev hanımı olduğu görülmektedir. Baba meslek durumuna bakıldığında, 100'ünün (%29,2) işçi olduğu, 45'inin (%13,2) memur olduğu, 99'unun (%28,9) serbest meslek olduğu, 71'inin (%20,8) emekli olduğu, 27'sinin (%7,9) diğer meslek gruplarına mensup olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının sosyal medya kullanma saatine bakıldığında 74'ünün (%21,6) 0-2 saat kullandığı, 130'unun (%38) 2-4 saat kullandığı, 93'ünün (%27,2) 4-6 saat kullandığı, 35'inin (%10,2) 6-8 saat kullandığı, 10'unun (%2,9) kullanmadığı görülmektedir. Öğretmen adaylarının sosyal ağ kullanma durumlarına bakıldığında 31'inin (%9,1) facebook kullandığı, 225'inin (%65,8) Instagram kullandığı, 15'inin (%4,4) twitter kullandığı, 71'inin (%20,8) WhatsApp kullandığı görülmektedir. Öğretmen adaylarının kitle iletişim araçları kullanma düzeylerine bakıldığında 135'inin (%39,5) televizyon kullandığı, 27'sinin (%7,9) bilgisayar kullandığı, 180'inin (%52,6) telefon kullandığı görülmektedir.

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada nicel verileri toplamak için araştırmacı tarafından geliştirilen veri toplama aracı kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak kullanılan ölçeğin geliştirilme aşamasında öncelikle literatür taraması yapılarak (Ersanlı ve Balcı 1996) ve (Korkut, 1996) kaynaklarından yararlanılarak ve 2017- 2018 öğretim yılının güz döneminde sosyal bilgiler 4. Sınıf öğretmen adaylarından 35 öğrenciye “iletişim becerilerinize ilişkin özelliklerinizi yazınız” şeklinde açık uçlu soru sorulmuş ve verilen cevaplara göre ölçek maddeleri oluşturulmuştur. Alınan uzman görüşleri doğrultusunda ölçek maddeleri üzerinde gerekli

düzeltilmeler yapıldıktan sonra, ölçeğin ön uygulaması yapılmıştır. 57 maddelik ölçekle (EK 2) Ön uygulama, asıl araştırma grubunda bulunmayan sınıf eğitimi bölümündeki 276 öğretmen adayına uygulanmıştır. Ön uygulamadan sonra Cronbach's Alpha değerini düşürdüğü görülen 14, 24 ve 35. Maddeler ölçeğin güvenilirliğini artırmak amacıyla ölçekten çıkarılmıştır. Bu maddeler ölçekten çıkarıldıktan sonra Cronbach's Alpha değeri 0,782 olarak bulunmuştur. Bu şekliyle de asıl araştırma grubuna uygulama gerçekleştirilmiştir. Enstitü ve bölüm başkanlıklarından izin alınarak (EK 1) öğretmen adaylarına sınıf ortamında uygulama yapılmıştır. Her bir sınıfa uygulama 10-15 dk. arasında sürmüştür. Çalışmada yedi farklı bölümden ve 57 maddeden oluşan ölçme aracı (EK-2) kullanılmıştır. Ölçekte yer alan maddelerin 6'sı sözlü iletişim becerisine, 6'sı sözsüz iletişim becerisine, 9'u dinleme becerisine, 6'sı empati becerisine, 9'u güvengenlik becerisine, 7'si çatışma ve çatışma çözme becerisine, 11'i duygusal zeka becerisine aittir. 54 maddeden oluşan iletişim ölçeği, 1-5 arası puanlanan Likert tipi bir ölçek olup, elde edilen ortalama puanların derecelendirilmesi ve yorumlanmasında; 5- 4,20 "her zaman" ; 4,19-3,40 "genellikle"; 3,39-2,60 "bazen"; 2,59-1,80 "nadiren "; 1,79-1 "hiçbir zaman" puan aralıkları temel alınmıştır.

Tablo 3.2 İletişim Becerilerine İlişkin Alt Boyutlar

Becerinin İsmi	Madde Numaraları
Sözlü İletişim Becerileri	1-2-3-4-5-6
Sözsüz İletişim Becerileri	7-8-9-10-11-12
Kişilerarası İlişkiler ve İletişimde Dinleme Becerileri	13-14-15-16-17-18-19-20-21
İletişimde Empati Becerileri	22-23-24-25-26-27
İletişimde Güvengenlik Becerileri	28-29-30-31-32-33-34-35-36
Çatışma ve Çatışma Çözme Becerileri	37-38-39-40-41-42-43
İletişimde Duygusal Zekâ Becerileri	44-45-46-47-48-49-50-51-52-53-54

3.4. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmadan elde edilen nicel verilerin çözümlenmesinin öncesinde verilerin girilmesiyle ilgili ön hazırlık yapılmıştır. Bu amaçla katılımcılardan gelen ölçme araçları tek tek incelenmiş, ölçme aracındaki yönergede belirtildiği şekilde ve uygun olarak doldurulup doldurmadığının kontrolü yapılmıştır. Bu formlardan değerlendirmeye alınan ölçme araçları üzerine 1 'den başlamak üzere numara verilmiştir.

Verilerin sayısal olarak bilgisayara girilmesi ve analizinin yapılması amacıyla SPSS (Statistical Pack age for the Social Sciences) 20 programı kullanılarak veri giriş şablonu oluşturulmuş ve veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

Araştırmacı tarafından geliştirilen ölçekle toplanan verilerin çözümlenmesinde betimleyici veri analizi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında nicel verilerin analizinde yüzde (%) tabloları, korelasyon analizi (pearson), regresyon analizi, Levene's, varyans analizi (ANOVA), varyans analizi (Welch), Post-Hoc Scheffe, Post-Hoc Tamhane's T2 ve bağımsız gruplar için t-testi kullanılmıştır. Bağımlı değişken üzerinde bağımsız grup değişkenleri ortalamalarının anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için t-testi veya tek yönlü varyans analizi yapılır. Bağımsız grup iki farklı düzeyde t-testi, üç ve daha fazla düzeyde ise tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Ölçek hazırlanırken 7 alt grup şeklinde planlanıp bu alt gruplara ölçek maddeleri oluşturulduğu için faktör analizi yapılmamıştır.

İki farklı düzeyi olan her bir bağımsız grup için yapılan t-testi analizlerinde Sosyal Bilgiler Eğitimi, Türkçe Eğitimi öğretmen adayları ve bütün öğretmen adaylarının toplamı ayrı ayrı analiz edilerek tek tabloda birleştirilmiştir. Bu analizlere göre p puanı 0,05'in altında olan değişkenler arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunurken, 0,05'in üstünde olan değişkenler arasındaki fark ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Üç ve daha fazla düzeyi olan her bir bağımsız grup için ise ilk olarak: "Öğretmen Adaylarının İletişim Becerileri Ölçeğinde bağımlı değişkendeki varyansların bağımsız değişkendeki gruplara homojen olarak dağılıp dağılmadıklarını belirlemek için Levene's testi uygulanmaktadır. Yapılan Levene's testine göre p puanı 0,05'in üstünde ise varyanslar homojen, p puanı 0,05'in altında ise varyansların homojen değildir. Levene's testi sonucuna göre varyanslar homojen dağıldıysa, varyans analizinde (ANOVA) testi yahut varyanslar homojen dağılmadıysa varyans analizinde (Welch) testi tercih edilir. Varyans analizinde ANOVA ve Welch testleri gruplar arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını belirlemek için kullanılmaktadır. Varyansların homojenlik durumuna göre uygulanan varyans analizinde ANOVA ve Welch testleri sonucunda p değeri 0,05' in altında çıktıysa gruplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu kanaatine varılabilir, p değeri 0,05'in üzerinde çıktıysa gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı yorumunu yapabiliriz.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın amacına yönelik hazırlanan problem ve alt problemler doğrultusunda elde edilen verilerin istatistiksel analizlerine yer verilmiştir.

4.1.ÖĞRETMEN ADAYLARININ SÖZLÜ İLETİŞİM BECERİLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

İletişim becerisine ilişkin birinci alt boyut “sözlü iletişim becerisi” olup bu alt boyutla ilgili olarak öğretmen adaylarının kullanım sıklığı yüzdesi ve ortalamasına ilişkin değerler Tablo 4.1.’de gösterilmektedir.

Tablo 4.1 Öğretmen Adaylarının Sözlü İletişim Becerilerine İlişkin Bulgular

Sözlü İletişim Becerileri ifadeleri	Anabilim Dalı	Sıklık					$\bar{x}$	ss
		5-Her Zaman	4-Genellikle	3-Bazen	2-Nadiren	1-Hiçbir Zaman		
1.Ses tonumu konunun özelliğine göre ayarlayabilirim.	Sosyal	22	56	19,3	,9	1,8	3,95	,78
	Türkçe	27,4	54	15,3	2,4	,8	4,04	,77
	Toplam	24	55,3	17,8	1,5	1,5	3,98	,78
2.İletişim sırasında sesim yüksek çıkar.	Sosyal	8,7	28,4	44	16,1	2,8	3,24	,92
	Türkçe	13,7	31,5	35,5	15,3	4	3,35	1,02
	Toplam	10,5	29,5	40,9	15,8	3,2	3,28	,96
3.İletişim sırasında düzenli olarak fıkralar, anekdotlar ve hikâyeler vb. anlatırım.	Sosyal	4,1	21,6	31,4	35,8	6,9	2,80	,98
	Türkçe	4	8,9	46	35,5	5,6	2,70	,86
	Toplam	4,1	17	36,8	35,7	6,4	2,76	,94
4.Konuşurken açık, sade ve düzgün cümleler kurarım.	Sosyal	17,9	56,4	19,7	5	,9	3,85	,80
	Türkçe	23,4	57,3	17,7	1,6	-	4,02	,69
	Toplam	19,9	56,7	19	3,8	,6	3,91	,76
5.Pek çok insandan daha hızlı konuşurum.	Sosyal	8,3	19,3	36,2	25,7	10,6	2,88	1,09
	Türkçe	9,7	18,5	31,5	29,8	10,5	2,87	1,13
	Toplam	8,8	19	34,5	27,2	10,5	2,88	1,10
6.Herhangi bir konu üzerinde saatlerce konuşabilirim.	Sosyal	11,9	22	30,3	31,7	4,1	3,05	1,08
	Türkçe	18,5	18,5	41,1	11,3	10,5	3,23	1,19
	Toplam	14,3	20,8	34,2	24,3	6,4	3,12	1,12
Toplam	Sosyal	2,3	36,2	52,3	9,2	-	3,31	,66
	Türkçe	1,6	44,4	47,6	6,5	-	3,41	,63
	Toplam	2	39,2	50,6	8,2	-	3,32	,49

Tablo 4.1 incelendiğinde sözlü iletişim becerisi kapsamındaki maddelerin ortalamaları 2,70 ile 4,04 arasında değişmektedir. En yüksek aritmetik ortalama ölçeğin 1. maddesindeki “Ses tonumu konunun özelliğine göre ayarlayabilirim.” ifadesi ile Türkçe

Öğretmen adaylarına (4,04) ait iken, en düşük aritmetik ortalama 3. maddedeki “İletişim sırasında düzenli olarak fıkralar, anekdotlar ve hikâyeler vb. anlatırım.” ifadesi ile yine Türkçe öğretmen adaylarına (2,70) aittir. Sözlü iletişim boyutlu etkinliklerin genel olarak aritmetik ortalamasının 3,32 olduğu ve bu boyuttaki etkinliklerin her iki öğretmen ve toplamda tüm öğretmen adayları tarafından “bazen” yapıldığı görülmektedir.

4.2.ÖĞRETMEN ADAYLARININ SÖZSÜZ İLETİŞİM BECERİLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

İletişim becerisine ilişkin ikinci alt boyut “sözsüz iletişim becerisi” olup bu alt boyutla ilgili olarak öğretmen adaylarının kullanım sıklığı yüzdesi ve ortalamasına ilişkin değerler Tablo 4.2’de gösterilmektedir.

Tablo 4.2 Öğretmen Adaylarının Sözsüz İletişim Becerilerine İlişkin Bulgular

Sözsüz İletişim Becerileri ifadeleri	Anabilim Dalı						$\bar{x}$	ss
		5-Her Zaman	4-Genellikle	3-Bazen	2-Nadiren	1-Hiçbir Zaman		
7.İletişim esnasında beden dilimi etkili kullanırım.	Sosyal	23,9	45,4	19,7	9,2	1,8	3,80	,96
	Türkçe	25,8	45,5	25	3,2	2,4	3,87	,91
	Toplam	24,6	44,7	21,6	7	2	3,82	,94
8.İletişim kurarken yüz ifadelerimi etkin bir biçimde kullanırım.	Sosyal	28,4	43,6	22,9	4,1	,9	3,90	,87
	Türkçe	29,8	45,2	17,7	3,2	4	3,93	,98
	Toplam	28,9	44,2	21,1	3,8	2	3,94	,91
9.Kişisel bir şey hakkında konuşurken karşımdakilerin yüzüne bakmakta zorluk çekerim.	Sosyal	5	12,8	23,9	28	30,3	2,34	1,18
	Türkçe	4,8	8,9	35,5	25,8	25	2,42	1,10
	Toplam	5	11,4	28,1	27,2	28,4	2,37	1,15
10. Bir hikâye anlatırken konunun anlaşılması için yeteri kadar el-kol hareketi yaparım	Sosyal	19,7	46,8	22,5	8,3	2,8	3,72	,96
	Türkçe	23,4	43,5	23,4	7,3	2,4	3,78	,96
	Toplam	21,1	45,6	22,8	7,9	2,6	3,74	,96
11. Bakışlarım, iletişim sırasında tam olarak ne hissettiğimi yansıtır.	Sosyal	28,9	47,2	18,8	4,1	,9	3,99	,85
	Türkçe	22,6	45,2	27,4	4	,8	3,84	,84
	Toplam	26,6	46,5	21,9	4,1	,9	3,93	,85
12. Karşımdaki bir şey söylemeden onun mimiklerinden ne söylemek istediğini anlayabilirim	Sosyal	24,3	46,8	25,7	2,8	,5	3,91	,80
	Türkçe	20,2	49,2	28,2	2,4	-	3,87	,75
	Toplam	22,8	47,7	26,6	2,6	,3	3,90	,78
Toplam	Sosyal	15,1	62,8	19,7	2,3	-	3,90	,65
	Türkçe	18,5	56,5	21,8	3,2	-	3,90	,72
	Toplam	16,4	60,5	20,5	2,6	-	3,69	,49

Tablo 4.2 incelendiğinde sözsüz iletişim becerisi kapsamındaki maddelerin ortalamaları 2,34 ile 3,99 arasında değişmektedir. En yüksek aritmetik ortalama ölçeğin 11. Maddesindeki “*Bakışlarım, iletişim sırasında tam olarak ne hissettiğimi yansıtır.*” ifadesi ile Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarına (3,99) ait iken, en düşük aritmetik ortalama 9. maddedeki “*Kişisel bir şey hakkında konuşurken karşıdakilerin yüzüne bakmakta zorluk çekerim*” ifadesi ile Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarına (2,34) aittir. Sözsüz iletişim boyutlu yaptıkları etkinliklerin genel olarak aritmetik ortalamasının 3,69 olduğu ve bu boyuttaki etkinliklerin öğretmen adayları tarafından “genellikle” yapıldığı görülmektedir.

4.3.ÖĞRETMEN ADAYLARININ KİŞİLERARASI İLİŞKİLER VE İLETİŞİMDE DİNLEME BECERİLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

İletişim becerisine ilişkin üçüncü alt boyut “Kişilerarası ilişkiler ve İletişimde Dinleme becerisi” olup bu alt boyutla ilgili olarak öğretmen adaylarının kullanım sıklığı yüzdesi ve ortalamasına ilişkin değerler Tablo 4.3.’de gösterilmektedir.

Tablo 4.3 Öğretmen Adaylarının Kişilerarası İlişkiler ve İletişimde Dinleme Becerilerine İlişkin Bulgular

Kişilerarası İlişkiler ve İletişimde Dinleme Becerileri ifadeleri	Anabilim Dalı		5-Her Zaman	4-Genellikle	3-Bazen	2-Nadiren	1-Hiçbir Zaman	$\bar{x}$	ss
13.Karşımdaki kişinin konuşmaya ve dinlemeye istekli olup olmadığını anlamaya çalışırım.	Sosyal	%	41,7	43,6	10,6	4,1	-	4,22	,79
	Türkçe		32,3	45,2	19,4	,8	2,4	4,04	,87
	Toplam		38,3	44,2	13,7	2,9	,9	4,16	,83
14.Birini dinlerken ne karşılık vereceğimden çok onun ne demek istediğini anlamaya çalışırım	Sosyal	%	22,9	45,9	25,7	5	,5	3,85	,84
	Türkçe		27,4	46	18,5	6,5	1,6	3,91	,92
	Toplam		24,6	45,9	23,1	5,6	,9	3,87	,87
15.İletişimde bulunduğum insanlardan gelen öğüt ve önerileri içtenlikle dinlerim.	Sosyal	%	26,6	42,7	20,2	6	4,6	3,80	1,04
	Türkçe		35,5	33,1	24,2	6,5	,8	3,95	,96
	Toplam		29,8	39,2	21,6	6,1	3,2	3,86	1,01
16.Her türden insanla rahatlıkla iletişime geçebilirim.	Sosyal	%	17,4	37,2	28,4	13,8	3,2	3,51	1,03
	Türkçe		29	33,1	24,2	9,7	4	3,73	1,10
	Toplam		21,6	35,7	26,9	12,3	3,5	3,59	1,06
17.İletişimde bulunduğum kişinin yüzüne baktığım halde sözlerini dinlemediğim olur.	Sosyal	%	6	9,6	33,9	36,2	14,2	2,56	1,04
	Türkçe		7,3	14,5	39,5	28,2	10,5	2,79	1,05
	Toplam		6,4	11,4	36	33,3	12,9	2,65	1,04
18.İletişimde bulunduğum kişilerin anlatmak istediklerini dinlemek için onlara zaman ayırırım	Sosyal	%	28,4	49,5	17	3,2	1,8	3,99	,86
	Türkçe		28,2	50	14,5	5,6	1,6	3,97	,89
	Toplam		28,4	49,7	16,1	4,1	1,8	3,98	,87

19. Karşımdaki insanları dinlediğimi gösteren davranışlar sergilerim.	Sosyal	%	38,5	51,4	7,3	2,3	,5	4,25	,72
	Türkçe		41,9	44,4	11,3	2,4	-	4,25	,75
	Toplam		39,8	48,8	8,8	2,3	,3	4,25	,73
20. Birisiyle ilgili bir karara varmadan önce onunla ilgili düşüncelerimi gözden geçiririm	Sosyal	%	30,3	47,7	17,4	3,7	,9	4,02	,84
	Türkçe		25,8	48,4	14,5	4,8	6,5	3,82	1,07
	Toplam		28,7	48	16,4	4,1	2,9	3,95	,93
21. Konuşurken kesilmesinden rahatsız olurum.	Sosyal	%	58,3	25,2	12,4	2,3	1,8	4,35	,91
	Türkçe		67,7	22,6	8,1	1,6	-	4,56	,71
	Toplam		61,7	24,3	10,8	2	1,2	4,43	,85
Toplam	Sosyal	%	22	67	10,1	,9	-	4,10	,59
	Türkçe		25	63,7	11,3	-	-	4,13	,58
	Toplam		23,1	65,8	10,5	,6	-	3,86	,43

Tablo 4.3 incelendiğinde Kişilerarası İlişkiler ve İletişimde Dinleme becerisi kapsamındaki maddelerin ortalamaları 2,56 ile 4,56 arasında değişmektedir. En yüksek aritmetik ortalama ölçeğin 21. Maddesindeki “*Konuşurken sözümün kesilmesinden rahatsız olurum.*” ifadesi ile Türkçe Öğretmen adaylarına (4,56) ait iken, en düşük aritmetik ortalama 17. Maddedeki “*İletişimde bulunduğum kişinin yüzüne baktığım halde sözlerini dinlemediğim olur.*” ifadesi Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarına (2,56) aittir. Kişilerarası İlişkiler ve İletişimde Dinleme boyutlu yaptıkları etkinliklerin genel olarak aritmetik ortalamasının 3,86 olduğu ve bu boyuttaki etkinliklerin “genellikle” yapıldığı görülmektedir.

4.4.ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİMDE EMPATİ BECERİLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

İletişim becerisine ilişkin dördüncü alt boyut “İletişimde Empati becerisi” olup bu alt boyutla ilgili olarak öğretmen adaylarının kullanım sıklığı yüzdesi ve ortalamasına ilişkin değerler Tablo 4.4.’de gösterilmektedir.

Tablo 4.4 Öğretmen Adaylarının İletişimde Empati Becerilerine İlişkin Bulgular

İletişimde Empati Becerileri ifadeleri	Anabilim Dalı		5-Her Zaman	4-Genellikle	3-Bazen	2-Nadiren	1-Hiçbir Zaman	$\bar{x}$	ss
22. Dinlediğim kişiyi daha iyi anlamak için sorular yöneltirim.	Sosyal	%	30,7	46,8	18,3	3,2	,9	4,03	,83
	Türkçe		29,8	41,1	23,4	2,4	3,2	3,91	,95
	Toplam		30,4	44,7	20,2	2,9	1,8	3,99	,88
23. Eleştirilerimi karşımdaki kişiyi incitmeden iletirim.	Sosyal	%	30,7	46,8	17,9	2,8	1,8	4,01	,87
	Türkçe		21,8	51,6	17,7	5,6	3,2	3,83	,94
	Toplam		27,5	48,5	17,8	3,8	2,3	3,95	,90
24 Farklı kişilerden	Sosyal		21,1	27,5	31,2	12,8	7,3	3,42	1,17

eleştiri almaktan hoşlanırım.	Türkçe	%	17,7	29	33,9	14,5	4,8	3,40	1,08
	Toplam		19,9	28,1	32,2	13,5	6,4	3,41	1,13
25.Kendimi karşımdaki kişinin yerine koyarak, duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışırım.	Sosyal	%	42,2	38,5	14,2	4,6	,5	4,17	,87
	Türkçe		32,3	46	16,1	5,6	-	4,04	,84
	Toplam		38,6	41,2	14,9	5	,3	4,12	,86
26.Benimle özel olarak konuşmak isteyen bir arkadaşım olduğunda konuyu ayaküstü konuşmamaya özen gösteririm.	Sosyal	%	50,9	28	13,8	3,7	3,7	4,18	1,04
	Türkçe		54	29,8	8,1	4	4	4,25	1,04
	Toplam		52	28,7	11,7	3,8	3,8	4,21	1,04
27.Ön yargılı davranmamaya çalışırım.	Sosyal	%	24,3	40,8	24,8	6,9	3,2	3,76	1
	Türkçe		25	37,1	24,2	8,9	4,8	3,68	1,09
	Toplam		24,6	39,5	24,5	7,6	3,8	3,73	1,03
Toplam	Sosyal	%	31,2	51,8	14,7	1,4	,9	4,11	,76
	Türkçe		28,2	45,2	25	1,6	-	4	,77
	Toplam		30,1	49,4	18,4	1,5	,6	3,90	,60

Tablo 4.4 incelendiğinde Kişilerarası İletişimde empati becerisi kapsamındaki maddelerin ortalamaları 3,40 ile 4,25 arasında değişmektedir. En yüksek aritmetik ortalama ölçeğin 26. maddesindeki “*Benimle özel olarak konuşmak isteyen bir arkadaşım olduğunda konuyu ayaküstü konuşmamaya özen gösteririm.*” ifadesi ile Türkçe Öğretmen adaylarına (4,25) ait iken, en düşük aritmetik ortalama 24. maddedeki “*Farklı kişilerden eleştiri almaktan hoşlanırım.*” ifadesi ile Türkçe Öğretmen adaylarına (3,40) aittir. Kişilerarası İletişimde Empati boyutlu yaptıkları etkinliklerin genel olarak aritmetik ortalamasının 3,90 olduğu ve bu boyuttaki etkinliklerin öğretmen adayları tarafından “genellikle” yapıldığı görülmektedir

4.5.ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÜVENGENLİK BECERİLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

İletişim becerisine ilişkin beşinci alt boyut “İletişimde Güvengenlik Becerisi” olup bu alt boyutla ilgili olarak öğretmen adaylarının kullanım sıklığı yüzdesi ve ortalamasına ilişkin değerler Tablo 4.5.’de gösterilmektedir.

Tablo 4.5Öğretmen Adaylarının İletişimde Güvengenlik Becerilerine İlişkin Bulgular

İletişimde Güvengenlik Becerileri ifadeleri	Anabilim Dalı							$\bar{X}$	ss
			5-Her Zaman	4-Genellikle	3-Bazen	2-Nadiren	1-Hiçbir Zaman		
28. Karşımdaki kişiyle aynı görüşü paylaşmazsam bile fikirlerine saygı duyarım..	Sosyal	%	34,4	41,3	19,3	5	-	4,05	,85
	Türkçe		34,7	41,9	20,2	,8	2,4	4,05	,89
	Toplam		34,5	41,5	19,6	3,5	,9	4,05	,87
29. İnsanlarla görüşürken, bilerek onları rahatlatacak şeyler yaparım.	Sosyal	%	16,1	45,9	31,2	4,1	2,8	3,68	,88
	Türkçe		14,5	46,8	28,2	8,1	2,4	3,62	,91
	Toplam		15,5	46,2	30,1	5,6	2,6	3,66	,89
30. Biriyle fikir ayrılığı yaşadığımda vakit kaybetmeden durumu aydınlatmaya çalışırım.	Sosyal	%	20,2	46,3	25,2	6,4	1,8	3,76	,90
	Türkçe		19,4	50,8	22,6	6,5	,8	3,81	,84
	Toplam		19,9	48	24,3	6,4	1,5	3,78	,88
31. Üzüntülü bir insanı, rahatlatmak için kolaylıkla ona dokunup sarılarak teselli etmeye çalışırım.	Sosyal	%	31,7	29,8	21,1	13,3	4,1	3,71	1,16
	Türkçe		27,4	33,1	18,5	11,3	9,7	3,57	1,26
	Toplam		30,1	31	20,2	12,6	6,1	3,66	1,20
32. Arkadaş canlısı bir şekilde iletişim kurarım.	Sosyal	%	39,4	38,5	15,6	5	1,4	4,09	,93
	Türkçe		29	43,5	19,4	6,5	1,6	3,91	,94
	Toplam		35,7	40,4	17	5,6	1,5	4,03	,93
33. Kalabalık bir insan grubu önünde konuşmak benim için zordur.	Sosyal	%	17,4	26,1	34,4	14,2	7,8	3,31	1,14
	Türkçe		10,5	32,3	27,4	17,7	12,1	3,11	1,18
	Toplam		14,9	28,4	31,9	15,5	9,4	3,23	1,16
34. Her türlü sosyal ortama kolayca uyum sağlayabilirim.	Sosyal	%	20,2	29,4	36,2	12,4	1,8	3,53	1,
	Türkçe		24,2	25	33,1	10,5	7,3	3,48	1,17
	Toplam		21,6	27,8	35,1	11,7	3,8	3,51	1,07
35.Öneride bulunduğum kişinin öneriye açık olup olmadığına dikkat ederim.	Sosyal	%	28,4	42,7	21,6	6,9	,5	3,91	,90
	Türkçe		25,8	48,4	21,8	2,4	1,6	3,94	,84
	Toplam		27,5	44,7	21,6	5,3	,9	3,92	,88
36.İletişim kurduğum kimse tarafından anlaşılmaktan mutluluk duyarım.	Sosyal	%	58,3	29,4	8,7	3,2	,5	4,41	,81
	Türkçe		68,5	23,4	6,5	1,6	-	4,58	,68
	Toplam		62	27,2	7,9	2,6	,3	4,47	,77
Toplam	Sosyal	%	22,5	62,4	12,8	2,3	-	4,05	,66
	Türkçe		24,2	52,4	21,8	1,6	-	3,99	,72
	Toplam		23,1	58,8	16,1	2	-	3,81	,50

Tablo 4.5 incelendiğinde Kişilerarası İletişimde Güvengenlik becerisi kapsamındaki maddelerin ortalamaları 3,11 ile 4,58 arasında değişmektedir. En yüksek aritmetik ortalama ölçeğin 36. maddesindeki “İletişim kurduğum kimse tarafından anlaşılmaktan mutluluk duyarım.” ifadesi ile Türkçe öğretmen adaylarına (4,58) ait iken, en düşük aritmetik ortalama 33. maddedeki “Kalabalık bir insan grubu önünde konuşmak benim için zordur.” ifadesi ile Türkçe öğretmen adaylarına (3,11) aittir. Kişilerarası İletişimde güvengenlik boyutlu yaptıkları etkinliklerin genel olarak aritmetik ortalamasının 3,81

olduğu ve bu boyuttaki etkinliklerin öğretmen adayları tarafından “genellikle” yapıldığı görülmektedir.

4.6.ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÇATIŞMA ÇÖZME BECERİLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

İletişim becerisine ilişkin altıncı alt boyut “Çatışma Çözme Becerisi” olup bu alt boyutla ilgili olarak öğretmen adaylarının kullanım sıklığı yüzdesi ve ortalamasına ilişkin değerler Tablo 4.6.’de gösterilmektedir.

Tablo 4.6 Öğretmen Adaylarının Çatışma Çözme Becerilerine İlişkin Bulgular

Çatışma Çözme Becerileri ifadeleri	Anabilim Dalı		5-Her Zaman	4-Genellikle	3-Bazen	2-Nadiren	1-Hiçbir Zaman	$\bar{x}$	ss
37. Küs olduğum birisiyle barışmak istediğimde ilk adımı atmaktan çekinmem	Sosyal		26,1	28	28,4	9,2	8,3	3,54	1,20
	Türkçe	%	20,2	32,3	25	11,3	11,3	3,38	1,24
	Toplam		24	29,5	27,2	9,9	9,4	3,48	1,22
38. Başkaları ile ilişkilerimi bozacak ani çıkışlar yapabilirim.	Sosyal		12,4	17,4	33,5	27,5	9,2	2,96	1,14
	Türkçe	%	11,3	13,7	30,6	36,3	8,1	2,82	1,12
	Toplam		12	16,1	32,5	30,7	8,8	2,91	1,13
39. İlişkilerimin daha iyiye gitmesi için bana düşenleri yapmaya özen gösteririm.	Sosyal		30,3	50,5	16,5	1,8	,9	4,07	,78
	Türkçe	%	37,1	42,7	12,1	6,5	1,6	4,07	,94
	Toplam		32,7	47,7	14,9	3,5	1,2	4,07	,84
40. Tartışmalarda, insanlardan iddialarını kanıtlamaları konusunda ısrarcı davranırım.	Sosyal		13,8	32,6	36,7	13,3	3,7	3,39	1
	Türkçe	%	14,5	23,4	37,9	16,1	8,1	3,20	1,12
	Toplam		14	29,2	37,1	14,3	5,3	3,32	1,05
41. Kendime ve başkalarına zarar vermeden içimden geldiği gibi davranabilirim.	Sosyal		30,3	43,6	20,2	5,5	,5	3,97	,87
	Türkçe	%	39,5	37,1	15,3	8,1	-	4,08	,93
	Toplam		33,6	41,2	18,4	6,4	,3	4,01	,89
42. Bir grupta sohbet edilirken bana söz hakkı verilmezse o ortamdan uzaklaşıyorum	Sosyal		18,3	22,5	32,5	22,9	3,7	3,28	1,12
	Türkçe	%	16,9	22,6	39,5	15,3	5,6	3,29	1,09
	Toplam		17,8	22,5	35,1	29,2	4,4	3,29	1,11
43. Tartışma anında sessiz kalmayı tercih ederim.	Sosyal		11,9	18,3	36,7	19,3	13,8	2,95	1,18
	Türkçe	%	8,9	14,5	45,2	16,9	14,5	2,86	1,11
	Toplam		10,8	17	39,8	18,4	14	2,92	1,16
Toplam	Sosyal		4,1	5	43,1	2,8	-	3,55	,62
	Türkçe	%	3,2	42,7	53,2	,8	-	3,48	,57
	Toplam		3,8	47,4	46,8	2	-	3,43	,43

Tablo 4.6 incelendiğinde Kişilerarası İletişimde Çatışma Çözme becerisi kapsamındaki maddelerin ortalamaları 2,82 ile 4,08 arasında değişmektedir. En yüksek aritmetik ortalama ölçeğin 41. Maddesindeki “Kendime ve başkalarına zarar vermeden içimden geldiği gibi davranabilirim.” ifadesi Türkçe Öğretmen adaylarına (4,08) ait iken,

en düşük aritmetik ortalama 38. maddedeki “Başkaları ile ilişkilerimi bozacak ani çıkışlar yapabilirim” ifadesi Türkçe Öğretmen adaylarına (2,82) aittir. Kişilerarası İletişimde Empati boyutlu yaptıkları etkinliklerin genel olarak aritmetik ortalamasının 3,90 olduğu ve bu boyuttaki etkinliklerin “genellikle” yapıldığı görülmektedir. Kişilerarası İletişimde Empati boyutlu yaptıkları etkinliklerin genel olarak aritmetik ortalamasının 3,43 olduğu ve bu boyuttaki etkinliklerin öğretmen adayları tarafından “genellikle” yapıldığı görülmektedir.

4.7.ÖĞRETMEN ADAYLARININ DUYGUSAL ZEKA BECERİLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

İletişim becerisine ilişkin yedinci alt boyut “Duygusal Zekâ Becerisi” olup bu alt boyutla ilgili olarak öğretmen adaylarının kullanım sıklığı yüzdesi ve ortalamasına ilişkin değerler Tablo 4.7.’de gösterilmektedir.

Tablo 4.7 Öğretmen Adaylarının İletişimde Duygusal Zekâ Becerilerine İlişkin Bulgular

İletişimde Duygusal Zeka Becerileri ifadeleri	Anabilim Dahı							X̄	ss
			5-Her Zaman	4-Genellikle	3-Bazen	2-Nadiren	1-Hiçbir Zaman		
44. Heyecanım konuşmamın ritmini ve akışını etkiler.	Sosyal	%	30,7	33,9	24,8	7,8	2,8	3,82	1,04
	Türkçe		25	36,3	27,3	8,1	3,2	3,75	1,06
	Toplam		28,7	34,8	25,7	7,9	2,9	3,78	1,03
45. Mutsuz olduğum zaman çevremdekileri de mutsuz yapma eğilimim vardır.	Sosyal	%	13,3	18,3	23,9	25,7	18,8	2,81	1,30
	Türkçe		6,5	18,5	31,5	18,5	25,	2,70	1,25
	Toplam		10,8	18,4	26,6	23,1	21,1	2,74	1,27
46. Çevremdeki insanların psikolojik durumundan etkilenirim.	Sosyal	%	25,2	28,9	32,6	10,1	3,2	3,62	1,06
	Türkçe		21,8	32,3	30,6	10,5	4,8	3,51	1,09
	Toplam		24,	30,1	31,9	10,2	3,8	3,60	1,07
47. Bazı ortamlarda doğru şeyleri yaptığımdan veya söylediğimden endişe duyarım.	Sosyal	%	12,8	22,9	35,3	17	11,9	3,07	1,17
	Türkçe		9,7	23,4	41,9	21,8	3,2	3,15	1,01
	Toplam		11,7	23,1	37,7	18,7	8,8	3,10	1,10
48. Arkadaşlarım beni güldürmeye çalışsalar bile ciddiyetimi koruyabilirim.	Sosyal	%	8,3	17,4	31,7	28,0	14,7	2,76	1,15
	Türkçe		10,5	16,1	17,7	30,6	25,	2,64	1,29
	Toplam		9,1	17	26,6	28,9	18,4	2,69	1,21
49.İnsanlara söylediklerimin yanlış anlaşılacağından kaygılanırım.	Sosyal	%	15,6	28,0	34,9	14,7	6,9	3,30	1,11
	Türkçe		8,9	23,4	41,9	15,3	10,5	3,03	1,13
	Toplam		13,2	26,3	37,4	14,9	8,2	3,21	1,10
50. Sosyal etkinliklerde hiç eğlenmesem bile kendimi çok iyi vakit geçiriyormuş gibi gösterebilirim.	Sosyal	%	7,3	17,9	23,9	29,8	21,1	2,60	1,21
	Türkçe		10,5	16,9	25	30,6	16,9	2,79	1,26
	Toplam		8,5	17,5	24,3	30,1	19,6	2,65	1,21
51. Arkadaşlarım kızgın ya da sinirli oldukları zaman onları sakinleştirmem için	Sosyal	%	10,1	34,9	32,1	13,3	9,6	3,22	1,10
	Türkçe		5,6	3,2	29,8	29,0	15,9	32,3	1,21
	Toplam		10,2	32,2	31,9	14,3	11,4	3,15	1,14

beni ararlar.									
52. Başka insanların sorunlarını bana anlatmalarından nefret ederim.	Sosyal	%	6,4	9,2	20,6	23,4	40,4	2,17	1,23
	Türkçe		6,1	4,9	28	26,8	34,1	2,21	1,15
	Toplam		6,1	7	24	25,4	37,4	2,19	1,18
53. Kızgın olduğum zaman asla bağırıp çağırمام.	Sosyal	%	4,1	15,6	28,9	27,1	24,3	2,48	1,14
	Türkçe		11,3	14,5	26,6	20,2	27,4	2,52	1,31
	Toplam		6,7	15,2	28,1	24,6	25,4	2,53	1,21
54.Sosyal düzeyi benimkinden farklı olan insanlarla birlikte bulunmaktan rahatsız olurum.	Sosyal	%	5,5	10,1	16,5	19,7	48,2	2,05	1,24
	Türkçe		2,4	4	21,8	12,9	58,9	1,82	1,08
	Toplam		4,4	7,9	18,4	17,3	52	1,95	1,19
Toplam	Sosyal	%	,9	15,1	54,1	29,4	,5	2,86	,69
	Türkçe		1,6	55,6	42,7	-	-	2,79	,56
	Toplam		,6	11,4	61,1	25,4	1,5	2,87	,49

Tablo 4.7 incelendiğinde Kişilerarası İletişimde Duygusal Zekâ becerisi kapsamında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının verdiği cevaplara göre maddelerin ortalamaları 1,82 ile 3,82 arasında değişmektedir. En yüksek aritmetik ortalama ölçeğin 44. maddesindeki “*Heyecanım konuşmamın ritmini ve akışını etkiler.*” ifadesi Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarına (3,82) ait iken, en düşük aritmetik ortalama 54. maddedeki “*Sosyal düzeyi benimkinden farklı olan insanlarla birlikte bulunmaktan rahatsız olurum.*” ifadesi Türkçe öğretmen adaylarına (1,82) aittir. Kişilerarası İletişimde Duygusal Zeka boyutlu yaptıkları etkinliklerin genel olarak aritmetik ortalamasının 2,87 olduğu ve bu boyuttaki etkinliklerin öğretmen adayları tarafından “bazen” yapıldığı görülmektedir.

4.8. ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, CİNSİYETE GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR

Sosyal Bilgiler ve Türkçe Öğretmen adaylarının İletişim becerileri düzeyleri puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için bağımsız grup t testi analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4,1’de verilmiştir.

Tablo 4.8 Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Cinsiyetle İlişisini Gösteren t - testi Sonuçları

Bölüm	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	ss	t	Sd	p
Sosyal Bilgiler Eğitimi	Erkek	74	3,51	0,313	-2,62	216	,794
	Kadın	144	3,52	0,280			
Türkçe Eğitimi	Erkek	60	3,47	0,289	-,919	122	,360
	Kadın	64	3,52	0,269			
Toplam	Erkek	134	3,50	,3022	-,863	340	,389
	Kadın	208	3,52	,2762			

Tablo 4.8’de görüldüğü gibi kadın ve erkek öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri için yapılan t testi sonucunda 2 öğretmen grubu ile toplam sayının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t_{(216)}: -2,62 - p > ,05$; $t_{(122)}: -0,919 - p > ,05$; $t_{(340)}: -863 - p > ,05$). Buna göre farklı bölümdeki öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

4.9. ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, BÖLÜME GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR

Sosyal Bilgiler ve Türkçe Öğretmen adaylarının İletişim becerileri düzeyleri puanlarının bölüme göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için bağımsız grup t testi analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.9’da verilmiştir.

Tablo 4.9. Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Bölümle İlişkisini Gösteren t -testi Sonuçları

Bölüm	n	$\bar{x}$	ss	t	Sd	p
Sosyal Bilgiler Eğitimi	218	3,53	0,219	,677	340	,499
Türkçe Eğitimi	124	3,52	0,219	,752	340	,453
Toplam	342	3,52	,291	,752	340	,453

Tablo 4.9’da görüldüğü gibi Sosyal Bilgiler, Türkçe öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri için yapılan t testi sonucunda 2 öğretmen grubu ile toplam sayının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t_{(340)}: ,677 - p > ,05$; $t_{(340)}: ,752 - p > ,05$; $t_{(340)}: ,752 - p > ,05$). Buna göre farklı bölümdeki öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri bölüme göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

4.10. ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, SINIFLARA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR

Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puan ortalamalarının “sınıf düzeyine” göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılım varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen *olduğu* saptanmıştır ($LF=,930$; $p= ,426$; $p < ,05$), bu nedenle tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.10’de verilmiştir.

Tablo 4.10 Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Sınıf Düzeyi İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi

Betimsel İstatistikler				
Gruplar	Sınıf Düzeyi	n	$\bar{X}$	ss
1	1.sınıf	92	3,57	0,271
2	2.sınıf	75	3,51	0,314
3	3.sınıf	93	3,50	0,259
4	4.sınıf	82	3,50	0,306
Toplam		342	3,51	0,286

Varyans Analizi (ANOVA)						
Varyans Kaynakları	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
G.Arası	,265	3	,088			
G.İçi	27,742	338	,082	1,078	,358	-
Toplam	28,008	341				

Tablo 4.10’da görüldüğü gibi Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puanları “sınıf düzeyi” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir ($F_{(3-338)} = 1,078; p > ,05$).

4.11. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, SINIFLARA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR

Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puan ortalamalarının “sınıf düzeyine” göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılım varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen *olduğu* saptanmıştır ($LF=1,123; p= ,340; p < ,05$), bu nedenle tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.11’de verilmiştir.

Tablo 4.11. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Sınıf Düzeyi İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi

Betimsel İstatistikler				
Gruplar	Öğrenim Görülen Bölüm	n	$\bar{X}$	ss
1	1.sınıf	60	3,57	0,261
2	2.sınıf	45	3,54	0,330
3	3.sınıf	64	3,50	0,260
4	4.sınıf	49	3,50	0,327
Toplam		218	3,52	0,291

Varyans Analizi (ANOVA)						
-------------------------	--	--	--	--	--	--

Varyans Kaynakları	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
G.Arası	,175	3	,058			
G.İçi	18,271	214	,085	,683	,564	-
Toplam	18,446	217				

Tablo 4.11’de görüldüğü gibi Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puanları “sınıf düzeyi” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir ($F_{(3-214)} = ,683$; $p > ,05$).

4.12. TÜRKÇE ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, SINIFLARA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR

Türkçe Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puan ortalamalarının “sınıf düzeyine” göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılım varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır ($LF=0,151$; $p = ,929$; $p < ,05$), bu nedenle tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.12’de verilmiştir.

Tablo 4.12. Türkçe Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Sınıf Düzeyi İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi

Betimsel İstatistikler				
Gruplar	Öğrenim Görülen Bölüm	n	$\bar{x}$	ss
1	1.sınıf	32	3,55	0,293
2	2.sınıf	30	3,47	0,288
3	3.sınıf	29	3,49	0,256
4	4.sınıf	33	3,50	0,276
	Toplam	124	3,50	0,278

Varyans Analizi (ANOVA)						
Varyans Kaynakları	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
G.Arası	,144	3	,048			
G.İçi	9,371	120	,078	,616	,606	-
Toplam	9,515	123				

Tablo 4.12’de görüldüğü gibi Türkçe Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puanları “sınıf düzeyi” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir ($F_{(3-120)} = ,616$; $p > ,05$).

4.13. ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, KARDEŞ SAYISINAGÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR

Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puan ortalamalarının “kardeş sayısına” göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılım varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen *olduğu* saptanmıştır (LF=2,107; p= ,080; p< ,05),bu nedenle tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.13’de verilmiştir.

Tablo 4.13 Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Kardeş sayısı İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi

Betimsel İstatistikler				
Gruplar	Kardeş sayısı	n	$\bar{X}$	ss
1	1	40	3,57	0,234
2	2	94	3,48	0,267
3	3	85	3,50	0,297
4	4	63	3,49	0,311
5	5 ve üzeri	60	3,56	0,302
Toplam		342	3,51	0,286

Varyans Analizi (ANOVA)						
VaryansKaynakları	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
G.Arası	,418	4	,105			
G.İçi	27,589	337	,082	1,278	,278	-
Toplam	28,008	341				

Tablo 4.13’de görüldüğü gibi Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puanları “kardeş sayısı” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir (F₍₄₋₃₃₇₎ =1,278; p> ,05).

4.14. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, KARDEŞ SAYISINA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR

Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puan ortalamalarının “kardeş sayısına” göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılım varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen *olduğu* saptanmıştır (LF=1,025; p= ,395; p< ,05), bu nedenle tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.14’de verilmiştir.

Tablo 4.14. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Kardeş Sayısı İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi

Betimsel İstatistikler				
Gruplar	Kardeş sayısı	n	$\bar{X}$	ss
1	1	25	3,59	0,209
2	2	63	3,49	0,294
3	3	59	3,53	0,334
4	4	37	3,54	0,297
5	5 ve üzeri	34	3,52	0,254
Toplam		218	3,52	0,291

Varyans Analizi (ANOVA)						
Varyans Kaynakları	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
G.Arası	,204	4	,051			
G.İçi	18,242	213	,086	,595	,667	-
Toplam	18,446	217				

Tablo 4.14’de görüldüğü gibi Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puanları “kardeş sayısı” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir (F₍₄₋₂₁₃₎ =,595; p> ,05).

4.15. TÜRKÇE ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, KARDEŞ SAYISINA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR

Türkçe Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puan ortalamalarının “kardeş sayısına” göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılım varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen *olmadığı* saptanmıştır (LF=7,192; p= ,000; p< ,05), bu nedenle tek yönlü varyans analizinde Welch testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.15’de verilmiştir.

Tablo 4.15 Türkçe Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Kardeş Sayısı İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi

Betimsel İstatistikler				
Gruplar	Kardeş sayısı	n	$\bar{X}$	ss
1	1	15	3,57	0,278
2	2	31	3,50	0,205
3	3	26	3,42	0,173
4	4	26	3,42	0,322
5	5 ve üzeri	26	3,61	0,353
Toplam		124	3,50	0,279

Varyans Analizi (Welch)				
Welch F	sd1	sd2	p	Anlamlı Fark
2,034	4	51,763	,103	-

Tablo 4.15’de görüldüğü gibi Türkçe öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puanları “kardeş sayısı” değişkenine göre anlamlı bir farklılık *göstermemiştir* (Welch F (4; 51,763) = ,103; p> ,05).

4.16. ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, ANNE EĞİTİM DURUMUNA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR

Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puan ortalamalarının “anne eğitim” durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılım varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen *olduğu* saptanmıştır (LF=2,271; p= ,061; p< ,05), bu nedenle tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.16’da verilmiştir.

Tablo 4.16 Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Anne Eğitim İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi

Betimsel İstatistikler				
Gruplar	Anne Eğitim durumu	n	$\bar{x}$	ss
1	Okuryazar değil	39	3,47	0,313
2	Okuryazar	13	3,70	0,454
3	İlkokul	190	3,51	0,262
4	Ortaokul	58	3,49	0,290
5	Lise	42	3,54	0,284
Toplam		342	3,51	0,287

Varyans Analizi (ANOVA)						
Varyans Kaynakları	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
G.Arası	,648	4	,162			
G.İçi	27,359	337	,081	1,996	0,95	-
Toplam	27,008	341				

Tablo 4.16’da görüldüğü gibi Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puanları “anne eğitim durumu” değişkenine göre anlamlı bir farklılık *göstermemiştir* (F (4-337)=1,996; p> ,05).

4.17. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, ANNE EĞİTİM DURUMUNA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR

Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puan ortalamalarının “anne eğitim” durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılım varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen *olmadığı* saptanmıştır (LF=2,577; p= ,039; p< ,05), bu nedenle tek yönlü varyans analizinde Welch testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.17’de verilmiştir.

Tablo 4.17 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Anne Eğitim Durumu İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi

Betimsel İstatistikler				
Gruplar	Anne Eğitim durumu	n	$\bar{x}$	ss
1	Okuryazar değil	24	3,48	0,250
2	Okuryazar	13	3,70	0,454
3	İlkokul	119	3,52	0,262
4	Ortaokul	34	3,47	0,324
5	Lise	28	3,60	0,284
	Toplam	218	3,52	0,291

Varyans Analizi (Welch)				
Welch F	sd1	sd2	p	Anlamlı Fark
1,396	4	48,222	,249	-

Tablo 4.17’de görüldüğü gibi Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puanları “anne eğitim durumu” değişkenine göre anlamlı bir farklılık *göstermemiştir* (Welch F (4; 48,222) = ,249; p> ,05).

4.18.TÜRKÇE ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, ANNE EĞİTİM DURUMUNA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR

Türkçe Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puan ortalamalarının “anne eğitim” durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılım varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen *olmadığı* saptanmıştır (LF=3,119; p= ,0,29; p< ,05), bu nedenle tek yönlü varyans analizinde Welch testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.18’de verilmiştir.

Tablo 4.18 Türkçe Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Anne Eğitim Durumu İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi

Betimsel İstatistikler				
Gruplar	Anne Eğitim durumu	n	$\bar{x}$	ss
1	Okuryazar değil	15	3,44	0,404
3	İlkokul	71	3,51	0,264
4	Ortaokul	24	3,51	0,233
5	Lise	14	3,47	0,273
Toplam		124	3,50	0,279
Varyans Analizi (Welch)				
Welch F	sd1	sd2	p	Anlamlı Fark
,297	3	32,919	,827	-

Tablo 4.18’de görüldüğü gibi Türkçe öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puanları “anne eğitim durumu” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir (Welch F (3; 32,919) = ,827; p> ,05).

4.19. ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, BABA EĞİTİM DURUMUNA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR

Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puan ortalamalarının “baba eğitim” durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılım varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen *olduğu* saptanmıştır (LF=,359; p= ,838; p< ,05), bu nedenle tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.19’da verilmiştir.

Tablo 4.19 Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Baba Eğitim Durumuna İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi

Betimsel İstatistikler						
Gruplar	Baba Eğitim durumu	n	$\bar{x}$	ss		
1	Okuryazar	16	3,58	0,321		
2	İlkokul	139	3,52	0,288		
3	Ortaokul	84	3,54	0,300		
4	Lise	61	3,46	0,257		
5	Üniversite	42	3,50	0,282		
Toplam		342	3,51	0,286		
Varyans Analizi (ANOVA)						
Varyans Kaynakları	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
G.Arası	,267	4	,067			
G.İçi	27,741	337	,082	,810	,519	-
Toplam	27,008	341				

Tablo 4.19’de görüldüğü gibi Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puanları “baba eğitim durumu” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir ($F_{(4-337)} = ,810$; $p > ,05$).

4.20. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, BABA EĞİTİM DURUMUNA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR

Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puan ortalamalarının “baba eğitim” durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılım varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen *olduğu* saptanmıştır ($LF = ,282$; $p = ,889$; $p < ,05$), bu nedenle tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.20’de verilmiştir.

Tablo 4.20 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Baba Eğitim Durumu İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi

Betimsel İstatistikler				
Gruplar	Baba Eğitim durumu	n	$\bar{x}$	Ss
1	Okuryazar	16	3,58	0,321
2	İlkokul	90	3,50	0,275
3	Ortaokul	56	3,55	0,323
4	Lise	38	3,50	0,272
5	Üniversite	18	3,54	0,294
	Toplam	218	3,52	0,291

Varyans Analizi (ANOVA)						
Varyans Kaynakları	KT	sd	KO	F	P	Anlamlı Fark
G.Arası	,169	4	,042			
G.İçi	18,276	213	,086	,493	,741	-
Toplam	18,446	217				

Tablo 4.20’de görüldüğü gibi Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puanları “baba eğitim durumu” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir ($F_{(4-213)} = ,493$; $p > ,05$).

4.21. TÜRKÇE ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, BABA EĞİTİM DURUMUNA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR

Türkçe Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puan ortalamalarının “baba eğitim” durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılım varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen *olduğu* saptanmıştır (LF=1,441; p= ,234; p< ,05), bu nedenle tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.21’de verilmiştir.

Tablo 4.21 Türkçe Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Baba Eğitim Durumuna İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi

Betimsel İstatistikler				
Gruplar	Baba Eğitim durumu	n	$\bar{x}$	Ss
2	İlkokul	49	3,56	0,310
3	Ortaokul	28	3,50	0,249
4	Lise	23	3,42	0,229
5	Üniversite	24	3,46	0,274
	Toplam	124	3,50	0,278
Gruplar	Baba Eğitim durumu	n	$\bar{x}$	Ss

Varyans Analizi (ANOVA)						
Varyans Kaynakları	KT	sd	KO	F	P	Anlamlı Fark
G.Arası	,310	3	,103			
G.İçi	9,206	120	,077	1,345	,263	-
Toplam	9,515	123				

Tablo 4.21’de görüldüğü gibi Türkçe Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puanları “baba eğitim durumu” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir ($F_{(3-120)}=1,345$; p> ,05).

4.22. ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, ANNE MESLEK DURUMUNA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR

Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puan ortalamalarının “anne meslek” durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılım varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen *olduğu* saptanmıştır (LF=2,137; p= ,095; p< ,05), bu nedenle tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.22’de verilmiştir.

Tablo 4.22 Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Anne Meslek Durumu İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi

Betimsel İstatistikler				
Gruplar	Anne Meslek durumu	n	$\bar{x}$	ss
2	İşsiz	17	3,59	0,404
3	İşçi	39	3,53	0,234
4	Emekli	22	3,43	0,253
5	Ev hanımı	264	3,51	0,287
	Toplam	342	3,51	0,286
Gruplar	Anne Meslek durumu	n	$\bar{x}$	ss

Varyans Analizi (ANOVA)						
Varyans Kaynakları	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
G.Arası	,236	3	,079			
G.İçi	27,772	338	,082	,956	,414	-
Toplam	28,008	341				

Tablo 4.22’de görüldüğü gibi Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puanları “anne meslek durumu” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir ($F_{(3,338)} = ,956$; $p > ,05$).

4.23. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, ANNE MESLEK DURUMUNA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR

Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puan ortalamalarının “anne meslek” durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılım varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen *olduğu* saptanmıştır ($LF = ,990$; $p = ,398$; $p < ,05$), bu nedenle tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.23’de verilmiştir.

Tablo 4.23 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Anne Meslek Durumuna İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi

Betimsel İstatistikler				
Gruplar	Anne Meslek durumu	n	$\bar{x}$	ss
2	İşsiz	17	3,59	0,404
3	İşçi	19	3,57	0,276
4	Emekli	15	3,50	0,280
5	Ev hanımı	167	3,51	0,282

	Toplam	218	3,52	0,291
Gruplar	Anne Meslek durumu	n	$\bar{x}$	ss

Varyans Analizi (ANOVA)						
Varyans Kaynakları	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
G.Arası	,111	3	,037			
G.İçi	18,335	214	,086	,433	,730	-
Toplam	18,446	217				

Tablo 4.23’de görüldüğü gibi Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puanları “anne meslek durumu” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir ($F_{(3-214)} = ,433$; $p > ,05$).

4.24. TÜRKÇE ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, ANNE MESLEK DURUMUNA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR

Türkçe Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puan ortalamalarının “anne meslek” durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılım varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen *olmadığı* saptanmıştır ($LF=5,813$; $p = ,004$; $p < ,05$), bu nedenle tek yönlü varyans analizinde Welch testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.24’de verilmiştir.

Tablo 4.24 Türkçe Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Anne Meslek Durumu İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi

Betimsel İstatistikler				
Gruplar	Anne Meslek Durumu	n	$\bar{x}$	ss
1	İşsiz	20	3,51	0,189
3	Emekli	7	3,30	0,109
4	Ev hanımı	97	3,51	0,297
	Toplam	124	3,50	0,278

Varyans Analizi (Welch)				
Welch F	sd1	sd2	P	Anlamlı Fark
,8858	2	21,597	,002*	Emekli- Ev Hanımı

* $p < ,05$

Tablo 4.24’de görüldüğü gibi Türkçe öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puanları “anne meslek” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir

(Welch F (2; 21,597) = ,8858; p< ,05) Bu işlemin ardından Welch testi sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analiz tekniklerine geçilmiştir (Tablo 4.24.1).

Tablo 4.24.1 Türkçe Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Anne Meslek Durumuna Göre Hangi Alt Grupları Arasında Farklılaştığını Gösteren Post-Hoc Tamhane's T2 Testi Sonuçları

Sınıf Düzeyi (i)	Sınıf Düzeyi (j)	Ortalama Fark (i-j)	Std. Hata	p
İşçi	Emekli	,20331*	,05924	,009
	Ev hanımı	-,00356	,05203	1,000
Emekli	İşçi	-,20331*	,05924	,009
	Ev hanımı	-,20687*	,05121	,004*
Ev hanımı	İşçi	,00356	,05203	1,000
	Emekli	,20687*	,05121	,004*

*p< ,05

Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tamhane's T2 testi sonuçlarına göre, emekli ($\bar{x}=3,30$) ile ev hanımı ($\bar{x}=3,51$) arasında *ev hanımı lehine* istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p< ,05). Bu durum annesi ev hanımı olan öğrencilerin, annesi emekli olan öğrencilere göre “*iletişim beceri düzeylerinin daha yüksektir*” şeklinde yorumlanabilir. Diğer meslekler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

4.25. ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, BABA MESLEK DURUMUNA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR

Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puan ortalamalarının “baba meslek” durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için öncelikle Levene's testi ile grup dağılım varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen *olduğu* saptanmıştır (LF=,704 p= ,590; p< ,05), bu nedenle tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.25’de verilmiştir.

Tablo 4.25 Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Baba Meslek Durumuna İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi

Betimsel İstatistikler				
Gruplar	Öğrenim Görülen Bölüm	n	$\bar{x}$	ss
Gruplar	Baba Meslek durumu	n	$\bar{x}$	ss
1	İşçi	100	3,58	0,271
2	Memur	45	3,44	0,290
3	Serbest meslek	99	3,52	0,295
4	Emekli	71	3,49	0,302

5	Diğer	27	3,48	0,224
Toplam		342	3,51	0,286

Varyans Analizi (ANOVA)						
Varyans Kaynakları	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
G.Arası	,738	4	,185			
G.İçi	27,270	337	,081	2,280	,060	-
Toplam	28,008	341				

Tablo 4.25’de görüldüğü gibi Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puanları “baba meslek durumu” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir ($F_{(4-337)}=2,280; p> ,05$).

4.26. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, BABA MESLEK DURUMUNA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR

Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puan ortalamalarının “baba meslek” durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılım varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen *olduğu* saptanmıştır ($LF=,675 p= ,610; p< ,05$), bu nedenle tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.26’da verilmiştir.

Tablo 4.26 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Baba Meslek Durumuna İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi

Betimsel İstatistikler				
Gruplar	Baba Meslek durumu	n	$\bar{x}$	ss
1	İşçi	66	3,58	0,266
2	Memur	24	3,49	0,295
3	Serbest meslek	50	3,57	0,296
4	Emekli	51	3,48	0,337
5	Diğer	27	3,48	0,224
Toplam		218	3,52	0,291

Varyans Analizi (ANOVA)						
Varyans Kaynakları	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
G.Arası	,481	4	,120			
G.İçi	17,964	213	,084	1,427	,226	-
Toplam	18,446	217				

Tablo 4.26’de görüldüğü gibi Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puanları “baba meslek durumu” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir ($F_{(4-213)}=1,427$; $p>,05$).

4.27. TÜRKÇE ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, BABA MESLEK DURUMUNA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR

Türkçe Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puan ortalamalarının “baba meslek durumu” durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılım varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen *olduğu* saptanmıştır ($LF=1,750$ $p=,160$; $p<,05$), bu nedenle tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.27’de verilmiştir.

Tablo 4.27 Türkçe Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Baba Meslek Durumuna İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi

Betimsel İstatistikler				
Gruplar	Baba Meslek durumu	n	$\bar{x}$	ss
1	İşçi	34	3,58	0,283
2	Memur	21	3,40	0,285
3	Serbest meslek	49	3,50	0,293
4	Emekli	20	3,50	0,190
	Toplam	124	3,50	0,278

Varyans Analizi (ANOVA)						
Varyans Kaynakları	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
G.Arası	,415	3	,138			
G.İçi	9,101	120	,076	1,823	,147	-
Toplam	9,515	123				

Tablo 4.27’de görüldüğü gibi Türkçe Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puanları “baba meslek durumu” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir ($F_{(3-120)}=,1,823$; $p>,05$).

4.28.ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, SOSYAL MEDYADA GEÇİRDİKLERİ VAKİTLERE GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR

Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puan ortalamalarının “sosyal medyada geçirdikleri vakit” durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini

belirlemek için öncelikle Levene's testi ile grup dağılım varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen *olduğu* saptanmıştır (LF=,288 p= ,886; p< ,05), bu nedenle tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.28'de verilmiştir.

Tablo 4.28 Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Sosyal Medyada Geçirdikleri Vakit İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi

Betimsel İstatistikler				
Gruplar	Sosyal Medyada Geçirilen Vakit	n	$\bar{x}$	Ss
1	Kullanmıyorum	10	3,22	0,333
2	0-2	74	3,54	0,251
3	2-4	130	3,51	0,283
4	4-6	93	3,53	0,293
5	6-8	35	3,50	0,306
Toplam		342	3,51	0,286

Varyans Analizi (ANOVA)						
Varyans Kaynakları	KT	sd	KO	F	P	Anlamlı Fark
G.Arası	,921	4	,230			
G.İçi	27,087	337	,080	2,864	,023*	1-2/1-4
Toplam	28,008	341				

Tablo 4.28'de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puanları “sosyal medyada geçirdikleri vakit” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir (F₍₄₋₃₃₇₎ =2,864; p< ,05). Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analiz tekniklerine geçilmiştir (Tablo 4.28.1).

Tablo 4.28.1 Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Sosyal Medyada Geçirdikleri Vakit Düzeylerinin Hangi Alt Gruplar Arasında Farklaştığını Gösteren Post- Hoc Scheffe Testi Sonuçları

Sosyal Medyada Geçirilen vakit (i)	Sosyal Medyada Geçirilen vakit (j)	Ortalama Fark (i-j)	Std. Hata	p
0-2	2-4	,02852	,04129	,976
	4-6	,01478	,04416	,998
	6-8	,04869	,05816	,951
	Kullanmıyorum	,31642*	,09552	,029*
2-4	0-2	-,02852	,04129	,976
	4-6	-,01374	,03850	,998
	6-8	,02017	,05399	,998
	Kullanmıyorum	,28789	,09304	,050
4-6	0-2	-,01478	,04416	,998
	2-4	,01374	,03850	,998
	6-8	,03391	,05622	,985

	Kullanmıyorum	,30163*	,09435	,039*
6-8	0-2	-,04869	,05816	,951
	2-4	-,02017	,05399	,998
	4-6	-,03391	,05622	,985
	Kullanmıyorum	,26772	,10166	,142
Kullanmıyorum	0-2	-,31642*	,09552	,029*
	2-4	-,28789	,09304	,050
	4-6	-,30163*	,09435	,039*
	6-8	-,02852	,10166	,142

*p< ,05

Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre, 0-2 saat kullanan ($\bar{x}=3,54$), 4-6 saat kullananlar ($\bar{x}=3,53$) kullanmayanlar ile ($\bar{x}=3,22$) arasında 0-2 ve 4-6 saat kullanan lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p< ,05$). Bu durum “0-2 ve 4-6 saat aralığında sosyal medya kullanan öğretmen adaylarının sosyal medya kullanmayan öğretmen adaylarına göre iletişim becerileri daha yüksektir.” şeklinde yorumlanabilir. Diğer sosyal medyada geçirilen vakit düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

4.29.SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, SOSYAL MEDYADA GEÇİRDİKLERİ VAKİTLERE GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR

Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puan ortalamalarının “sosyal medyada geçirdikleri vakit” durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılım varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır ($LF=,448$ $p= ,774$; $p< ,05$), bu nedenle tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.29’da verilmiştir.

Tablo 4.29 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Sosyal Medyada Geçirdikleri Vakit İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi

Betimsel İstatistikler				
Gruplar	Sosyal Medyada Geçirilen Vakit	n	$\bar{x}$	ss
1	Kullanmıyorum	5	3,12	0,308
2	0-2	51	3,54	0,258
3	2-4	85	3,53	0,288
4	4-6	54	3,54	0,284
5	6-8	23	3,48	0,341
	Toplam	218	3,52	0,291

Varyans Analizi (ANOVA)						
Varyans Kaynakları	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
G.Arası	,892	4	,223			
G.İçi	17,554	213	,082	2,706	,031*	1-4
Toplam	18,446	217				

Tablo 4.29’da görüldüğü gibi Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puanları “sosyal medyada geçirdikleri vakit” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir ($F_{(4-213)} = 2,706$; $p < ,05$). Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analiz tekniklerine geçilmiştir (Tablo 4.29.1).

Tablo 4.29.1 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Sosyal Medyada Geçirdikleri Vakit Düzeylerinin Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Gösteren Post- Hoc Scheffe Testi Sonuçları

Sınıf Düzeyi (i)	Sınıf Düzeyi (j)	Ortalama Fark (i-j)	Std. Hata	p
0-2	2-4	,00835	,05085	1,000
	4-6	-,00474	,05605	1,000
	6-8	,06604	,07210	,933
	Kullanmıyorum	,41467	,13453	,053
2-4	0-2	-,00835	,05085	1,000
	4-6	-,01309	,04996	,999
	6-8	,05769	,06747	,947
	Kullanmıyorum	,40632	,13211	,054
4-6	0-2	,00474	,05605	1,000
	2-4	,01309	,04996	,999
	6-8	,07078	,07148	,947
	Kullanmıyorum	,41941*	,13420	,048*
6-8	0-2	-,06604	,07210	,933
	2-4	-,05769	,06747	,947
	4-6	-,07078	,07148	,912
	Kullanmıyorum	,34863	,14165	,199
Kullanmıyorum	0-2	-,41467	,13453	,053
	2-4	-,40632	,13211	,054
	4-6	-,41941*	,13420	,048*
	6-8	-,34863	,14165	,199

* $p < ,05$

Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre, 4-6 saat kullanan ($\bar{X}=3,54$) ile kullanmayanlar ($\bar{X}=3,12$) arasında 4-6 saat kullanan lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p < ,05$). Bu durum “4-6 saat aralığında sosyal medya kullanan Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarının sosyal medya kullanmayan öğretmen adaylarına göre iletişim becerileri daha yüksektir.” şeklinde yorumlanabilir. Diğer sosyal medyada geçirilen vakit düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

4.30.TÜRKÇE ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, SOSYAL MEDYADA GEÇİRDİKLERİ VAKİTLERE GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR

Türkçe Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puan ortalamalarının “sosyal medyada geçirdikleri vakit” durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılım varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen *olduğu* saptanmıştır (LF=,858 p= ,491; p< ,05), bu nedenle tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.30’da verilmiştir.

Tablo 4.30 Türkçe Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Sosyal Medyada Geçirdikleri Vakit İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi

Betimsel İstatistikler				
Gruplar	Sosyal Medyada Geçirilen Vakit	n	$\bar{x}$	ss
1	Kullanmıyorum	5	3,32	0,361
2	0-2	23	3,54	0,241
3	2-4	45	3,49	0,273
4	4-6	39	3,50	0,307
5	6-8	12	3,53	0,235
Toplam		124	3,50	0,278

Varyans Analizi (ANOVA)						
Varyans Kaynakları	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
G.Arası	,231	4	,058			
G.İçi	9,284	119	,078	,741	,566	-
Toplam	9,515	123				

Tablo 4.30’de görüldüğü gibi Türkçe Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puanları “sosyal medyada geçirdikleri vakit” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir (F (4-119)=,741; p> ,05).

4.31.ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, SOSYAL AĞLARA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR

Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puan ortalamalarının “sosyal ağ” durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılım varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen *olduğu* saptanmıştır (LF=,797 p= ,496; p< ,05), bu nedenle tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.31’de verilmiştir.

Tablo 4.31 Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Sosyal Ağ İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi

Betimsel İstatistikler				
Gruplar	Sosyal Ağ	n	$\bar{X}$	ss
1	Facebook	31	3,45	0,279
2	Instagram	225	3,51	0,271
3	Twitter	15	3,36	0,364
4	WhatsApp	71	3,59	0,304
Toplam		342	3,51	0,286

Varyans Analizi (ANOVA)						
Varyans Kaynakları	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
G.Arası	,772	3	,257			
G.İçi	27,236	338	,081	3,193	,024*	3-4
Toplam	27,008	341				

*p< ,05

Tablo 4.31’de görüldüğü gibi Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puanları “sosyal ağ” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir ($F_{(3-338)}=3,193$; $p< ,05$). Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analiz tekniklerine geçilmiştir (Tablo 4.31.1).

Tablo 4.31.1 Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Sosyal Ağ Düzeylerinin Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Gösteren Post- Hoc Tukey Testi Sonuçları

Sınıf Düzeyi (i)	Sınıf Düzeyi (j)	Ortalama Fark (i-j)	Std. Hata	p
Facebook	Instagram	-,05587	,05438	,734
	Twitter	-,09705	,08928	,698
	WhatsApp	-,12364	,06111	,181
Instagram	Facebook	,05587	,05438	,734
	Twitter	,15292	,07570	,183
	WhatsApp	-,06777	,03864	,298
Twitter	Facebook	-,09705	,08928	,698
	Instagram	-,15292	,07570	,183
	WhatsApp	-,22069*	,08067	,033*
WhatsApp	Facebook	,12364	,06111	,181
	Instagram	-,06777	,03864	,298
	Twitter	-,22069*	,08067	,033*

*p< ,05

Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey testi sonuçlarına göre, WhatsApp ($\bar{X}=3,58$) ile twitter ($\bar{X}=3,36$) arasında *WhatsApp kullananların lehine* istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p< ,05$). Bu durum “*whatsapp kullanan öğretmen adaylarının twitter kullanan öğretmen adaylarına*

göre iletişim becerileri daha yüksektir.” şeklinde yorumlanabilir. Diğer sosyal ağ düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

4.32. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, SOSYAL AĞLARA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR

Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puan ortalamalarının “sosyal ağ” durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılım varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır (LF=,769 p= ,512; p< ,05), bu nedenle tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.32’de verilmiştir.

Tablo 4.32 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Sosyal Ağ İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi

Betimsel İstatistikler				
Gruplar	Sosyal Ağ	n	$\bar{x}$	ss
1	Facebook	20	3,51	0,272
2	Instagram	149	3,51	0,287
3	Twitter	8	3,49	0,381
4	WhatsApp	41	3,59	0,298
	Toplam	218	3,52	0,291

Varyans Analizi (ANOVA)						
Varyans Kaynakları	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
G.Arası	,187	3	,062			
G.İçi	18,259	214	,085	,731	,535	-
Toplam	18,446	217				

Tablo 4.32’de görüldüğü gibi Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puanları “sosyal ağ” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir (F (3-214) =,731; p> ,05).

4.33. TÜRKÇE ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, SOSYAL AĞLARA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR

Türkçe Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puan ortalamalarının “sosyal ağ” durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılım varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi

sınanmış, varyansların homojen *olduğu* saptanmıştır (LF=1,284 p= ,283; p< ,05), bu nedenle tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.33‘deverilmiştir.

Tablo 4.33 Türkçe Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Sosyal Ağ İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi

Betimsel İstatistikler				
Gruplar	Sosyal Ağ	n	$\bar{X}$	ss
1	Facebook	11	3,35	0,273
2	Instagram	76	3,51	0,238
3	Twitter	7	3,21	0,306
4	WhatsApp	30	3,58	0,317
Toplam		124	3,50	0,278

Varyans Analizi (ANOVA)						
Varyans Kaynakları	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
G.Arası	,999	3	,333			
G.İçi	8,516	120	,071	4,694	,004*	2-3/3-4
Toplam	9,515	123				

*p< ,05

Tablo 4.33’de görüldüğü gibi Türkçe Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puanları “sosyal ağ” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir (F₍₃₋₁₂₀₎ =4,694; p< ,05). Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analiz tekniklerine geçilmiştir (Tablo 4.33.1).

Tablo 4.33.1 Türkçe Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Sosyal Ağ Düzeylerinin Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Gösteren Post- HocScheffe Testi Sonuçları

Sınıf Düzeyi (i)	Sınıf Düzeyi (j)	Ortalama Fark (i-j)	Std. Hata	p
Facebook	Instagram	-,16354	,08594	,310
	Twitter	,13829	,12880	,765
	WhatsApp	-,22256	,09390	,138
Instagram	Facebook	,16354	,08594	,310
	Twitter	,30183*	,10522	,046*
	WhatsApp	-,05902	,05744	,788
Twitter	Facebook	-,13829	,12880	,765
	Instagram	-,30183*	,10522	,046*
	WhatsApp	-,36085*	,11182	,018*
WhatsApp	Facebook	,22256	,09390	,138
	Instagram	,05902	,05744	,788
	Twitter	,36085*	,11182	,018*

*p< ,05

Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre, Instagram ($\bar{X}$ =3,51) ile twitter ($\bar{X}$ =3,21) arasında *Instagram*

lehine;twitter($\bar{X}=3,21$) ile WhatsApp ($\bar{X}=3,57$) arasında WhatsApp lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p < ,05$). Bu durum “Instagram ve WhatsApp kullanan Türkçe Öğretmen adaylarının twitter kullanan Türkçe öğretmen adaylarına göre iletişim becerileri daha yüksektir.” şeklinde yorumlanabilir. Diğer sosyal ağ düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

4.34. ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR

Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puan ortalamalarının “kitle iletişim araçları” durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılım varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır ($LF=,561$ $p= ,571$; $p < ,05$), bu nedenle tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.34’de verilmiştir.

Tablo 4.34 Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Kitle İletişim Araçları İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi

Betimsel İstatistikler				
Gruplar	Kitle İletişim Araçları	n	$\bar{X}$	ss
1	Televizyon	135	3,53	0,300
2	Bilgisayar	27	3,54	0,280
3	Telefon	180	3,50	0,277
	Toplam	342	3,51	0,286

Varyans Analizi (ANOVA)						
Varyans Kaynakları	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
G.Arası	,104	2	,052			
G.İçi	27,904	339	,082	,629	,534	-
Toplam	28,008	341				

Tablo 4.34’de görüldüğü gibi Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puanları “kitle iletişim araçları” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir ($F_{(2-339)}=,629$; $p > ,05$).

4.35. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR

Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puan ortalamalarının “kitle iletişim araçları” durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip

göstermediğini belirlemek için öncelikle Levene's testi ile grup dağılım varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen *olduğu* saptanmıştır (LF=,572 p= ,565; p< ,05), bu nedenle tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.35'de verilmiştir.

Tablo 4.35 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Kitle İletişim Araçları İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi

Betimsel İstatistikler				
Gruplar	Kitle İletişim Araçları	n	$\bar{x}$	ss
1	Televizyon	92	3,54	0,304
2	Bilgisayar	14	3,51	0,311
3	Telefon	112	3,51	0,279
Toplam		218	3,52	0,291

Varyans Analizi (ANOVA)						
Varyans Kaynakları	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
G.Arası	,042	2	,021			
G.İçi	18,404	215	,086	,245	,783	-
Toplam	18,446	217				

Tablo 4.35'de görüldüğü gibi Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puanları "kitle iletişim araçları" değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir ($F_{(2-215)} = ,245$; $p > ,05$).

4.36.TÜRKÇE ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİSİ DÜZEYLERİNİN, KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR

Türkçe Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puan ortalamalarının "kitle iletişim araçları" durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için öncelikle Levene's testi ile grup dağılım varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen *olduğu* saptanmıştır (LF=,943 p= ,392; p< ,05), bu nedenle tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.36'de verilmiştir.

Tablo 4. 36 Türkçe Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Düzeylerinin, Kitle İletişim Araçları İle Arasındaki Farklılığı Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi

Betimsel İstatistikler				
Gruplar	Kitle İletişim Araçları	n	$\bar{x}$	ss
1	Televizyon	43	3,51	0,293

2	Bilgisayar	13	3,58	0,252
3	Telefon	68	3,48	0,274
	Toplam	124	3,50	0,278

Varyans Analizi (ANOVA)						
Varyans Kaynakları	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
G.Arası	,103	2	,052			
G.İçi	9,412	121	,078	,665	,516	-
Toplam	9,515	123				

Tablo 4.36’de görüldüğü gibi Türkçe Öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri puanları “kitle iletişim araçları” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir ($F_{(2-121)} = ,665; p > ,05$).

BÖLÜM V

5.SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA

Öğretmen adaylarının iletişim becerisi 7 alt boyutta (sözlü, sözsüz, dinleme, empati, güvengenlik, çatışma çözme, duygusal zekâ) ele alınmış olup bağımsız değişkenlerde ise genel iletişim becerileri puanları üzerinden değerlendirmeler yapılmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmen adayları *sözlü iletişim* becerilerini bazen uygularken Türkçe öğretmen adayları bu beceriyi sosyal bilgilere göre bir derece daha üst düzeyde olan genellikle düzeyinde uygulamaktadır. Bunun nedeni Türkçe öğretmen adaylarının bu beceriye ilişkin olarak aldıkları dersler ve yaptıkları etkinliklerin fazla olması olabilir. Hem sosyal hem de Türkçe öğretmen adaylarının yarıdan fazlası genellikle Ses tonlarını konunun özelliğine göre ayarlayabilmenin yanında konuşurken açık, sade ve düzgün cümleler kurabildiklerini belirtmişlerdir.

Sosyal bilgiler ve Türkçe öğretmen adayları *sözsüz* iletişim becerilerini genellikle düzeyinde uygulamaktadır. Bunun nedeni kişinin beden dilini iyi kullanmasıyla ilgili olabilir. Hem sosyal hem de Türkçe öğretmen adaylarının yarıdan fazlası genellikle bakışlarının, iletişim sırasında tam olarak ne hissettiğini yansıtmamanın yanında iletişim kurarken yüz ifadelerini etkin bir biçimde kullandığını belirtmişlerdir.

Sosyal bilgiler ve Türkçe öğretmen adayları dinleme iletişim becerilerini genellikle düzeyinde uygulamaktadır. Bunun nedeni, eğitim hayatında aldıkları iletişim içerikli dersler ve aileden aldıkları iletişim becerisi olabilir. Hem sosyal hem de Türkçe öğretmen adaylarının yarıdan fazlası genellikle sözünün kesilmesinden rahatsız olmanın yanında karşısındaki kişinin konuşmaya ve dinlemeye istekli olup olmadığını anlamaya çalıştıklarını belirtmişlerdir.

Sosyal bilgiler ve Türkçe öğretmen adayları empati iletişim becerilerini genellikle düzeyinde uygulamaktadır. Bunun nedeni, kişinin empati ile alakalı aldıkları eğitim olabilir. Hem sosyal hem de Türkçe öğretmen adaylarının özel olarak konuşmak isteyen arkadaşları ile ayaküstü konuşmamaya özen gösterdiklerinin yanında kendisini karşısındakinin yerine koyarak duygu ve düşüncelerini anlamaya çalıştıklarını belirtmişlerdir.

Sosyal bilgiler ve Türkçe öğretmen adayları güvengenlik iletişim becerilerini genellikle düzeyinde uygulamaktadır. Kişilerin sosyal hayatlarında ve aile hayatlarında

karşılıklı güvenli şekilde yaşıyor olması olabilir. Hem sosyal hem de Türkçe öğretmen adaylarının iletişim kurdukları kişiler tarafından anlaşılmaktan mutluluk duyduklarının yanında karşısındaki kişiyle aynı görüşü paylaşmasa bile fikirlerine saygı duyduklarını belirtmişlerdir.

Sosyal bilgiler ve Türkçe öğretmen adayları çatışma çözme iletişim becerilerini genellikle düzeyinde uygulamaktadır. Kişinin sorun çözme becerisinin iyi olduğu olabilir. Hem sosyal hem de Türkçe öğretmen adaylarının kendilerine ve başkalarına zarar vermeden içinden geldikleri gibi davranmalarının yanında ilişkilerin iyiye gitmesi için üstüne düşenleri yaptıklarını belirtmişlerdir.

Sosyal bilgiler ve Türkçe öğretmen adayları duygusal zekâ iletişim becerilerini bazen düzeyinde uygulamaktadır. Kişilerin duygu ve düşüncelerini hangi düzeyde kontrol ettikleri ile ilgili olabilir. Hem sosyal hem de Türkçe öğretmen adaylarının heyecanın konuşmanın ritmini ve akışını etkilediğinin yanında çevrelerindeki insanların psikolojik durumlarından etkilendiklerini belirtmişlerdir.

Türkçe ve sosyal bilgiler öğretmen adaylarının iletişim becerisi düzeyleri cinsiyete, bölüme, sınıf düzeyi, kardeş sayısına, anne ve baba eğitim durumu, baba meslek durumuna, kitle iletişim aracı kullanımına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Acar (2009) öğretmen adaylarının iletişim becerilerini incelemiştir. Bu araştırmanın sonuçlarına göre öğretmen adaylarının iletişim becerileri cinsiyet, yaş, öğrenim türü, bölüm, ailenin yaşadığı yer ve arkadaşlık ilişkisi değişkenlerine göre farklılık göstermesine rağmen aralarında anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır. Ancak öğretmen adaylarının mezun oldukları lise ve algılanan anne-baba tutumları ile iletişim becerileri arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Baykara Pehlivan (2005) 592 öğretmen adayı ile iletişim becerisi algıları üzerine bir çalışma gerçekleştirmiş ve öğretmen adaylarının iletişim becerisi algılarının oldukça yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca 1. sınıf ile 4. Sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının iletişim becerisi algılarında anlamlı bir farklılık olduğunu saptamıştır.

Sosyal bilgilerde anne meslek durumuna göre iletişim becerisi anlamlı bir farklılık göstermemişken Türkçe öğretmen adaylarının iletişim becerisi annesi ev hanımı olanlar annesi emekli olanlara göre anlamlı farklılık göstermiştir. Bu durumun nedeni olarak annesi ev hanımı olanların çocuklarına daha fazla vakit ayırdıklarını ve daha fazla birlikte etkinlik yaptıkları gösterilebilir.

Öğretmen adaylarının toplamı ile sosyal bilgiler öğretmen adaylarının *sosyal medyada* geçirdikleri vakit ile iletişim becerileri arasında anlamlı bir farklılık varken benzer durum Türkçe öğretmen adayları için söylenemez. Bu durum *0-2 saat aralığında sosyal medya kullanan toplam öğretmen adayları ile 4-6 saat aralığında sosyal medya kullanan Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarının sosyal medya kullanmayan öğretmen adaylarına göre iletişim becerileri daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum sosyal medya kullanımının uygun bir zaman dilimi ile sınırlı olması durumunda iletişim becerisine olumlu katkı sağlayacağı anlamına da gelmektedir.*

Baykara Pehlivan (2005) 592 öğretmen adayı ile iletişim becerisi algıları üzerine bir çalışma gerçekleştirmiş ve öğretmen adaylarının iletişim becerisi algılarının oldukça yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca 1. sınıf ile 4. Sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının iletişim becerisi algılarında anlamlı bir farklılık olduğunu saptamıştır.

Acar (2009) öğretmen adaylarının iletişim becerilerini incelemiştir. Bu araştırmanın sonuçlarına göre öğretmen adaylarının iletişim becerileri cinsiyet, yaş, öğrenim türü, bölüm, ailenin yaşadığı yer ve arkadaşlık ilişkisi değişkenlerine göre farklılık göstermesine rağmen aralarında anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tepeköylü (2007) Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu (BESYO)'nda okuyan öğrencilerin iletişim becerisi algılarının çok yüksek olduğu belirlenmiştir. Cinsiyet değişkenine bakılarak, iletişim becerisi algılarında kızların lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Araştırmanın diğer değişkenleri olan yaş, okunulan bölüm, sınıf düzeyi, herhangi bir spor branşıyla düzenli olarak ilgilenip ilgilenilmediği, yaşanan yerleşim merkezi, mezun olduğu lise türü ve lisede mezun olduğu bölüm, anne-baba eğitim düzeyi, anne-baba mesleği, kaç kardeş oldukları ve ailenin toplam aylık gelir düzeyi değişkenlerine göre iletişim becerisi algılarının anlamlı bir farklılık yaratmadığı görülmüştür.

Sosyal medya araçlarının iletişim becerisine etkisi ile ilgili olarak Whatshap kullanan öğretmen adaylarının twitter kullanan öğretmen adaylarına göre, Instagram ve Whatshap kullanan Türkçe Öğretmen adaylarının ise twitter kullanan Türkçe öğretmen adaylarına göre iletişim becerileri daha yüksek olup Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarında ise sosyal ağ kullanımının iletişim becerisine katkısına rastlanılmamıştır.

Özetle sosyal medya kültürü günümüzde gelişmiştir. Sosyal medya her yaştan, her kültürden ve her düşünceye sahip insanı aynı mecrada birleştirmiştir. İnsanlar sosyal medya da kendi düşüncelerini ve duygularını özgürce dile getirmekteler ve yine insanlar karşılıklı olarak birbirlerinin fikirlerine saygı duymaktadırlar. Sosyal medya ve kitle

iletişim araçları sayesinde bilgiler olduğundan daha hızlı yayılmakta ve çoklu bilgi paylaşımı olmaktadır.

5.2. ÖNERİLER

- ✓ Araştırmanın alışma grubu 1, 2, 3 ve 4. Sosyal Bilgiler ve Türkçe ğretmen adaylarından oluşmaktadır. Ortaokul ve lisede farklı sınıf seviyelerinde öğrencilerin çalışma grubuna dâhil edildiği çalışmalar yapılabilir ve çalışmalarının planlaması, uygulanması ve devamlı hale getirilmesi önerilebilir.
- ✓ Uzun süre sosyal medya kullanan öğrencilerin sosyal medya bağımlısı olma ihtimali artmaktadır. Öğrencilere sosyal medya kullanım sürelerini azaltmalarına yönelik uygulamalar yapılabilir.
- ✓ Araştırmanın sonucuna göre belirli bir saat dilimiyle sınırlı kalmak dâhilinde sosyal medya kullanımını iletişim becerisine olumlu yönde etki etmiştir. Bu doğrultuda öğrencilerin sosyal medya kullanma saatlerine yönelik bir çalışma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Acar, V. (2009). *Öğretmen adaylarının İletişim Becerileri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Burdur.
- Açıköz, H.M. (2005). *Etkili İletişim*. Ankara: Elis.
- Akgöz, E.ve Sezgin, M. (2009). *Genel İletişim*. Ankara: Gazi.
- Aksungur, G. (2018). *Türkçe Öğretmenlerinin Sınıf İçi Etkili İletişim Becerileri Algularının İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ahi Evran Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Baykara Pehlivan, K. (2005). Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Algıları Üzerine Bir Çalışma. *İlköğretim Online*,4(2): 17-23.
- Bilgen, H. (2014). *Gençlik Merkezinde Yürütülen Kurslara Katılan Gençlerin İletişim Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Ankara İli Yenimahalle Örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Cüceloğlu, D. (2006). *Yeniden İnsan İnsana (35. Basım)*. İstanbul: Remzi.
- Çağlar, İ. ve Kılıç, S. (2014). *Genel Teknik ve Etkili İletişim*. Ankara: Nobel.
- Dalen, J. V. ve Ark. (1999). Factors influencing affectiveness of communication skills training: programme contents out weight teachers' skills. *MedicalTeacher*, 21(3), 308-311.
- Demirel, Ö. (1999). *Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı (1. Basım)*. Ankara: Pegem A.
- Deniz, E. M. ve Sümer, S. A. (2010). Farklı özanlayış düzeylerine sahip öğrencilerinde depresyon, anksiyete ve stresin değerlendirmesi. *Eğitim ve Bilim*. 35(158), 115-127.
- Deniz, İ. (2003). *İletişim Becerileri Eğitiminin İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin İletişim Becerisi Düzeylerine Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Derici Cevap, S. (2017). *Sınıf Öğretmenlerinin Benlik Saygıları İle İletişim Becerileri Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Eskil*

Örneği).(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Dökmen, Ü. (1986). Yüz ifadeleri konusunda verilen eğitimin duygusal yüz ifadelerini teşhis becerisi ve iletişim çatışmalarına girme eğilimi üzerindeki etkisi. Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara

Dökmen, Ü. (2006). *İletişim Çatışmaları ve Empati (28. Basım)*. İstanbul: Sistem.

Egan, G. (2011). *Psikolojik Danışma Becerileri*. Ö. Yüksel (Çev).(1. Basım), İstanbul: Kaknüs.

Elgünler Ç.T. ve Fener Ç. T. (2011). İletişimin kalitesini etkileyen engeller ve bu engellerin giderilmesi. *The Turkish Online Journal of Design art and Communication*. 1(1), 35-39.

Ergin, A. (2012). *Etkili İletişim (6. Baskı)*. Ankara: Anı.

Ergin, H. (2003). *İletişim Becerileri Eğitim Programı'nın Okul Öncesi Dönem Çocuklarının İletişim Beceri Düzeylerine Etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Erigüç, G., Şener, T. ve Eriş, H. (2013). İletişim becerilerinin değerlendirilmesi: bir meslek yüksekokulu öğrencileri örneği. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*. 16(1), 45-65.

Eriş, U. (2012). *Sözel İletişim ve Sözsüz İletişim*. Orhon, N. Ve Eriş, U. (Ed.). İletişim Bilgisi. (20-46). (1. Baskı). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Eroğlu, E. (2015). *Etkili İletişim ve Doğru Anlamak*. Eroğlu, E. Ve Yüksel, H. (Ed.). Etkili İletişim Teknikleri (2-20). (3. Baskı). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Ersanlı, K. ve Balcı, S. (1996). İletişim becerileri envanterinin geliştirilmesi: geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışman ve Rehberlik Dergisi*. 2(10): 7-12.

Gülbahçe, Ö. (2010). K.K. eğitim fakültesi öğrencilerinin iletişim becerilerinin incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12(2), 12-22.

Güngör, N. (2013). *İletişime Giriş (2. Baskı)*. Ankara: Siyasal.

Işık, M. (2013). *İletişim ve Etik*. Konya: Eğitim.

İnternet, (2019). <https://www.beycon.com.tr/webyazilim/sosyal-medyanin-yararlari-ve-zararlari/> (Erişim: 12.05.2019)

- İplikçi Güler, H. (2015). İletişimde temel modeller ve kitle iletişim modelleri. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*,7(2). 16-24.
- Karasar, N. (2000). *Bilimsel Araştırma Yöntemi. (10. Basım)*. Ankara: Nobel.
- Kaya, A. (2017). *Kişilerarası İlişkiler ve Etkili İletişim (2. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kılıç,H. (2013). *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin İletişim Becerilerinin Belirlenmesi ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Fırat Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Kocabaş, F. (2005). Değişime uyum sürecinde iç ve dış örgütsel iletişim çabalarının entegrasyonu gerekliliği. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13, 247-252.
- Korkut Owen, F. Ve Bugay, A. (2014). İletişim Becerileri Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 10(2), 51-64.
- Korkut, F. (1996). İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin Geliştirilmesi: Güvenirlik ve Geçerlik Çalışmaları. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 2(7), 18-23.
- Korkut, F. (2004). *Okul Temelli Önleyici Rehberlik ve Psikolojik Danışma*. Ankara: Anı.
- Koruklu Öner, N. (2017). *Kişilerarası İlişkilerde Çatışma ve Çatışma Çözme*, Kaya, A. (Ed.), *Kişilerarası İlişkiler ve Etkili İletişim (210-233)*.2. Baskı. Ankara: Pegem Akademi.
- Küçük, M. (2012). *İletişim Kavramları ve İletişim Süreci*. Orhon, N. Ve Eriş, U. (Ed.) İletişim Bilgisi (3-19). (1. Baskı). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB],(2018), Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2005). *İlköğretim 1-5 Sınıflar Öğretim Programları Tanıtım El Kitabı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2015). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5., 6. Ve 7. Sınıflar)*. Ankara: MEB.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2017). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5., 6. Ve 7. Sınıflar)*. Ankara: MEB.
- Oğuz, T. 2012). *Bireylerarası İletişim*. Orhon, N. Ve Eriş, U. (Ed.) İletişim Bilgisi. (72-94). (1. Baskı). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

- Özkan, M. (2010). *İnsan İletişim ve Dil*. İstanbul: Akademik.
- Sağsan, M. (2002). Örgütsel seçimlerde küme modeli: insan ilişkileri, bilgi yönetimi ve örgütsel öğrenmenin ara kesintisinde “insan”. *Bilgi Dünyası*, 3(2), 205–230.
- Tarhan, R. U. (2000). *Effect Of TheInterpersonel Skills Training On Teachers’ Communication Skills and Self-Awareness*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Bölümü, Ankara.
- Tayfun, R. (2010). *Etkili İletişim ve Beden Dili (3. Baskı)*. Ankara: Nobel.
- Taylı, A. (2017), *Kişilerarası İlişkiler ve İletişimde Duygusal Zeka*. A. Kaya (Ed.) *Kişilerarası İlişkiler ve Etkili İletişim (236-260)*. Ankara: Pegem Akademi. 2. Baskı.
- Türk Dil Kurumu [TDK] (2019). Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts adresinden 12 mayıs 2019 tarihinde erişilmiştir.
- Tepeköylü, Ö. (2007). *Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu (BESYO) Öğrencilerinin İletişim Becerisi Algılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Celal Bayar Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Manisa.
- Toy, S. (2007). *Mühendislik ve Hukuk Fakülteleri Öğrencilerinin İletişim Becerileri Açısından Karşılaştırılması Ve İletişim Becerileriyle Bazı Değişkenler Arasındaki İlişkiler*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tuna, Y. (2012). *İletişim Kavramı ve İletişim Süreci*. Vural, İ. (Ed.) *İletişim*. (2-23). (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Tutar, H. Yılmaz, M. K. ve Eroğlu Ö. (2017). *Genel ve Teknik İletişim (7. Baskı)*. Ankara: Seçkin.
- Türküm, S. (1999). *Bilişsel-Davranışçı Yaklaşım Dayalı Grupla Psikolojik Danışmanın Bilişsel Çarpıtmalar ve İletişim Becerileri Üzerine Etkisi*. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Uz- Baş, A. (2017). *Kişiler Arası İlişkiler ve İletişimde Güvenlik* Kaya, A. (Ed.) *Kişilerarası İlişkiler ve Etkili İletişim (188-208)*. (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

- Vural Akıncı, Z.B. ve Bat, M. (2010). Yeni bir iletişim olarak sosyal medya: ege üniversitesi iletişim fakültesine yönelik bir araştırma. *Journal of Yasar University*, 20(5): 3348-3382.
- Yazıcı, Ö ve Gündüz, Y. (2010). Etkili eğitim denetiminde yaşanan iletişim engelleri ve bu engelleri aşma yolları. *Kurumsal Eğitim Bilim*. 38(2), 37-52.
- Yüksek Öğretim Kurumu [YÖK], (2018), Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı, Ankara.
- Yüksel, H.A. (2015). *Sözsüz İletişim: Etkili İletişimin Temeli*. Eroğlu, E. Ve Yüksel, H. (Ed.). Etkili İletişim Teknikleri. (174-211) (3. Baskı). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Yüksel, Ş. F. (1997). *Grupla İletişim Becerileri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin İletişim Becerileri Düzeylerine Etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

EKLER

EK 1. İZİN BELGESİ

HİZMETE ÖZEL
T.C.
AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Tarih: 19.02.2018 10:28
Sayı:15559425-730.08.03-E.00000044767

Sayı : 15559425-730.08.03
Konu : Zeynep ESEN'nin Anket İzni

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 09.02.2018 tarihli ve 94800964-730.08.03/00000043047 sayılı yazı.

İlgi yazı ile belirtilen Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı Sosyal Bilimler Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Zeynep ESEN' in "**Sosyal Bilgiler ve Türkçe Öğretmen Adaylarının İletişim Becerilerinin İncelenmesi**" konulu yüksek lisans tezine kaynak teşkil etmesi için Fakültemiz Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı ve Sınıf Eğitimi Anabilim Dallarında eğitim gören öğrencilere anket uygulama talebi, ilgili bölüm başkanlıkların görüşleri doğrultusunda, Dekanlığımızca uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

e-İmzalıdır
Prof. Dr. REFİK BALAY
Dekan

Ek: 2

Evrakın elektronik imzalı suretine <https://e-belge.ahievran.edu.tr> adresinden 73edff48-6a28-4ce4-96dd-cf30398af344 kodu ile erişebilirsiniz.
Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanlığı
Tel No:03862805104 E-Mail:ef@ahievran.edu.tr Faks No:03862805145
İnternet Adresi: www.ahievran.edu.tr

Bilgi için: Senem
TÜRKMENOĞLU
Ünvan: Bilgisayar İşletmeni
03862802806

EK 2. ANKET (ÖN UYGULAMA)

ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİLERİ ÖLÇEĞİ

Bu ölçek iletişimle ilgili bazı özelliklerinizi ölçmeye yöneliktir. Aşağıda sunulan ifadeleri, o ifadelerle ilgili genelde nasıl olduğunuzu düşünerek okuyunuz. İlişkilerimizdeki özelliklerimiz elbette kiminle, hangi koşullarda, ne zaman ilişkide bulunduğumuza bağlı olarak farklılıklar göstermektedir. O nedenle ifadeleri **genelde** gösterdiğiniz tepkilere göre değerlendiriniz. Değerlendirmenizi **5-Her Zaman, 4-Genellikle, 3-Bazen, 2-Nadiren, 1-Hiçbir Zaman** olmak üzere derecelendirdikten sonra cevap kâğıdındaki uygun yere (x) koyarak belirtiniz. Hiç bir ifadeyi boş bırakmamanız sonuçları daha sağlıklı değerlendirilmesine yarayacaktır. Şimdiden katkılarınız için Teşekkürler.

Zeynep Esen
Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Cinsiyetiniz: Erkek Kız2- Sınıfınız: ( )1 ( )2 ( )3 ( )4

	1-Sözlü İletişim	5..Her zaman	4.Genellikle	3.Bazen	2.Nadiren	1.Hiçbir Zaman
1.	Ses tonumu konunun özelliğine göre ayarlayabilirim.	5	4	3	2	1
2.	İletişim sırasında sesim yüksek çıkar.	5	4	3	2	1
3.	İletişim sırasında düzenli olarak fıkralar, anekdotlar ve hikâyeler anlatırım.	5	4	3	2	1
4.	Konuşurken açık, sade ve düzgün cümleler kurarım.	5	4	3	2	1
5.	Pek çok insandan daha hızlı konuşurum.	5	4	3	2	1
6.	Herhangi bir konu üzerinde saatlerce konuşabilirim.	5	4	3	2	1
	2-Sözsüz İletişim	5	4	3	2	1
7.	İletişim esnasında beden dilimi etkili kullanırım.	5	4	3	2	1
8.	İletişim kurarken yüz ifadelerimi etkin bir biçimde kullanırım.	5	4	3	2	1
9.	Kişisel bir şey hakkında konuşurken karşımdakilerin yüzüne bakmakta zorluk çekerim.	5	4	3	2	1
10.	Bir hikâye anlatırken konunun anlaşılması için pek çok el-kol hareketi yaparım.	5	4	3	2	1
11.	Bakışlarım, iletişim sırasında tam olarak ne hissettiğimi yansıtır.	5	4	3	2	1
	3-Kişilerarası İlişkiler ve İletişimde Dinleme	5	4	3	2	1
12.	Karşımdaki bir şey söylemeden onun mimiklerinden ne söylemek istediğini anlayabilirim.	5	4	3	2	1
13.	Karşımdaki kişinin konuşmaya ve dinlenmeye istekli olup olmadığını anlamaya çalışırım.	5	4	3	2	1
14.	İletişim sırasında dinleyen taraf olmaktan sıkılmam .	5	4	3	2	1
15.	Birini dinlerken ne karşılık vereceğimden çok onun ne demek istediğini anlamaya çalışırım.	5	4	3	2	1
16.	İletişimde bulunduğum insanlardan gelen öğüt ve önerileri içtenlikle dinlerim.	5	4	3	2	1
17.	Her tür insanla rahatlıkla iletişime geçebilirim.	5	4	3	2	1
18.	İletişimde bulunduğum kişinin yüzüne baktığım halde sözlerini	5	4	3	2	1

	dinlemediğim olur.					
19.	İletişimde bulunduğum kişilerin anlatmak istediklerini dinlemek için onlara zaman ayırırım.	5	4	3	2	1
20.	Karşımdaki insanları dinlediğimi gösteren davranışlar sergilerim.	5	4	3	2	1
21.	Birisiyle ilgili bir karara ulaşmadan önce onunla ilgili gözlemlerimi gözden geçiririm.	5	4	3	2	1
22.	Konuşurken sözümün kesilmesinden rahatsız olurum.	5	4	3	2	1
	4-Kişilerarası İlişkiler ve İletişimde Empati	5	4	3	2	1
23.	Dinlediğim kişiyi daha iyi anlamak için sorular yöneltirim.	5	4	3	2	1
24.	Eleştirilmekten hoşlanmam.	5	4	3	2	1
25.	Eleştirilerimi karşımdaki kişiyi incitmeden iletirim.	5	4	3	2	1
26.	Farklı kişilerden eleştiri almaktan hoşlanırım.	5	4	3	2	1
27.	Kendimi karşımdaki kişinin yerine koyarak, duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışırım.	5	4	3	2	1
28.	Ön yargılı davranmamaya çalışırım.	5	4	3	2	1
29.	Benimle özel olarak konuşmak isteyen bir arkadaşım olduğunda konuyu ayaküstü konuşmamaya özen gösteririm.	5	4	3	2	1
	5-Kişilerarası İlişkiler ve İletişimde Güvengenlik	5	4	3	2	1
30.	Karşımdaki kişiyle aynı görüşü paylaşmazsam bile fikirlerine saygı duyarım.	5	4	3	2	1
31.	İnsanlarla görüşürken, bilerek onları rahatlatacak şeyler yaparım.	5	4	3	2	1
32.	Biriyle fikir ayrılığı yaşadığımda vakit kaybetmeden durumu aydınlatmaya çalışırım.	5	4	3	2	1
33.	Üzüntülü bir insanı, rahatlatmak için kolaylıkla ona dokunup sarılarak teselli etmeye çalışırım.	5	4	3	2	1
34.	Arkadaş canlısı bir şekilde iletişim kurarım.	5	4	3	2	1
35.	İletişim kurduğum kişinin karşı cinsten olmasından rahatsızlık duymam.	5	4	3	2	1
36.	Kalabalık bir insan grubu önünde konuşmak benim için çok zordur.	5	4	3	2	1
37.	Her türlü sosyal ortama kolayca uyum sağlayabilirim.	5	4	3	2	1
	6-Kişilerarası ilişkilerde Kendini Açma	5	4	3	2	1
38.	Öneride bulunduğum kişinin öneriye açık olup olmadığına dikkat ederim.	5	4	3	2	1
39.	İletişim kurduğum kimse tarafından anlaşılmaktan mutluluk duyarım.	5	4	3	2	1
	7-Kişilerarası İlişkilerde Çatışma ve Çatışma Çözme	5	4	3	2	1
40.	Küs olduğum birisiyle barışmak istediğimde ilk adımı atmaktan çekinmem.	5	4	3	2	1
41.	Başkaları ile ilişkilerimi bozacak ani çıkışlar yapabilirim.	5	4	3	2	1
42.	İlişkilerimin daha iyiye gitmesi için bana düşenleri yapmaya özen gösteririm.	5	4	3	2	1
43.	Tartışmalarda, insanlardan iddialarını belgelemeleri ya da kanıtlamaları konusunda ısrarcı davranırım.	5	4	3	2	1
44.	Kendime ve başkalarına zarar vermeden içimden geldiği gibi	5	4	3	2	1

	davranabilirim.					
	8-Kişilerarası ilişkiler ve İletişimde Duygusal Zeka	5	4	3	2	1
45.	Bir grupta sohbet edilirken bana söz hakkı verilmezse o ortamdan uzaklaşıyorum.	5	4	3	2	1
46.	Tartışma anında sessiz kalmayı tercih ederim.	5	4	3	2	1
47.	Heyecanım konuşmamın ritmini ve akışını etkiler.	5	4	3	2	1
48.	Mutsuz olduğum zaman çevremdekileri de mutsuz yapma eğilimim vardır.	5	4	3	2	1
49.	Çevremdeki insanların psikolojik durumundan etkilenirim.	5	4	3	2	1
50.	Bazı ortamlarda doğru şeyleri yaptığımdan veya söylediğimden endişe duyarım.	5	4	3	2	1
51.	Arkadaşlarım beni güldürmeye veya gülümsetmeye çalışsalar bile ciddiyetimi koruyabilirim.	5	4	3	2	1
52.	İnsanlara söylediklerimin yanlış anlaşılacağından kaygılanırım.	5	4	3	2	1
53.	Sosyal etkinliklerde hiç eğlenmesem bile kendimi çok iyi vakit geçiriyormuş gibi gösterebilirim.	5	4	3	2	1
54.	Arkadaşlarım kızgın ve sinirli oldukları zaman onları sakinleştirmem için beni ararlar.	5	4	3	2	1
55.	Başka insanların sorunlarını bana anlatmalarından nefret ederim.	5	4	3	2	1
56.	Kızgın olduğum zaman asla bağırıp çağırmam.	5	4	3	2	1
57.	Sosyal düzeyi benimkinden farklı olan insanlarla birlikte bulunmaktan rahatsız olurum.	5	4	3	2	1

EK 3. ANKET (SON UYGULAMA)

1.Cinsiyetiniz: ( ) Erkek ( ) Kız	2.Sınıfınız: ( )1 ( )2 ( )3 ( )4
3. Kardeş sayısı: ( )1 ( )2 ( )3 ( )4 ( )5 ve üstü	3.Bölümünüz: ( ) Sosyal Bilgiler ( ) Türkçe
4.Babanızın Eğitim Durumu: ( )Okuryazar değil ( )Okuryazar ( ) İlkokul mezunu ( ) Ortaokul mezunu ( )Lise mezunu ( )Üniversite mezunu ( )Yüksek lisans-doktora	5.Annenizin Eğitim Durumu: ( )Okuryazar değil ( )Okuryazar ( ) İlkokul mezunu ( ) Ortaokul mezunu ( )Lise mezunu ( )Üniversite mezunu ( )Yüksek lisans-doktora
Sosyal medyaya günlük kaç saatinizi ayırıyorsunuz? ( )0-2 ( )2-4 ( )4-6 ( )6-8 ( )8-10 Diğer (.....)	Annelerin ve babanızın mesleği: Anne Baba 1-İşsiz ( ) ( ) 2-İşçi ( ) ( ) 3-Memur ( ) ( ) 4-Serbest meslek sahibi ( ) ( ) 5-Emekli ( ) ( ) 6-Ev hanımı ( ) ( ) 7-Diğer (.....) (.....)
Sosyal ağlardan en çok kullandıklarınızı işaretleyiniz. ( )1-Facebook ( )2- Instagram ( )3-Twitter ( )4-Snapchat ( )5-WhatsApp Diğer (.....)	Evinizde kitle iletişim araçlarından hangisini daha çok kullanıyorsunuz? ( )1-Televizyon ( )2-Bilgisayar ( )3-Telefon ( )4-Tablet Diğer (.....)

Öğretmen Adaylarının İletişim Becerileri Ölçeği

Bu ölçek iletişimle ilgili bazı özelliklerinizi ölçmeye yöneliktir. Aşağıda sunulan ifadeleri, o ifadelerle ilgili genelde nasıl olduğunuzu düşünerek okuyunuz. İlişkilerimizdeki özelliklerimiz elbette kiminle, hangi koşullarda, ne zaman ilişkide bulunduğumuza bağlı olarak farklılıklar göstermektedir. O nedenle ifadeleri **genelde** gösterdiğiniz tepkilere göre değerlendiriniz. Değerlendirmenizi **5-Her Zaman, 4-Genellikle, 3-Bazen, 2-Nadiren, 1-Hiçbir Zaman** olmak üzere derecelendirdikten sonra cevap kâğıdındaki uygun yere (x) koyarak belirtiniz. Hiç bir ifadeyi boş bırakmamanız sonuçları daha sağlıklı değerlendirmesine yarayacaktır.

Şimdiden katkılarınız için Teşekkürler.

Zeynep Esen
Yüksek Lisans Öğrencisi

Öğretmen Adaylarının İletişim Becerileri		5-Her Zaman	4-Genellikle	3-Bazen	2-Nadiren	1-Hiçbir Zaman
1.	Ses tonumu konunun özelliğine göre ayarlayabilirim.	5	4	3	2	1
2.	İletişim sırasında sesim yüksek çıkar.	5	4	3	2	1
3.	İletişim sırasında düzenli olarak fıkralar, anekdotlar ve hikâyeler vb. anlatırım.	5	4	3	2	1
4.	Konuşurken açık, sade ve düzgün cümleler kurarım.	5	4	3	2	1

5.	Pek çok insandan daha hızlı konuşurum.	5	4	3	2	1
6.	Herhangi bir konu üzerinde saatlerce konuşabilirim.	5	4	3	2	1
7.	İletişim esnasında beden dilimi etkili kullanırım.	5	4	3	2	1
8.	İletişim kurarken yüz ifadelerimi etkin bir biçimde kullanırım.	5	4	3	2	1
9.	Kişisel bir şey hakkında konuşurken karşımdakilerin yüzüne bakmakta zorluk çekerim.	5	4	3	2	1
10.	Bir hikâye anlatırken konunun anlaşılması için yeteri kadar el-kol hareketi yaparım.	5	4	3	2	1
11.	Bakışlarım, iletişim sırasında tam olarak ne hissettiğimi yansıtır.	5	4	3	2	1
12.	Karşımdaki bir şey söylemeden onun mimiklerinden ne söylemek istediğini anlayabilirim.	5	4	3	2	1
13.	Karşımdaki kişinin konuşmaya ve dinlemeye istekli olup olmadığını anlamaya çalışırım.	5	4	3	2	1
14.	Birini dinlerken ne karşılık vereceğimden çok onun ne demek istediğini anlamaya çalışırım.	5	4	3	2	1
15.	İletişimde bulunduğum insanlardan gelen öğüt ve önerileri içtenlikle dinlerim.	5	4	3	2	1
16.	Her türden insanla rahatlıkla iletişime geçebilirim.	5	4	3	2	1
17.	İletişimde bulunduğum kişinin yüzüne baktığım halde sözlerini dinlemediğim olur.	5	4	3	2	1
18.	İletişimde bulunduğum kişilerin anlatmak istediklerini dinlemek için onlara zaman ayırırım.	5	4	3	2	1
19.	Karşımdaki insanları dinlediğimi gösteren davranışlar sergilerim.	5	4	3	2	1
20.	Birisiyle ilgili bir karara varmadan önce onunla ilgili düşüncelerimi gözden geçiririm.	5	4	3	2	1
21.	Konuşurken sözümün kesilmesinden rahatsız olurum.	5	4	3	2	1
22.	Dinlediğim kişiyi daha iyi anlamak için sorular yöneltirim.	5	4	3	2	1
23.	Eleştirilerimi karşımdaki kişiyi incitmeden iletirim.	5	4	3	2	1
24.	Farklı kişilerden eleştiri almaktan hoşlanırım.	5	4	3	2	1
		5-Her Zaman	4-Genellikle	3-Bazen	2-Nadiren	1-Hiçbir Zaman
25.	Kendimi karşımdaki kişinin yerine koyarak, duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışırım.	5	4	3	2	1
26.	Benimle özel olarak konuşmak isteyen bir arkadaşım olduğunda konuyu ayaküstü konuşmamaya özen gösteririm.	5	4	3	2	1
27.	Ön yargılı davranmamaya çalışırım.	5	4	3	2	1
28.	Karşımdaki kişiyle aynı görüşü paylaşmazsam bile fikirlerine saygı duyarım.	5	4	3	2	1
29.	İnsanlarla görüşürken, bilerek onları rahatlatacak şeyler yaparım.	5	4	3	2	1

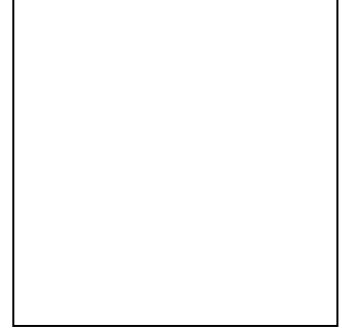

30.	Biriyle fikir ayrılığı yaşadığımda vakit kaybetmeden durumu aydınlatmaya çalışırım.	5	4	3	2	1
31.	Üzüntülü bir insanı, rahatlatmak için kolaylıkla ona dokunup sarılarak teselli etmeye çalışırım.	5	4	3	2	1
32.	Arkadaş canlısı bir şekilde iletişim kurarım.	5	4	3	2	1
33.	Kalabalık bir insan grubu önünde konuşmak benim için zordur.	5	4	3	2	1
34.	Her türlü sosyal ortama kolayca uyum sağlayabilirim.	5	4	3	2	1
35.	Öneride bulunduğum kişinin öneriye açık olup olmadığına dikkat ederim.	5	4	3	2	1
36.	İletişim kurduğum kimse tarafından anlaşılmaktan mutluluk duyarım.	5	4	3	2	1
37.	Küs olduğum birisiyle barışmak istediğimde ilk adımı atmaktan çekinmem	5	4	3	2	1
38.	Başkaları ile ilişkilerimi bozacak ani çıkışlar yapabilirim.	5	4	3	2	1
39.	İlişkilerimin daha iyiye gitmesi için bana düşenleri yapmaya özen gösteririm.	5	4	3	2	1
40.	Tartışmalarda, insanlardan iddialarını kanıtlamaları konusunda ısrarcı davranırım.	5	4	3	2	1
41.	Kendime ve başkalarına zarar vermeden içimden geldiği gibi davranabilirim.	5	4	3	2	1
42.	Bir grupta sohbet edilirken bana söz hakkı verilmezse o ortamdan uzaklaşırım	5	4	3	2	1
43.	Tartışma anında sessiz kalmayı tercih ederim.	5	4	3	2	1
44.	Heyecanım konuşmamın ritmini ve akışını etkiler.	5	4	3	2	1
45.	Mutsuz olduğum zaman çevremdekileri de mutsuz yapma eğilimim vardır.	5	4	3	2	1
46.	Çevremdeki insanların psikolojik durumundan etkilenirim.	5	4	3	2	1
47.	Bazı ortamlarda doğru şeyleri yaptığımdan veya söylediğimden endişe duyarım.	5	4	3	2	1
48.	Arkadaşlarım beni güldürmeye çalışsalar bile ciddiyetimi koruyabilirim.	5	4	3	2	1
49.	İnsanlara söylediklerimin yanlış anlaşılacağından kaygılanırım.	5	4	3	2	1
50.	Sosyal etkinliklerde hiç eğlenmesem bile kendimi çok iyi vakit geçiriyormuş gibi gösterebilirim.	5	4	3	2	1
51.	Arkadaşlarım kızgın ya da sinirli oldukları zaman onları sakinleştirmem için beni ararlar.	5	4	3	2	1
52.	Başka insanların sorunlarını bana anlatmalarından nefret ederim.	5	4	3	2	1
53.	Kızgın olduğum zaman asla bağırıp çağırmam.	5	4	3	2	1
54.	Sosyal düzeyi benimkinden farklı olan insanlarla birlikte bulunmaktan rahatsız olurum.	5	4	3	2	1

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı, Soyadı : Zeynep APTEKİN
Doğum Yeri ve Yılı : Kırşehir, 1991
Yabancı Dili : İngilizce
E-posta : zeyneppinar4040@gmail.com

EĞİTİM DURUMU

Lisans :

- Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği (2014)

YAYINLAR

- Çelikkaya, T. ve **Esen**, Z. (2017). Değerler Eğitiminde Atasözü, Deyim ve Özdeyişlerin Sosyal Bilgiler Programındaki Yeri. Gazi Osman Paşa *Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(9), 35-56.
- Çelikkaya, T. **Esen** Z. ve Kürümlüoğlu, M. (2018). 2005 ve 2017 Sosyal Bilgiler Programı 4. Ve 5. Sınıf Ders Kitaplarında Atatürk ve Atatürkçülük, *International Journal Of Social and Educational Sciences, IJOSES*, 5(10), 118 -136.
- Çelikkaya, T.,**Esen**, Z. ve Kürümlüoğlu M. (2018). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin İletişim Becerisi (Öğrencilerin Öznel Algıları). *7. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu Bildiri Kitabı*, 932-951.